

ผลการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการป้องกันแก้ไข และแผนติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

แผนปฏิบัติการป้องกันแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและแผนติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร ประกอบไปด้วย 2 แผนหลัก คือ แผนปฏิบัติการป้องกันแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และแผนปฏิบัติการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีแผนงาน ดังนี้

5.1 แผนปฏิบัติการป้องกันแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม

- 5.1.1 แผนแผนงานเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้าใจด้านการป้องกันแก้ไขและติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม
- 5.1.2 แผนการปลูกป่าทดแทนและดูแลรักษา
- 5.1.3 แผนการบริหารการใช้น้ำและองค์กรกลุ่มผู้ใช้น้ำ
- 5.1.4 แผนการเฝ้าระวังด้านสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม
- 5.1.5 แผนการเฝ้าระวังโรคติดต่อโดยแมลงและจัดการพาหะนำโรคแบบผสมผสาน
- 5.1.6 แผนการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมผลกระทบต่อสุขภาพด้านโรคหนองพยาธิ
- 5.1.7 แผนการเฝ้าระวังป้องกันความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- 5.1.8 แผนการเฝ้าระวังป้องกันการเสื่อมโทรมของทรัพยากรดินและรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 5.1.9 แผนการส่งเสริมและพัฒนากการเกษตร
- 5.1.10 แผนอนุรักษ์และพัฒนาประมง

5.2 แผนปฏิบัติการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

- 5.2.1 แผนการติดตามตรวจสอบด้านสภาพภูมิอากาศและอุตุนิยมวิทยา
- 5.2.2 แผนการติดตามตรวจสอบผลกระทบด้านอุทกวิทยาน้ำผิวดิน
- 5.2.3 แผนการตรวจสอบด้านนิเวศวิทยาทางน้ำอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ
- 5.2.4 แผนการติดตามตรวจสอบด้านคุณภาพน้ำผิวดิน
- 5.2.5 แผนการติดตามตรวจสอบด้านคุณภาพน้ำใต้ดิน
- 5.2.6 แผนการติดตามตรวจสอบความหลากหลายชนิดสัตว์ป่าในพื้นที่โดยรอบอ่างเก็บน้ำ
- 5.2.7 แผนการติดตามตรวจสอบคุณภาพดินและระดับความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 5.2.8 แผนการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนป้องกัน แก้ไข และลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมและติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

แผนปฏิบัติการป้องกันแก้ไขและติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม
โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

แผนงาน		หน่วยงานรับผิดชอบ	งบประมาณ
1.	แผนปฏิบัติการป้องกันแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม		
1.1	แผนงานเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้าใจด้านการป้องกันแก้ไขและติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม	สำนักงานก่อสร้างโครงการชลประทานขนาดกลางที่ 7 กรมชลประทาน	400,000
1.2	แผนการปลูกป่าทดแทนและดูแลรักษา	สำนักส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้	1,409,800
		สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 7 ขอนแก่น กรมป่าไม้	1,900,000
		เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 9 อุบลราชธานี กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	1,601,600
1.3	แผนการบริหารการใช้น้ำและองค์กรกลุ่มผู้ใช้น้ำ	โครงการชลประทานมุกดาหาร กรมชลประทาน	200,000
1.4	แผนการเฝ้าระวังด้านสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร	200,000
1.5	แผนการเฝ้าระวังโรคติดต่อโดยแมลงและจัดการพาหะนำโรคแบบผสมผสาน	ศูนย์ควบคุมโรคติดต่อโดยแมลงที่ 10.2 มุกดาหาร กรมควบคุมโรค	200,000
1.6	แผนการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมผลกระทบต่อสุขภาพด้านโรคหนองพยาธิ	สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 อุบลราชธานี กรมควบคุมโรค	300,000
1.7	แผนการเฝ้าระวังป้องกันความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร	200,000
1.8	แผนการเฝ้าระวังป้องกันการเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน และรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน	สถานีพัฒนาที่ดินมุกดาหาร กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน	270,000
1.9	แผนการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร	สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร กรมส่งเสริมการเกษตร	300,000
1.10	แผนอนุรักษ์และพัฒนาประมง	ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดสกลนคร กองวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด กรมประมง	200,000
2.	แผนปฏิบัติการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม		
2.1	แผนการติดตามตรวจสอบด้านสภาพภูมิอากาศและอุตุนิยมวิทยา	ศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สำนักบริหารจัดการน้ำและอุทกวิทยา กรมชลประทาน	125,800
2.2	แผนการติดตามตรวจสอบผลกระทบด้านอุทกวิทยาน้ำผิวดิน	ศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สำนักบริหารจัดการน้ำและอุทกวิทยา กรมชลประทาน	419,200
2.3	แผนการตรวจสอบด้านนิเวศวิทยาทางน้ำอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ	ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดอุบลราชธานี กองวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด กรมประมง	350,000
2.4	แผนการติดตามตรวจสอบด้านคุณภาพน้ำผิวดิน	ส่วนสิ่งแวดล้อม สำนักบริหารโครงการ กรมชลประทาน	128,000
2.5	แผนการติดตามตรวจสอบด้านคุณภาพน้ำใต้ดิน	ส่วนสิ่งแวดล้อม สำนักบริหารโครงการ กรมชลประทาน	100,000
2.6	แผนการติดตามตรวจสอบความหลากหลายชนิดสัตว์ป่าในพื้นที่โดยรอบอ่างเก็บน้ำ	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 9 อุบลราชธานี กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	300,000
2.7	แผนการติดตามตรวจสอบคุณภาพดินและระดับความอุดมสมบูรณ์ของดิน	กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน	250,000
2.8	แผนการติดตามการปฏิบัติตามการป้องกันแก้ไขและลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมและติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม	ส่วนสิ่งแวดล้อม สำนักบริหารโครงการ กรมชลประทาน	475,000
รวมงบประมาณปี พ.ศ. 2566			9,329,400

5.1 แผนปฏิบัติการป้องกันแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม

5.1.1 แผนงานเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้าใจด้านการป้องกันแก้ไขและติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

หลักการและเหตุผล

สำนักงานก่อสร้างชลประทานขนาดกลางที่ 7 กองพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลาง กรมชลประทาน รับผิดชอบการดำเนินการก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายทั้งผู้ที่ได้รับผลกระทบและผลประโยชน์ต่อโครงการ ซึ่งอยู่ระหว่างการตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการในการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะอันเนื่องมาจากพระราชดำริและระบบส่งน้ำฝั่งซ้ายและฝั่งขวาพร้อมระบบสายแยกซอย เพื่อให้การดำเนินการโครงการจัดประชุมชี้แจงราษฎรและสร้างการมีส่วนร่วมในพื้นที่โครงการ และกลุ่มเป้าหมายทั้งผู้ที่ได้รับผลกระทบและผู้ได้รับผลประโยชน์ต่อโครงการ ได้รับทราบความก้าวหน้าการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็น รับทราบข้อมูลที่ถูกต้องจากโครงการ ซึ่งจะเป็นการป้องกันความเข้าใจผิดจากประชาชนกลุ่มต่าง ๆ และนำมาปรับปรุงแผนการดำเนินงานโครงการให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนอย่างแท้จริง

ดังนั้น โครงการภายใต้แผนปฏิบัติการป้องกันแก้ไขและแผนติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ ในการจัดประชุมชี้แจงราษฎร สร้างการมีส่วนร่วม และสร้างทัศนคติที่ดีให้แก่ส่วนราชการ หน่วยงานท้องถิ่น ตลอดจนราษฎรที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงแนวทางการดำเนินการ รวมถึงเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ตลอดจนผลประโยชน์ที่ได้รับจากพัฒนาโครงการ เพื่อรับทราบและประเมินสถานการณ์ ติดตามรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายทั้งผู้ที่ได้รับผลกระทบและผู้ได้รับผลประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ได้รับผลกระทบ เพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินการโครงการให้สอดคล้องกับความต้องการต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความเข้าใจและการถ่ายทอดองค์ความรู้และลงมือปฏิบัติในการบริหารจัดการชลประทาน และการก่อสร้างระบบชลประทาน และการมีส่วนร่วมของประชาชนไปสู่กลุ่มเป้าหมายได้รับทราบข้อมูลข่าวสารให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโครงการ แผนการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาโครงการ
2. เพื่อรับทราบและประเมินสถานการณ์ รับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ได้รับผลกระทบ เพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงานโครงการให้สอดคล้องกับความต้องการ ตลอดจนลดผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นให้ได้มากที่สุด
3. เพื่อสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกรมชลประทานกับราษฎรในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาโครงการอื่น ๆ ที่จะใช้เป็นต้นแบบได้

หน่วยงานที่รับผิดชอบ สำนักงานก่อสร้างชลประทานขนาดกลางที่ 7

พื้นที่ดำเนินการ โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.มุกดาหาร

งบประมาณ 400,000 บาท

วิธีการดำเนินงาน

1. สื่อสิ่งพิมพ์เคลื่อนที่
 - เสื้อแขนยาวคอกลม พร้อมพิมพ์โลโก้โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.มุกดาหาร จำนวน 400 ตัว

- แผ่นพับประชาสัมพันธ์ ขนาด A4 พร้อมพิมพ์โลโก้โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.มุกดาหาร จำนวน 400 แผ่น
- น้ำดื่ม ขนาดจุ 600 มล. พร้อมพิมพ์โลโก้โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.มุกดาหาร จำนวน 462 โหล
- กระเป๋าผ้า ขนาด 12 นิ้ว x 2.5 นิ้ว x 14 นิ้ว พร้อมสกรีนโลโก้โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.มุกดาหาร จำนวน 425 ใบ

2. การจัดเวทีชี้แจงประชาคม

- ชี้แจงราษฎรและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม เวทีประชาคม หลักสูตรเต็มวัน 1 วัน จำนวน ผู้เข้าร่วมกิจกรรม 100 คน จำนวน 1 ครั้ง

ผลการดำเนินงาน

1. สื่อสิ่งพิมพ์เคลื่อนที่

- เสื้อแขนยาวคอกลม พร้อมพิมพ์โลโก้โครงการ จำนวน 400 ตัว

รูปที่ 5.1.1-1 เสื้อแขนยาวคอกลม พร้อมพิมพ์โลโก้โครงการ

- แผ่นพับประชาสัมพันธ์ ขนาด A4 พร้อมพิมพ์โลโก้โครงการ จำนวน 400 แผ่น

ที่ตั้งโครงการ

ที่อยู่ หมู่ที่ 8 บ้านตาเปอะ ตำบลบ้านดง อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร รหัสไปรษณีย์ 48 040 255-663 หมายเลข 59421 (ที่ดิน ป.114 4255500 ไร่, 1846300 ไร่)

โฉนดที่ดิน 130,000 ไร่ กรมที่ดินจังหวัดมุกดาหาร

พื้นที่ดำเนินการ

อ.บ้านดงคำชะอี และ ตำบลบ้านดง อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

พื้นที่ชลประทาน

ครอบคลุมพื้นที่ 4 หมู่บ้านและ 1 ตำบล หมู่ที่ 8 บ้านตาเปอะ หมู่ที่ 9 บ้านบึงหมื่น บ้านดงคำชะอี หมู่ที่ 10 บ้านดงคำชะอี

ลักษณะโครงการ

ระบบชลประทานแบบระบบน้ำไหล

- พังส่งน้ำหลัก 1-MP ความยาว 7,520 เมตร
- พังส่งน้ำกลาง 1B-1M2 ความยาว 5,592 เมตร
- พังส่งน้ำกลาง 2B-1M2 ความยาว 1,602 เมตร
- พังส่งน้ำกลาง 3B-1M2 ความยาว 2,015 เมตร
- พังส่งน้ำกลาง 4B-1M2 ความยาว 962 เมตร
- พังส่งน้ำกลาง 1L-1B-1M2 ความยาว 580 เมตร
- พังส่งน้ำกลาง 1B-1M2 ความยาว 2,808 เมตร
- พังส่งน้ำกลาง 2B-1M2 ความยาว 1,592 เมตร
- พังส่งน้ำกลาง 3B-1M2 ความยาว 567 เมตร

รวมความยาวประมาณ 24,000 เมตร

ลักษณะโครงการ

ระบบชลประทานแบบระบบน้ำไหล

พังส่งน้ำหลัก 1-MP 9,811 เมตร, 1L - 1M2 1,727 เมตร, 2L - 1M2 438 เมตร, 3L - 1M2 914 เมตร, 4L - 1M2 1,374 เมตร, 4L - 1M2 1,544 เมตร พร้อมระบบระบายน้ำที่อุทกวิทยา 180 เมตร รวมความยาวประมาณ 15,408 เมตร

สำนักงานก่อสร้างชลประทานขนาดกลางที่ 7
กองพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลาง
กรมชลประทาน
E-mail: eng07.midscale@gmail.com
โทรศัพท์ 045-906-220

กรมชลประทาน

ระบบชลประทานแบบระบบน้ำไหล (ฝั่งซ้าย ฝั่งขวา)

โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ ตำบลบ้านดง อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

สำนักงานก่อสร้างชลประทานขนาดกลางที่ 7
กองพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลางกรมชลประทาน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

รูปที่ 5.1.1-2 แผ่นพับประชาสัมพันธ์ ขนาด A4 พร้อมพิมพ์โลโก้โครงการ

2. กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้และลงมือปฏิบัติในการบริหารจัดการชลประทานและการก่อสร้างระบบชลประทาน

กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้และลงมือปฏิบัติหลักสูตรเต็มวัน (1 วัน) ครั้งที่ 1 จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 104 คน เมื่อวันอังคารที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2566 เวลา 08.30 – 16.30 น. โดยมีนายชัยณรงค์ ศรีราช วิศวกรชลประทานชำนาญการพิเศษ นายอัสตร คำแน่น นายช่างชลประทานชำนาญงาน และนางสาววิภารัตน์ ชามราชกูร์ นายช่างชลประทาน พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่คณะทำงานของสำนักงานก่อสร้างชลประทานขนาดกลางที่ 7 โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมชี้แจงราษฎรและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับงานก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ พร้อมงานก่อสร้างระบบส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งซ้ายและระบบสายซอย ซึ่งอยู่ระหว่างขณะดำเนินการก่อสร้าง เพื่อแสดงความคิดเห็นประเด็นประโยชน์ที่ได้รับ และผลกระทบโครงการ ร่วมกับนางพรทิพย์ อนันตภูมิ ผู้ใหญ่บ้านด่านช้าง พร้อมด้วยคณะกรรมการหมู่บ้านและราษฎรบ้านด่านช้าง และนางแว้น พวงโพธิ์ ผู้ใหญ่บ้านแก่งนาง พร้อมด้วยคณะกรรมการหมู่บ้านและราษฎรบ้านแก่งนาง ณ ที่ทำการสำนักงานชั่วคราวโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร

รูปที่ 5.1.1-5 กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้และลงมือปฏิบัติหลักสูตรเต็มวัน (1 วัน) ครั้งที่ 1
เมื่อวันอังคารที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2566 เวลา 08.30 – 16.30 น.
ณ ที่ทำการสำนักงานชั่วคราวโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร

กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้และลงมือปฏิบัติหลักสูตรเต็มวัน (1 วัน) ครั้งที่ 2 จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 100 คน เมื่อวันศุกร์ที่ 19 พฤษภาคม 2566 เวลา 08.30 – 16.30 น. โดยมีนายชัยณรงค์ ศรีราช วิศวกรชลประทานชำนาญการพิเศษ นายอัสตร คำแน่น นายช่างชลประทานชำนาญงาน และนางสาววิภารัตน์ ชามราษฎร์ นายช่างชลประทาน พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่คณะทำงานของสำนักงานก่อสร้างชลประทานขนาดกลางที่ 7 โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมชี้แจงราษฎรและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับงานก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ พร้อมงานก่อสร้างระบบส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งซ้ายและระบบสายซอย เพื่อแสดงความคิดเห็นประเด็นประโยชน์ที่ได้รับและผลกระทบโครงการ ร่วมกับนายสุริโย ทิพย์เหลือง ผู้ใหญ่บ้านตาเปอะ พร้อมด้วยคณะกรรมการหมู่บ้านและราษฎรบ้านตาเปอะ ณ ที่ทำการศาลาประชาคมหมู่บ้าน บ้านตาเปอะ จังหวัดมุกดาหาร

รูปที่ 5.1.1-6 กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้และลงมือปฏิบัติหลักสูตรเต็มวัน (1 วัน) ครั้งที่ 2
เมื่อวันศุกร์ที่ 19 พฤษภาคม 2566 เวลา 08.30 – 16.30 น.
ณ ที่ทำการศาลาประชาคมหมู่บ้าน บ้านตาเปอะ จังหวัดมุกดาหาร

กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้และลงมือปฏิบัติหลักสูตรเต็มวัน (1 วัน) ครั้งที่ 3 จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 100 คน เมื่อวันศุกร์ที่ 23 มิถุนายน 2566 เวลา 08.30 – 16.30 น. โดยมีนายชัยณรงค์ ศรีราช วิศวกรชลประทานชำนาญการพิเศษ นายอัสตร คำแน่น นายช่างชลประทานชำนาญงาน และนางสาววิภารัตน์ ชามราษฎร์ นายช่างชลประทาน พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่คณะทำงานของสำนักงานก่อสร้างชลประทานขนาดกลางที่ 7 โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมชี้แจงราษฎรและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับงานก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ พร้อมงานก่อสร้างระบบส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งซ้ายและระบบสายซอย เพื่อแสดงความคิดเห็นประเด็นประโยชน์ที่ได้รับและผลกระทบโครงการ ร่วมกับนางพรทิพย์ อนันตะภูมิ ผู้ใหญ่บ้านด่านช้าง และนางแว่น พวงโพธิ์ ผู้ใหญ่บ้านแก่งนาง พร้อมด้วยคณะกรรมการหมู่บ้านและราษฎรบ้านตาเปอะ บ้านด่านช้าง และบ้านแก่งนาง ณ ที่ทำการศาลาประชาคมหมู่บ้าน บ้านตาเปอะ จังหวัดมุกดาหาร

รูปที่ 5.1.1-7 กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้และลงมือปฏิบัติหลักสูตรเต็มวัน (1 วัน) ครั้งที่ 3
เมื่อวันศุกร์ที่ 23 มิถุนายน 2566 เวลา 08.30 – 16.30 น.
ณ ที่ทำการศาลาประชาคมหมู่บ้าน บ้านตาเปอะ จังหวัดมุกดาหาร

กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้และลงมือปฏิบัติหลักสูตรเต็มวัน (1 วัน) ครั้งที่ 4 จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 100 คน เมื่อวันศุกร์ที่ 21 กรกฎาคม 2566 เวลา 08.30 – 16.30 น. โดยมีนายชัยณรงค์ ศรีราช วิศวกรชลประทานชำนาญการพิเศษ นายอัสตร คำแน่น นายช่างชลประทานชำนาญงาน และนางสาววิภารัตน์ ชามราษฎร์ นายช่างชลประทาน พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่คณะทำงานของสำนักงานก่อสร้างชลประทานขนาดกลางที่ 7 โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมชี้แจงราษฎรและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับงานก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ พร้อมงานก่อสร้างระบบส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งซ้ายและระบบสายซอย เพื่อแสดงความคิดเห็นประเด็นประโยชน์ที่ได้รับและผลกระทบโครงการ ร่วมกับนายสุริโย ทิพย์เหลือง ผู้ใหญ่บ้านตาเปอะ และนางสุนารักษ์ อุดมธนะบริบูรณ์ ผู้ใหญ่บ้านโนนสมบูรณ์ พร้อมด้วยคณะกรรมการหมู่บ้าน และราษฎรบ้านตาเปอะ บ้านโนนสมบูรณ์ ณ ที่ทำการศาลาประชาคมหมู่บ้าน บ้านตาเปอะ จังหวัดมุกดาหาร

รูปที่ 5.1.1-8 กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้และลงมือปฏิบัติหลักสูตรเต็มวัน (1 วัน) ครั้งที่ 4
เมื่อวันศุกร์ที่ 21 กรกฎาคม 2566 เวลา 08.30 – 16.30 น.
ณ ที่ทำการศาลาประชาคมหมู่บ้าน บ้านตาเปอะ จังหวัดมุกดาหาร

5.1.2 แผนการปลูกป่าทดแทนและดูแลรักษา

5.1.2.1 กรมป่าไม้

หลักการและเหตุผล

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีความห่วงใยชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎร บริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน อำเภอคงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จึงได้พระราชทานดำริเกี่ยวกับงานพัฒนาแหล่งน้ำ และงานพัฒนาอาชีพของราษฎรหลายครั้ง สรุปแนวพระราชดำริได้ดังต่อไปนี้

เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2537 พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถ บพิตร ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับงานชลประทาน โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลกกตูบ อำเภอคงหลวง จังหวัดมุกดาหาร แก่เจ้าหน้าที่กรมชลประทาน ณ วัดพุทธวนารามราชวรวิหาร สรุปได้ดังนี้ ควรเปิดโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน เนื้อที่ประมาณ 112,000 ไร่ โดยมีคณะกรรมการบริหารโครงการฯ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนส่วนราชการต่าง ๆ และควรกำหนดพื้นที่โครงการฯ ออกเป็นเขตให้สอดคล้องกับโครงสร้างพื้นฐานที่สามารถเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสม คือ เขตพัฒนาอาชีพเสริม เขตพัฒนาการเกษตร และเขตอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่า

ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ จึงได้น้อมนำแนวคิดทฤษฎีที่ได้ทรงพระราชทานเกี่ยวกับการป่าไม้ มาเป็นหลักในการปฏิบัติงาน เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์พื้นที่ลุ่มน้ำดังกล่าวอย่างคุ้มค่า ลดปัญหาการขาดแคลนน้ำ บรรเทาการเกิดอุทกภัย ภัยแล้งอย่างยั่งยืน ทำให้ประชาชนสามารถดำรงอยู่บนพื้นฐานของแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียงและให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ด้วยการสนับสนุนให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ สนับสนุนการปลูกป่าต้นน้ำลำธาร ทฤษฎีการปลูกป่าโดยไม่ปลูก การทำแนวกันไฟป่าเปียก การส่งเสริมปลูกป่าสามอย่างประโยชน์สี่อย่าง การนำระบบวนเกษตรมาใช้ในงานด้านป่าไม้ในรูปแบบของธนาคารอาหารชุมชน (Food Bank) เพื่อเป็นแหล่งอาหารให้กับชุมชน ลดการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งจะก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและสมดุลต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. ฟื้นฟูสภาพป่าไม้พื้นที่บ้านห้วยตาเปาะในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน
2. เพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพป่าไม้ ฟื้นฟูสภาพป่าที่ถูกบุกรุกทำลายให้กลับคืนมาเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ในอนาคตและตลอดไป
3. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมดำเนินงานด้านป่าไม้ และเห็นความสำคัญของป่าไม้
4. เพื่อให้เกิดแหล่งเรียนรู้ในงานด้านการอนุรักษ์ป่าไม้ระบบวนเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง
5. เพื่อให้เกิดการจ้างแรงงานในพื้นที่ สร้างอาชีพ สร้างรายได้ และช่วยลดการเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าธรรมชาติ อันจะช่วยลดการทำลายป่าธรรมชาติลงได้อีกทางหนึ่ง
6. สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แก่เยาวชน และประชาชนอย่างยั่งยืน

หน่วยงานที่รับผิดชอบ สำนักส่งเสริมการปลูกป่าและสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 7 ขอนแก่น

พื้นที่ดำเนินการ

พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงภูพาน ที่ 5 ท้องที่ตำบลพังแดง อำเภอคงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงภูพาน ที่ 10 ท้องที่ตำบลพังแดง อำเภอคงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงภูสีฐาน อำเภอคำชะอี อำเภอคงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

งบประมาณ 3,309,800 บาท

วิธีการดำเนินงาน

1. กิจกรรมบำรุงรักษาป่า ในท้องที่ตำบลพังแดง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เนื้อที่ 1,330 ไร่ โดยหน่วยฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงภูพาน ที่ 5 เนื้อที่ 665 ไร่ และหน่วยฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงภูพาน ที่ 10 เนื้อที่ 665 ไร่

- การซ่อมทางตรวจการและยามป้องกันไฟ
- การตายวัชพืช
- การปลูกซ่อมและนับอัตราการรอดตาย

2. กิจกรรมปลูกไม้ใช้สอย โครงการพัฒนาฟื้นฟูป่าไม้บ้านห้วยตาเปอะและพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทราย ตอนบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 250 ไร่

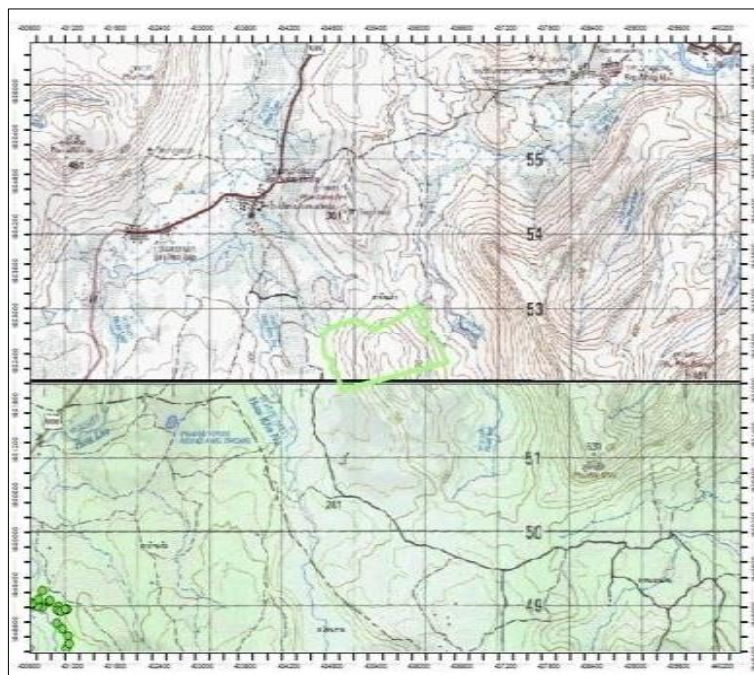
3. กิจกรรมบำรุงป่าใช้สอย โครงการพัฒนาฟื้นฟูป่าไม้บ้านห้วยตาเปอะและพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทราย ตอนบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 500 ไร่

4. กิจกรรมอำนวยการ โครงการพัฒนาฟื้นฟูป่าไม้บ้านห้วยตาเปอะและพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทราย ตอนบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร โดยจัดทำป้ายองค์ความรู้งานพระราชดำริของ ในหลวงรัชกาลที่ 9

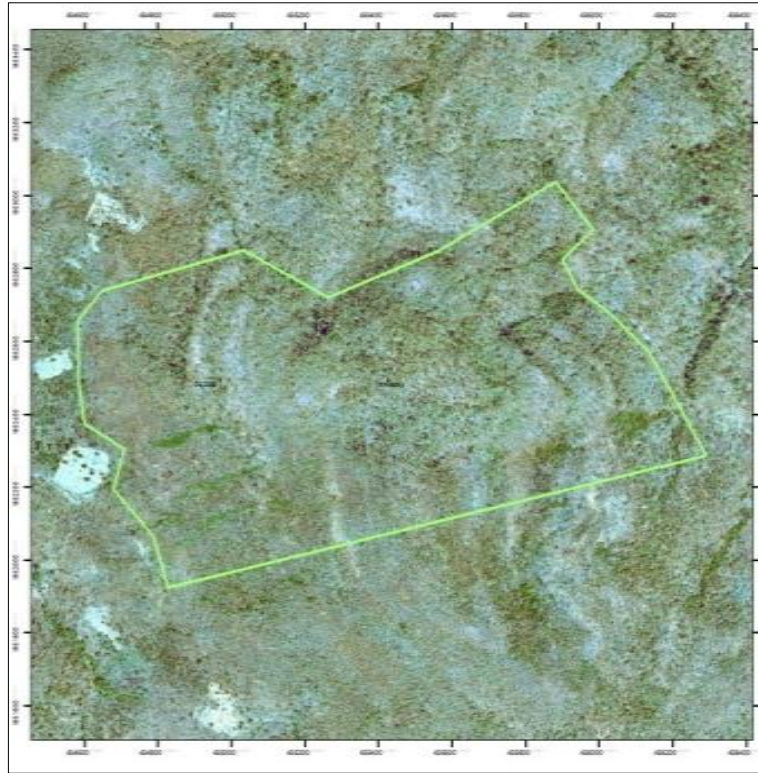
ผลการดำเนินงาน

1. กิจกรรมบำรุงรักษาป่า ในท้องที่ตำบลพังแดง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เนื้อที่ 1,330 ไร่ โดยหน่วยฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงภูพาน ที่ 5 เนื้อที่ 665 ไร่ และหน่วยฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงภูพาน ที่ 10 เนื้อที่ 665 ไร่

- การซ่อมทางตรวจการและยามป้องกันไฟ
- การตายวัชพืช
- การปลูกซ่อมและนับอัตราการรอดตาย

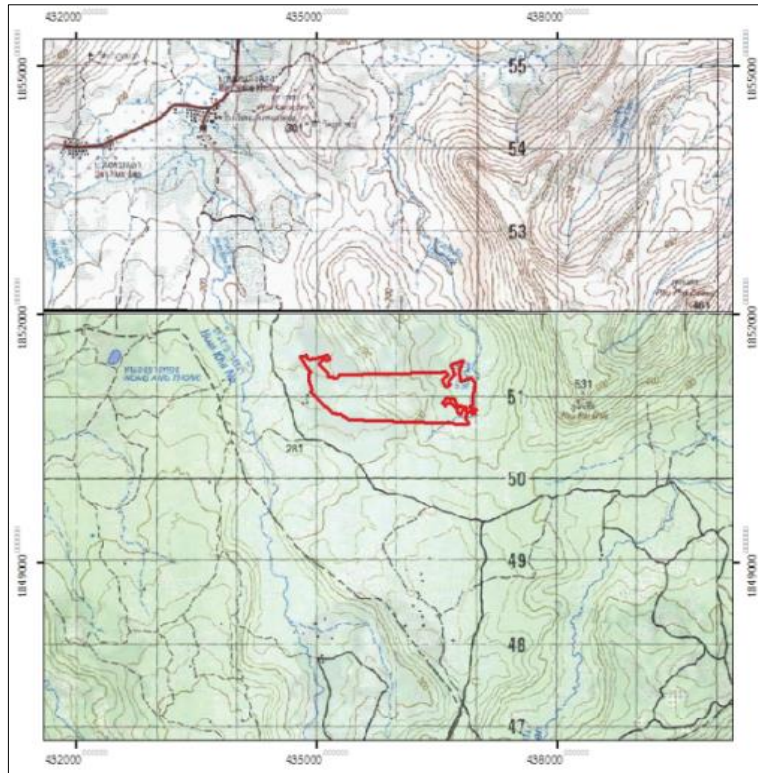
รูปที่ 5.1.2-1 แผนที่ 1:50,000 ของกิจกรรมบำรุงรักษาป่า
ในท้องที่ตำบลพังแดง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เนื้อที่ 665 ไร่
โดยหน่วยฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงภูพานที่ 5

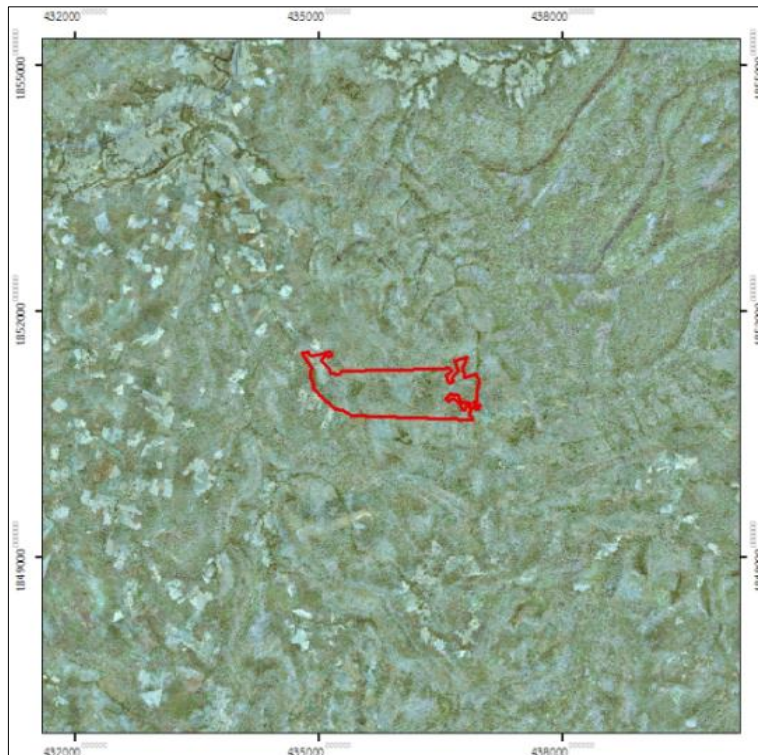
รูปที่ 5.1.2-2 ภาพถ่ายทางอากาศสี ปี 2545 ของกิจกรรมบำรุงรักษาป่า
ในท้องที่ตำบลพังแดง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เนื้อที่ 665 ไร่
โดยหน่วยฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงภูพานที่ 5

ตารางที่ 5.1.2-1 พิกัดรอบแปลงบำรุงรักษาป่า ในท้องที่ตำบลพังแดง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เนื้อที่ 665 ไร่ โดยหน่วยฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงภูพานที่ 5

ค่าพิกัด		ค่าพิกัด	
x	y	x	y
0435942	1852743	0435031	1852852
0436019	1852683	0435261	1850722
0436134	185574	0435560	1852849
0436289	1852286	0435880	1853038
0434824	1851926	0435984	1852907
0434785	1852064	0435898	1852826
0434675	1852195		
0434706	1852306		
0434597	1852375		
0434581	1852488		
0434579	1852657		
0434645	1852739		

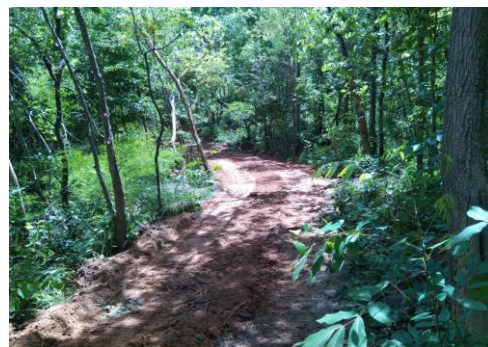
รูปที่ 5.1.2-3 แผนที่ 1:50,000 ของกิจกรรมบำรุงรักษาป่า
ในท้องที่ตำบลพังแดง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เนื้อที่ 665 ไร่
โดยหน่วยฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงภูพานที่ 10

รูปที่ 5.1.2-4 ภาพถ่ายทางอากาศสี ปี 2545 ของกิจกรรมบำรุงรักษาป่า
ในท้องที่ตำบลพังแดง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เนื้อที่ 665 ไร่
โดยหน่วยฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงภูพานที่ 10

ตารางที่ 5.1.2-2 พิกัดรอบแปลงบำรุงรักษาป่า ในท้องที่ตำบลพังแดง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เนื้อที่ 665 ไร่ โดยหน่วยพื้นที่พืสภาพป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงภูพานที่ 10

ค่าพิกัด		ค่าพิกัด		ค่าพิกัด		ค่าพิกัด		ค่าพิกัด	
x	y	x	y	x	y	x	y	x	y
434842	1851397	436647	1851275	436892	1850667	436700	1850910	436726	1850978
434795	1851489	436562	1851214	435393	1850724	436704	1850899	436689	1850974
434836	1851496	436596	1851119	435288	1850791	436716	1850886	436683	1850975
434866	1851501	436656	1851137	435203	1850800	436750	1850852	436646	1850983
434872	1851502	436647	1851190	435002	1850982	436766	1850805	436643	1850992
434882	1851472	436717	1851270	435000	1850985	436797	1850798	436598	1850973
434888	1851456	436668	1851389	434927	1851059	436802	1850816		
435060	1851482	436827	1851446	434930	1851072	436808	1850829		
435076	1851489	436769	1851325	434935	1851096	436820	1850840		
435130	1851514	436791	1851192	434890	1851213	436839	1850849		
435159	1851456	436937	1851235	434895	1851258	436863	1850855		
435125	1851437	436967	1851166	434899	1851286	436854	1850884		
435092	1851455	436961	1851057	434920	1851292	436834	1850879		
435088	1851457	436942	1851049	436558	1850941	436825	1850879		
435082	1851452	436939	1850904	436595	1850886	436817	1850880		
435040	1851420	436911	1850900	436606	1850895	436810	1850885		
435024	1851407	436920	1850842	436618	1850921	436799	1850895		
435125	1851315	436980	1850855	436626	1850927	436767	1850883		
435146	1851247	436967	1850812	436631	1850927	436749	1850896		
435255	1851229	436867	1850817	436647	1850924	436742	1850904		
435280	1851263	436865	1850773	436654	1850924	436730	1850924		
436459	1851291	436850	1850773	436658	1850925	436728	1850931		
436519	1851293	436849	1850728	436671	1850934	436725	1850949		
436607	1851303	436864	1850728	436693	1850918	436725	1850962		

รูปที่ 5.1.2-5 การปฏิบัติการซ่อมทางตรวจการและยามป้องกันไฟ
กิจกรรมบำรุงรักษาป่า ในท้องที่ตำบลพังแดง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เนื้อที่ 1,330 ไร่

รูปที่ 5.1.2-6 การปฏิบัติการดายวัชพืช

กิจกรรมบำรุงรักษาป่า ในท้องที่ตำบลพังแดง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เนื้อที่ 1,330 ไร่

รูปที่ 5.1.2-7 การปฏิบัติการปลูกซ่อม

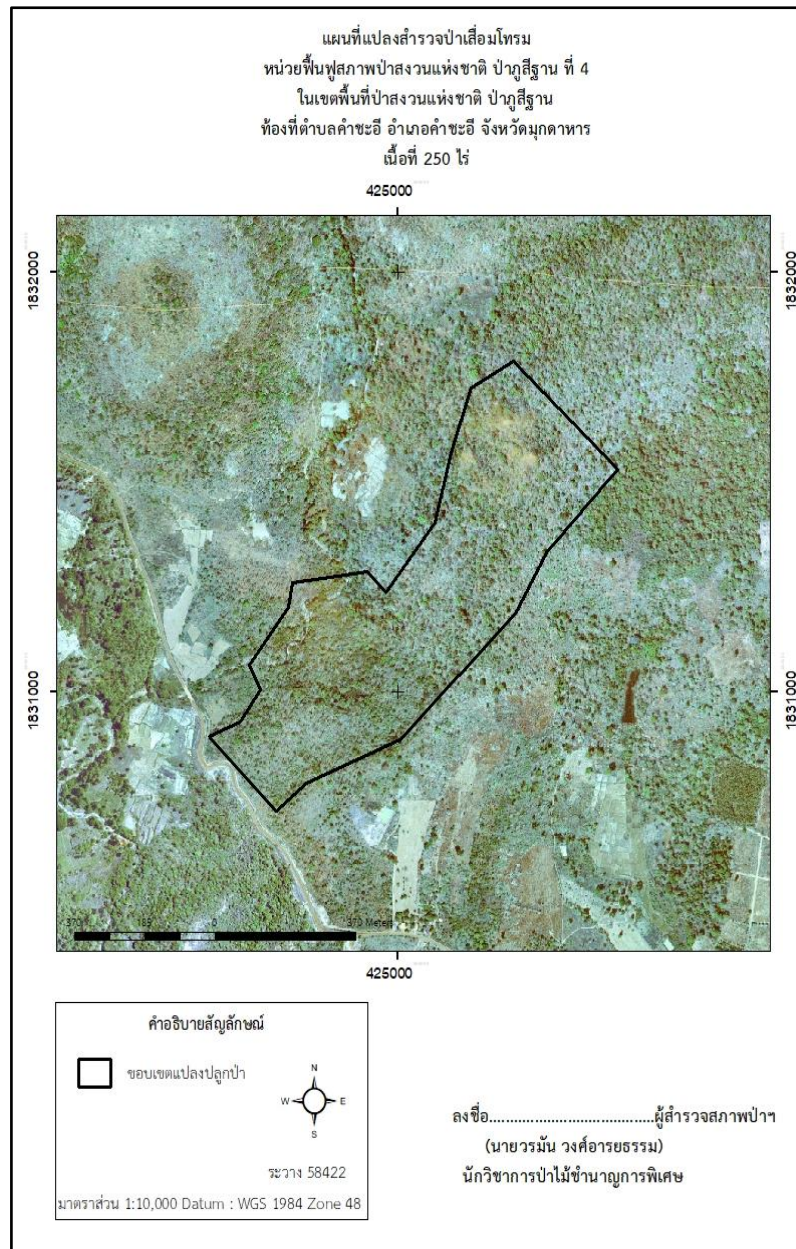
กิจกรรมบำรุงรักษาป่า ในท้องที่ตำบลพังแดง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เนื้อที่ 1,330 ไร่

รูปที่ 5.1.2-8 การปฏิบัติการใส่ปุ๋ย

กิจกรรมบำรุงรักษาป่า ในท้องที่ตำบลพังแดง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เนื้อที่ 1,330 ไร่

2. กิจกรรมปลูกป่าไม้ใช้สอย โครงการพัฒนาพื้นที่ปลูกป่าไม้บ้านห้วยตาเปอะและพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 250 ไร่ ในท้องที่ตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร พันธุ์ไม้ที่ปลูก ได้แก่ สัก ยางนา ประดู่ป่า พะยูง มะค่าโมง มะขามป้อม มะม่วงป่า ลำไย รั้ง และเต็ง

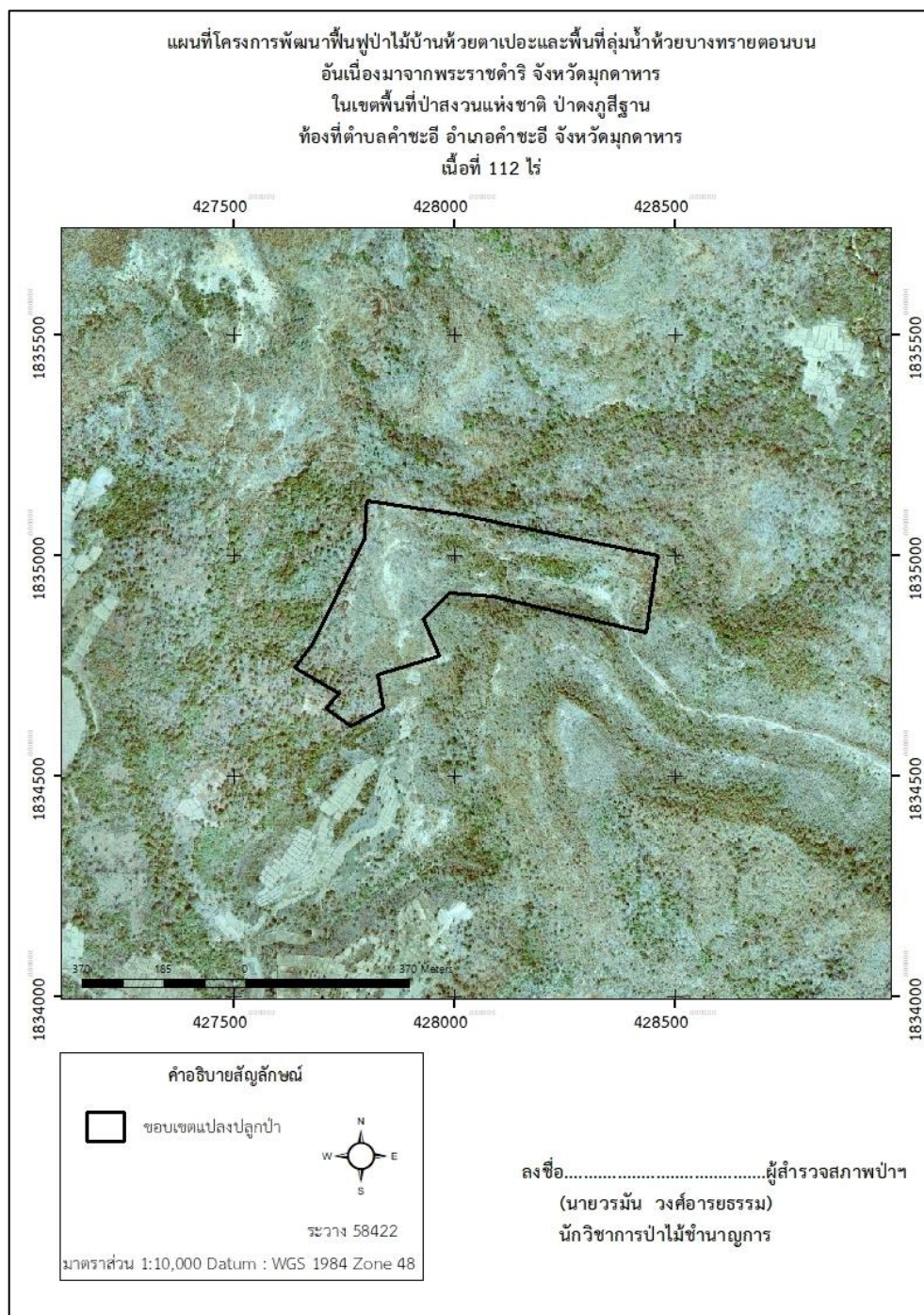
รูปที่ 5.1.2-9 แผนที่กิจกรรมปลูกไม้ใช้สอย
ในท้องที่ตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร เนื้อที่ 250 ไร่
โดยหน่วยฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติ ป่าภูสีฐาน ที่ 4

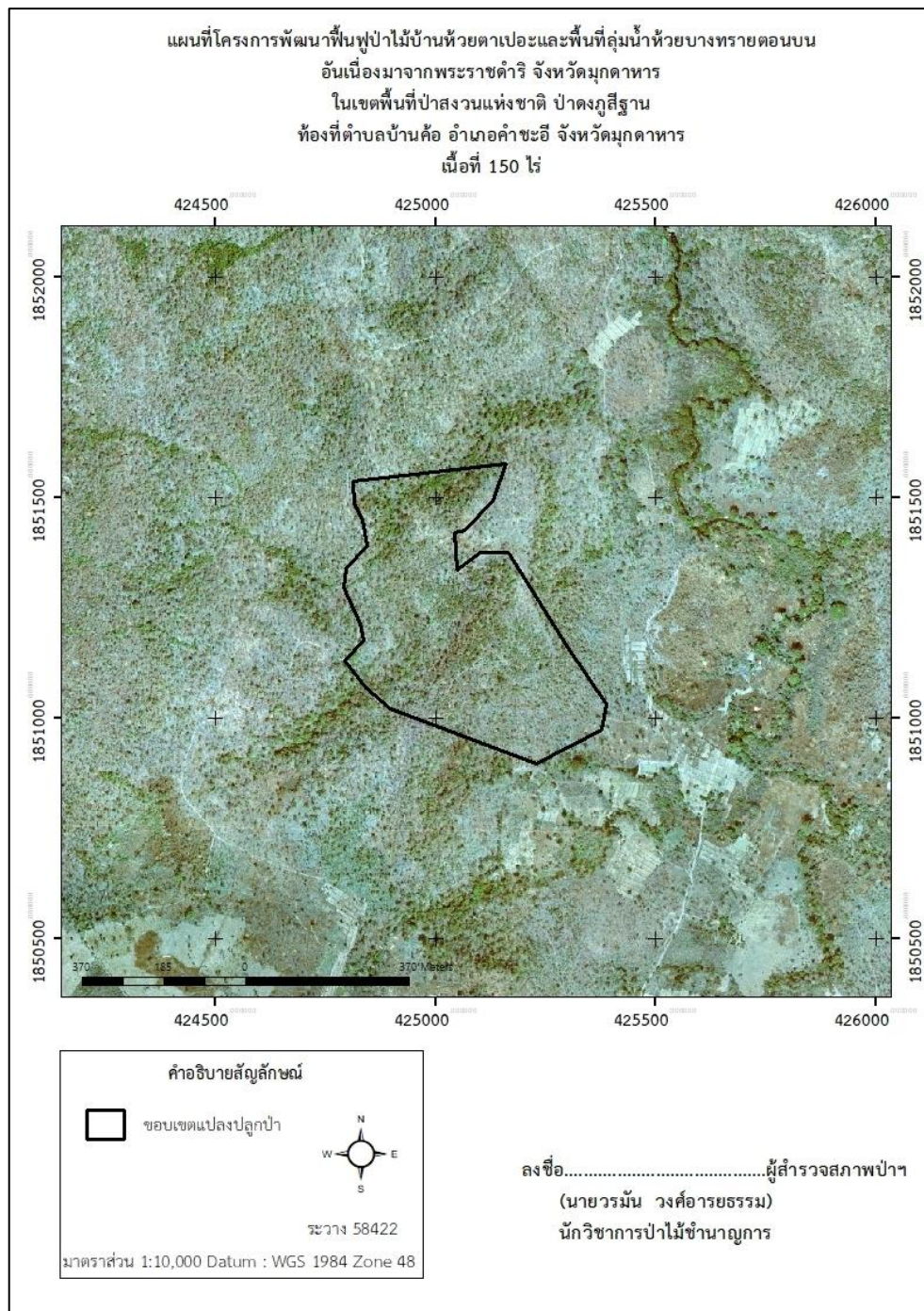
รูปที่ 5.1.2-10 กิจกรรมปลูกป่าไม้ใช้สอย
โดยหน่วยฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติ ป่าภูสีฐาน ที่ 4

3. กิจกรรมบำรุงรักษาป่าไม้ใช้สอย โครงการพัฒนาพื้นที่ป่าไม้บ้านห้วยตาเปาะและพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร โดยมีพันธุ์ไม้ที่ปลูก ได้แก่ สัก ยางนา ประดู่ป่า พะยูง มะค่าโมง มะขามป้อม มะม่วงป่า รัง เต็ง และมะกล่ำ ดำเนินการบำรุงรักษาป่าไม้ใช้สอย จำนวน 3 แปลง ดังนี้

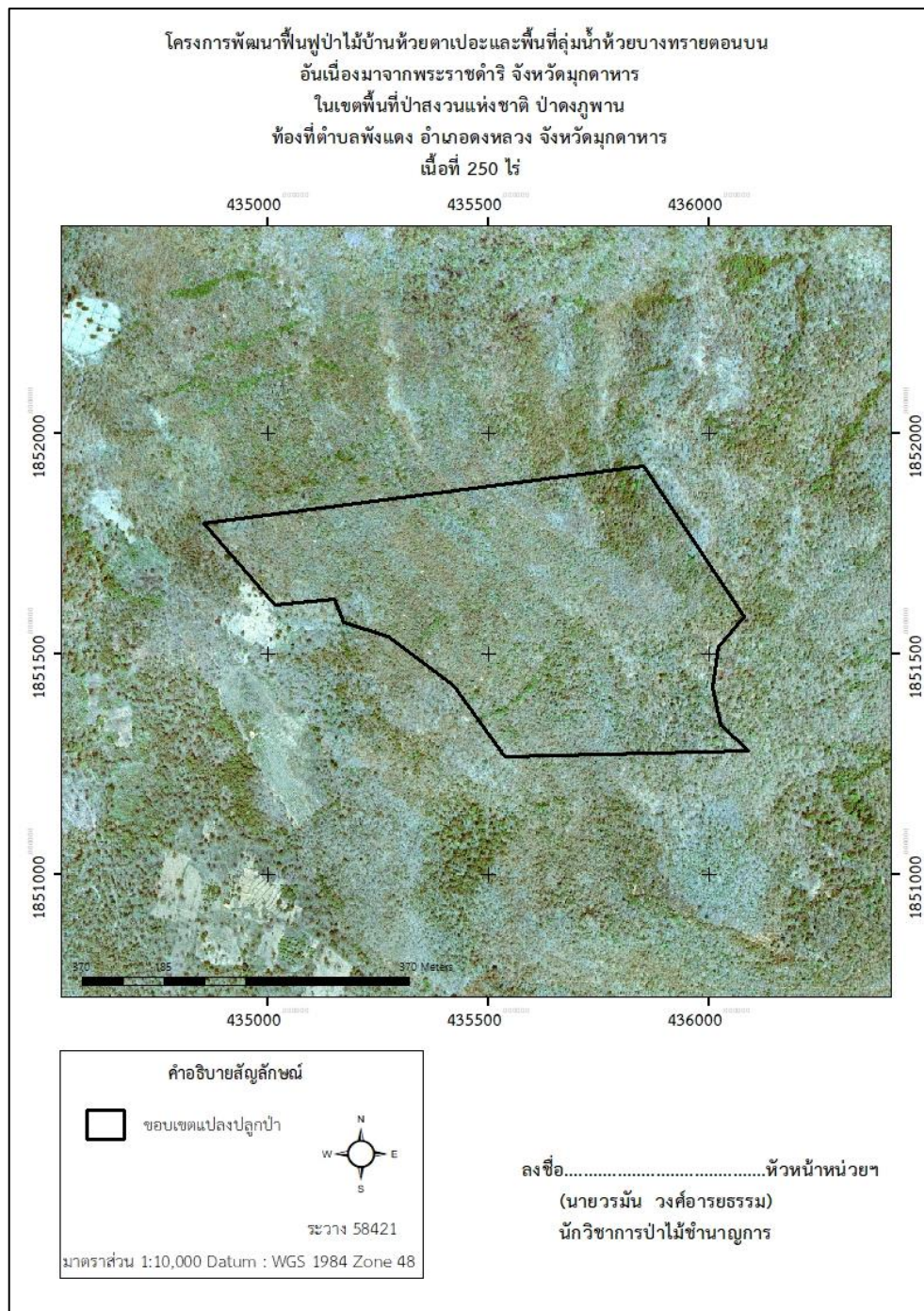
แปลงที่ 1 ในท้องที่ตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 112 ไร่
 แปลงที่ 2 ในท้องที่ตำบลบ้านค้อ อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 150 ไร่
 แปลงที่ 3 ในท้องที่ตำบลพังแดง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 250 ไร่

รูปที่ 5.1.2-11 แผนที่กิจกรรมบำรุงป่าใช้สอย แปลงที่1 เนื้อที่ 112 ไร่
 ในท้องที่ตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

รูปที่ 5.1.2-12 แผนที่กิจกรรมบำรุงป่าใช้สอย แปลงที่ 2 เนื้อที่ 150 ไร่
ในท้องที่ตำบลบ้านค้อ อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

รูปที่ 5.1.2-13 แผนที่กิจกรรมบำรุงป่าใช้สอย แปลงที่ 3 เนื้อที่ 250 ไร่
ในท้องที่ตำบลพังแดง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

รูปที่ 5.1.2-14 กิจกรรมบำรุงป่าใช้สอย
โครงการพัฒนาพื้นที่ป่าไม้บ้านห้วยตาเปาะและพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร

4. กิจกรรมอำนวยการ โครงการพัฒนาพื้นที่ป่าไม้บ้านห้วยตาเปาะและพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร โดยจัดทำป้ายองค์ความรู้งานพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9

แนวคิด การพัฒนาและฟื้นฟูป่าไม้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ปลูกป่าในที่สูง

ใช้ไม้พุ่มกึ่งต้นเตี้ยที่หาขึ้นในบริเวณของที่สูง เพื่อฟื้นฟูป่าต้นน้ำและป้องกันดินพังทลาย...

ปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก

ปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก ด้วยวิธีการ 3 อย่าง คือ

- 1. ปลูกป่าในบริเวณที่ว่างเปล่า
- 2. ปลูกป่าในบริเวณที่ว่างเปล่า
- 3. ปลูกป่าในบริเวณที่ว่างเปล่า

ปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง

การปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง คือ การปลูกป่าในบริเวณที่ว่างเปล่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง คือ

- 1. ปลูกป่าในบริเวณที่ว่างเปล่า
- 2. ปลูกป่าในบริเวณที่ว่างเปล่า
- 3. ปลูกป่าในบริเวณที่ว่างเปล่า

โครงการพัฒนาพื้นที่ป่าไม้บ้านห้วยตาเปาะและพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร

แนวคิด การพัฒนาและฟื้นฟูป่าไม้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ปลูกป่าทดแทน

ปลูกป่าทดแทนในพื้นที่ว่างเปล่า...

ปลูกป่าบริเวณอ่างเก็บน้ำ

ปลูกป่าบริเวณอ่างเก็บน้ำ...

ปลูกป่าในน้ำ

ปลูกป่าในน้ำ...

ปลูกป่าในดิน

ปลูกป่าในดิน...

ปลูกป่าในน้ำ

ปลูกป่าในน้ำ...

ปลูกป่าในดิน

ปลูกป่าในดิน...

โครงการพัฒนาพื้นที่ป่าไม้บ้านห้วยตาเปาะและพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร

ปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง

ปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง คือ การปลูกป่าในบริเวณที่ว่างเปล่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง คือ

- 1. ปลูกป่าในบริเวณที่ว่างเปล่า
- 2. ปลูกป่าในบริเวณที่ว่างเปล่า
- 3. ปลูกป่าในบริเวณที่ว่างเปล่า

โครงการพัฒนาพื้นที่ป่าไม้บ้านห้วยตาเปาะและพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร

น้ำหมักชีวภาพ

น้ำหมักชีวภาพ คือ น้ำหมักชีวภาพที่ใช้...

35 ทำน้ำหมักชีวภาพ

การหมักน้ำหมักชีวภาพ...

โครงการพัฒนาพื้นที่ป่าไม้บ้านห้วยตาเปาะและพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร

รูปที่ 5.1.2-15 ป้ายองค์ความรู้งานพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 โครงการพัฒนาพื้นที่ป่าไม้บ้านห้วยตาเปาะและพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร

The Monkey cheek Project

โครงการพัฒนาพื้นที่ป่าในบริเวณห้วยตาเปาะและพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนุ่กษาก

The Soil Aggravation Project

The Vetiver Grass Project

สำนักจัดการทรัพยากรน้ำภาคที่ 7 (ขอนแก่น)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5-25

ฝนหลวง

The Royal Rainmaking Project

โครงการพระราชดำริฝนหลวง เกิดขึ้นจากพระราชดำริส่วนพระองค์ ในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชเดช รัชกาลที่ 9 เมื่อคราวเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรในพื้นที่แห้งแล้งทั่วทุกภาค ๑๕ จังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปี พ.ศ. 2498 ทรงได้ทรงรับทราบถึงความเดือดร้อนของราษฎร และเกษตรกรที่ขาดแคลนน้ำปลูกนาข้าวได้ทรงมีพระราชดำริว่าฝนหลวงเป็นกลไกที่ทรงคุณค่า เพราะพระคุณโปรดเกล้าฯ ให้หม่อมราชวงศ์เทพฤทธิ์ เทวกุล วิศวกร เข้าเฝ้าฯ แล้วพระราชทานแนวความคิดขึ้นแก่หม่อมราชวงศ์เทพฤทธิ์ เทวกุล ในพ.ศ. 2542 ยังโปรดเกล้าฯ ให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีและเทคนิคควบคู่กันไปด้วย ซึ่งทรงสามารถพัฒนากฎวิธีการทำงานฝนหลวงให้ก้าวหน้าขึ้น คือ เป็นการปฏิบัติการฝนหลวงโดยการดัดแปรสภาพอากาศให้เกิดฝนโดยเทคโนโลยีฝนหลวงจากทั้งหม่อมราชวงศ์และหม่อมราชวงศ์หม่อมราชวงศ์วิบูลย์พันธุ์

SUPER SANDWICH TECHNIC

ฝนหลวง

ขั้นตอน 1. การขึ้นเมฆ 2. เติบโตขึ้นเมฆ 3. ฝนตก

เปิดตำรา การทำฝนหลวง

สำนักงานพัฒนาพิงพืชมัจฉริยะและสิ่งอำนวยความสะดวกของกรมชลประทาน กรมชลประทาน

ช้างหัวมัน

The Gyang Hua Man Royal Project

โครงการช้างหัวมันพระราชดำริ

“ช้างหัวมัน” หมายถึง การขังน้ำพริกหมั่นเทศ

พื้นที่ที่สิ่งของโครงการนี้อยู่ที่ บ้านหนองคอกโก ตำบลนาทราย อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี คุณสิริธร วิโรทัย รองเลขาธิการพระราชวัง ได้กรุณาให้ข้อมูลถึงที่มาของโครงการช้างหัวมันว่า “ครั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จไปประทับที่พระราชวังไกลกังวล ทรงมีพระราชประสงค์ให้พสกนิกรที่ทิวบ้านนาทราย ว่างไร้ใบไม้ปลูกในไร่สวน แล้วพระองค์เสด็จพระราชดำเนินกลับกรุงเทพฯ ขอพระราชทานเสด็จพระราชดำเนินกลับไปยังพระราชวังไกลกังวล จึงพบว่าหมั่นเทศที่ทำงานสวนยังมีใบออกดอกมาก จึงรับสั่งให้นำหัวมันขึ้นไปปลูกใกล้กระถางไว้ในวังไกลกังวล แล้วทรงมีพระราชดำริให้หาพื้นที่ให้หมั่นเทศขึ้นที่พื้นที่หนองคอกโก”

ข้อคิดดีจากโครงการช้างหัวมัน

“ใช้ชีวิตให้เหมือนช้าง หัวมันเทศ” นี้คือ สิ่งที่ได้จากโครงการ “ช้างหัวมัน” หมั่นเทศเป็นพืชท้องถิ่นที่ “อยู่ไหนก็งอกได้” สามารถเติบโตและให้ผลผลิตได้ ใช้ชีวิตให้เหมือนช้างหัวมัน “ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ขอเพียง ดำเนินชีวิตด้วยความซื่อสัตย์ ไม่ทำอะไรชั่วร้าย ชื่นชอบ ไม่ยอมแพ้ อยู่ไหน ก็สามารถเติบโตให้แข็งแรงได้เสมอ”

สำนักงานพัฒนาพิงพืชมัจฉริยะและสิ่งอำนวยความสะดวกของกรมชลประทาน กรมชลประทาน

กังหันน้ำชัยพัฒนา

The Chaipattana Aerator Project

คือ เครื่องกลเติมอากาศแบบกังหันน้ำชัยพัฒนาสำหรับบำบัดน้ำเสีย ซึ่งในหลวง ๙ ทรงมีพระราชดำริขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในการบำบัดน้ำเสียและใช้ปรับปรุงคุณภาพน้ำตามสถานที่ต่าง ๆ ที่ราษฎรนิคม

สายอาชีพช่างเครื่องกลในสาขาวิชาช่างกลโรงงานและช่างเทคนิคเครื่องกล 2 ชั้นได้เป็นผู้คิดค้นประดิษฐ์คิดค้น (inventor) และผู้คิดค้นใช้กังหันน้ำชัยพัฒนา (Chaipattana Aerator) ทำให้น้ำมีออกซิเจน (O2) เพิ่มขึ้นซึ่งใช้กังหันน้ำชัยพัฒนาที่ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นได้ใช้วัดค่าของออกซิเจน (CO2) และน้ำ (H2O) ต่อมาเสด็จฯ มาทอดพระเนตรเครื่องกลเติมอากาศแบบกังหันน้ำชัยพัฒนาที่ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นและทรงมีพระราชดำริให้ปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นและทรงมีพระราชดำริให้ปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นและทรงมีพระราชดำริให้ปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

สำนักงานพัฒนาพิงพืชมัจฉริยะและสิ่งอำนวยความสะดวกของกรมชลประทาน กรมชลประทาน

กฤษฎีใหม่หัวใจเศรษฐกิจพอเพียง

“กฤษฎีใหม่” เป็นแนวทางหรือหลักในการบริหารจัดการที่ดินและน้ำ เพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริขึ้นเพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบความยากลำบาก ให้สามารถผ่านช่วงวิกฤตได้อย่างเหมาะสมและมั่นคงได้โดยไม่มีข้อครหาและยากลำบากนัก

การดำเนินงานตามกฤษฎีใหม่นี้มี 3 ขั้นตอน คือ

- 1) การผลิต ให้พึ่งตนเองด้วยวิธีต่าง ๆ ค่อยเป็นค่อยไปตามกำลัง ให้พอเพียงกิน
- 2) การรวมพลังกับในรูปแบบ หรือ สหกรณ์ ร่วมแรงร่วมใจกัน ในด้านการผลิต การตลาด ความปลอดภัย การศึกษา สิ่งแวดล้อมและศาสนา
- 3) การดำเนินธุรกิจโดยยึดถือ ประสิทธิภาพ จัดทำทุนหรือแหล่งเงิน

ในขั้นแรกการแบ่งการผลิต ที่แบ่งเป็นสัดส่วนที่สุด ให้แบ่งออกเป็น 4 ส่วนตามอัตราส่วน 30 : 30 : 30 : 10

ประโยชน์ของ “กฤษฎีใหม่”

- ประชาชนอยู่อย่างมีความสุขในระบอบประชาธิปไตย ไม่อดอยากตามหลักปรัชญาของ “เศรษฐกิจพอเพียง”
- ในบ้านแลงมีการนำน้ำที่เก็บกักไว้ในสระมาปลูกพืชใช้น้ำน้อย เช่น ข้าวสาลี ได้โดยไม่ต้องอาศัยชลประทาน
- ในปีที่ไม่ฝนตกชุกเกินไป ก็สามารถสร้างรายได้ให้ตัวเองได้
- ในกรณีที่เกิดอุทกภัย ก็สามารถขึ้นตัว และช่วยเหลือตัวเองได้ในระดับหนึ่ง โดยราชการไม่ต้องช่วยเหลือมากนัก

จัดสรรพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยออกเป็น 4 ส่วน

สำนักงานพัฒนาพิงพืชมัจฉริยะและสิ่งอำนวยความสะดวกของกรมชลประทาน กรมชลประทาน

รูปที่ 5.1.2-15 ป้ายองค์ความรู้งานพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9
โครงการพัฒนาพื้นที่ป่าไม้บ้านห้วยตาเปาะและพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร (ต่อ)

5.1.2.2 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

หลักการและเหตุผล

คณะรัฐมนตรี มีมติเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2554 ให้เพิกถอนพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 840 ไร่ เพื่อก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามที่หน่วยงานเสนอ โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร อยู่ในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีขนาดความจุอ่างที่ระดับน้ำสูงสุด 24.85 ล้านลูกบาศก์เมตร ความยาวสันเขื่อน 537.50 เมตร การสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาความแห้งแล้งในลุ่มน้ำห้วยทรายตอนบน ซึ่งเป็นลุ่มน้ำสาขาของลุ่มน้ำโขงเป็นแหล่งน้ำต้นทุนสำหรับการอุปโภคบริโภค ประมาณ 7,000 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่บ้านตาเปอะ บ้านโนนสมบูรณ์ และบ้านด่านช้าง ตำบลบ้านค้อ อำเภอดงคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร รวมทั้งยังเป็นแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร สำหรับสัตว์ป่าในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน และป้องกันการเกิดน้ำท่วมและภัยแล้งได้อีกด้วย

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐานเป็นพื้นที่อนุรักษ์ที่มีสัตว์ป่าหลากหลายชนิด ได้แก่ กวางป่า เนื้อทราย นกยูง แมวขาว ไก่ฟ้าพญาลอ และสัตว์ป่าชนิดอื่น ๆ ประสบปัญหาขาดแคลนแหล่งอาหารและทุ่งหญ้า สำหรับสัตว์ป่า จึงมีความจำเป็นต้องปลูกพืชอาหารสัตว์ป่าเพิ่มขึ้น เพื่อให้ระบบนิเวศเกิดความสมดุล การดำเนินการปลูกพืชอาหารสัตว์ป่าให้ได้ผลจะต้องมีการบำรุงรักษาแปลงปลูกตามหลักวิชาการเป็นระยะเวลาประมาณ 10 ปี โดยมีการบำรุงรักษาในช่วงแรกอายุ 2-6 ปี และในช่วงที่สอง อายุ 7-10 ปี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อปลูกต้นไม้ และบำรุงรักษาแปลงปลูกพืชอาหารสัตว์ป่าทดแทนพื้นที่ที่ถูกน้ำท่วม
2. เพื่อสร้างแหล่งอาหารสำหรับสัตว์ป่า
3. เพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศป่าต้นน้ำให้สมบูรณ์
4. เพื่อป้องกันสัตว์ป่าออกหากินนอกพื้นที่ทำลายพืชผลเกษตร

หน่วยงานที่รับผิดชอบ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 9 อุบลราชธานี

พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน จังหวัดมุกดาหาร

งบประมาณ 1,601,600 บาท

วิธีการดำเนินงาน

1. กิจกรรมปลูกพืชอาหารสัตว์ป่า ปี 2566 เนื้อที่ 100 ไร่ มีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้
 - 1.1 ทำการรังวัดพื้นที่โดยใช้ค่าพิกัด UTM ในระบบ WGS 84 และหมายแนวเขตโดยใช้เสาคอนกรีตเสริมเหล็กขนาด 10x10 เซนติเมตร (4x4 นิ้ว) ทาด้วยสีขาวให้เด่นชัดจนความยาวเมื่อปักแล้วให้อยู่เหนือพื้นดินไม่น้อยกว่า 1 เมตร ปักเป็นแนวเขตทุกจุดที่มีการหักมุมอย่างน้อย 4 หลัก รอบพื้นที่ให้ระบุปี แปลง และเนื้อที่ไว้ที่หลักเพื่อเป็นหลักฐานในการตรวจสอบด้วย แล้วจัดทำแผนที่มาตราส่วน 1:4,000 และแผนที่ระวางมาตราส่วน 1:50,000 แสดงขอบเขตพื้นที่แปลงปลูกพร้อมข้อมูลค่าพิกัดโดยละเอียด
 - 1.2 การจัดทำป้ายโครงการ แปลงละ 1 ป้าย ให้จัดทำป้ายโครงการปลูกพืชอาหารสัตว์ป่า ลงในแผ่นเหล็กขนาดกว้าง 60 เซนติเมตร ยาว 120 เซนติเมตรหนา 0.3 มิลลิเมตร สูง 2 เมตร โดยทาสีน้ำตาลเป็นพื้นและตัวหนังสือสีขาว ดังนี้

โครงการปลูกพืชอาหารสัตว์ป่า
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน
จังหวัดมุกดาหาร
ปี พ.ศ. 2566 แปลงที่.....12..... เนื้อที่.....100.....ไร่
(โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ)

1.3 การเตรียมพื้นที่ถางและการกำจัดวัชพืช ให้แนวถางวัชพืชเท่าที่จำเป็น โดยให้ถางเจาะเป็นแนวขนาดความกว้างของแนวประมาณ 2 เมตร ระยะห่างระหว่างกิ่งกลางแนวประมาณ 4 เมตร ไม่ให้ตัดต้นไม้และลูกไม้ที่ขึ้นอยู่เดิม ห้ามทำการถางวัชพืชจนเตียนทั่วทั้งพื้นที่ หรือใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชโดยเด็ดขาด

1.4 การทำทางตรวจการและแนวกันไฟ มีความกว้างประมาณ 8-10 เมตร โดยมีระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตรต่อ 100 ไร่

1.5 การทำหลักและปักหมยแนวปลูก ใช้หลักไม้ เช่น ไม้ หรือ แคม ที่แข็งแรงและทนทาน ยาวประมาณ 1 เมตร ปลายด้านบนทาสีแดงประมาณ 20 เซนติเมตร ปักหมยตำแหน่งปลูก ตามสภาพที่เหมาะสม ปลูกโดยเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 200 ต้นต่อไร่ กระจายทั่วพื้นที่

1.6 ให้ดำเนินการขุดหลุมปลูกตามตำแหน่งที่ได้กำหนดไว้ ขุดหลุมปลูกให้มีขนาดกว้าง ยาว ลึกประมาณ 30x30x30 เซนติเมตร ใส่สารอุ้มความชื้น (Polymer) รองก้นหลุม พร้อมใส่ปุ๋ยละลายช้า รองก้นหลุม แล้วปลูกต้นไม้ตามชนิดที่กำหนด โดยปลูกคละกัน เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 200 ต้นต่อไร่

1.7 การปลูกและชนกล้า ให้ชนกล้าไม้ที่กำหนดไว้เข้าไปในแปลงปลูก และดำเนินการปลูกตามตำแหน่งที่ได้ขุดหลุมปลูกไว้

1.8 การบำรุง ใส่ปุ๋ย ดायวัชพืช ให้แนวถางวัชพืชเท่าที่จำเป็น ตามแนวปลูกต้นไม้และถากรอบโคนต้น พรวนดิน และพูนโคนต้นไม้ พร้อมใส่ปุ๋ย ไม่ให้ตัดต้นไม้และลูกไม้ที่ปลูกหรือขึ้นอยู่เดิม ห้ามทำการถางวัชพืชจนเตียนทั่วทั้งพื้นที่ หรือใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชโดยเด็ดขาด จำนวน 2 ครั้งต่อปี

1.9 การปลูกซ่อมและนับอัตราการรอดตาย ให้นำคณะกรรมการตรวจรับการสุ่มตรวจนับอัตราการรอดตายของต้นไม้ หลังจากที่ได้ดำเนินการปลูกซ่อม และต้นไม้ที่ปลูกซ่อมดังกล่าวรอดตาย และตั้งตัวได้แล้ว โดยให้จัดทำบัญชีการตรวจนับอัตราการรอดตาย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ จำนวน 10 เปอร์เซ็นต์ ตามวิธีการสุ่มตัวอย่างจาก 10 แนวปลูก โดยวิธีจับฉลาก เมื่อได้แนวปลูกใดก็ให้ใช้แนวปลูกนั้นเป็นแนวนับต้นไม้แนวที่ 1 สำหรับแนวนับต้นไม้แนวต่อ ๆ ไปให้นับถัดจากแนวแรกทุก ๆ 10 แนว จนหมดแนวปลูกของแปลง โดยต้องมีอัตราการรอดตายไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90

2. กิจกรรมบำรุงแปลงปลูกพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี (แปลงปลูกปี 2563-2565) จำนวน 11 แปลง เนื้อที่ 1,080 ไร่ มีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 ซ่อมแซมทางตรวจการและแนวกันไฟ มีความกว้างประมาณ 8-10 เมตร โดยมีระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตรต่อ 100 ไร่

2.2 ดำเนินการแนวถางวัชพืชตามแนวปลูกต้นไม้พืชอาหารสัตว์ป่า

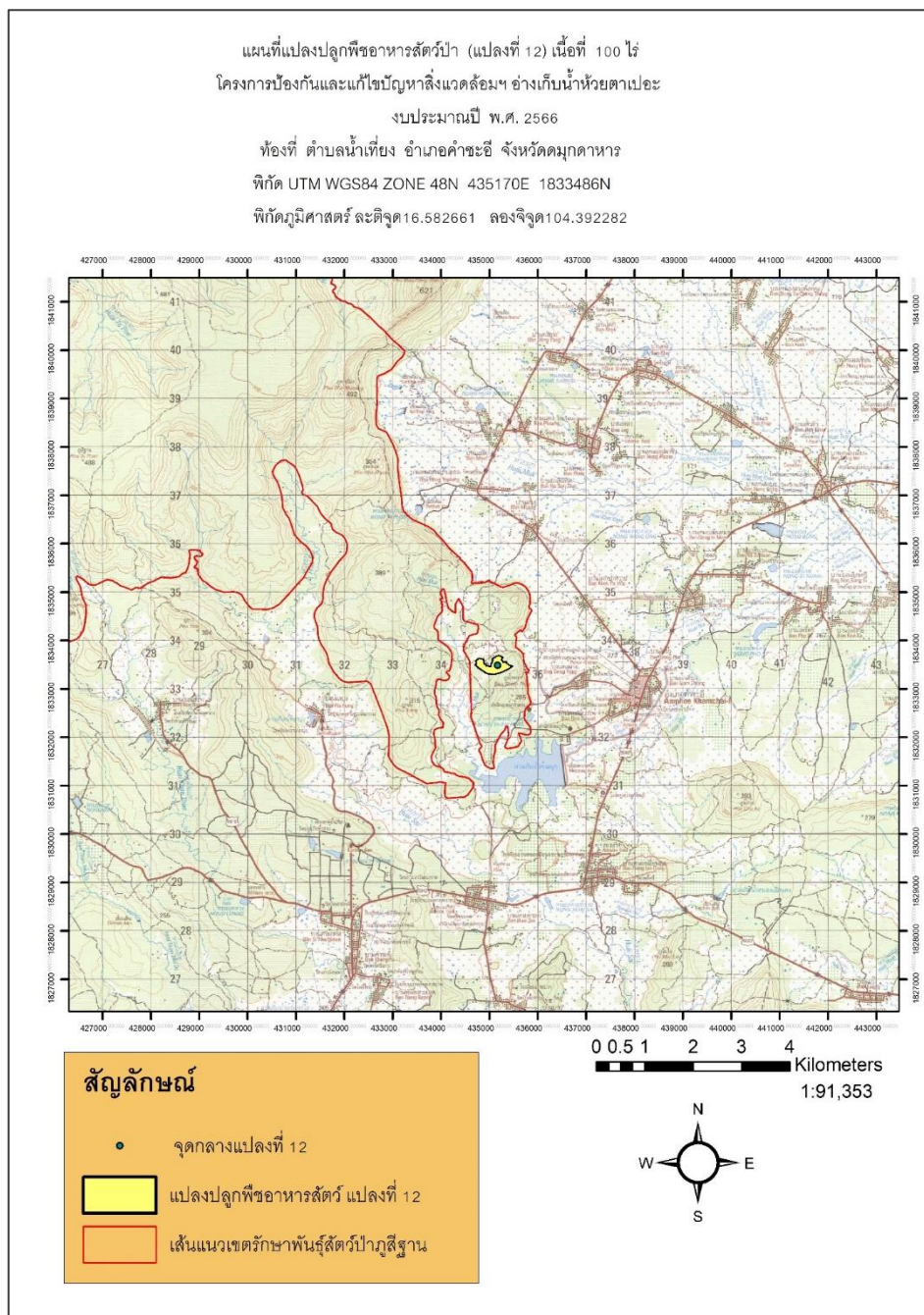
2.3 ให้ดำเนินการขุดหลุมปลูกตามตำแหน่งที่ได้กำหนดไว้ ขุดหลุมปลูกให้มีขนาดกว้าง ยาว ลึกประมาณ 30x30x30 เซนติเมตร ใส่สารอุ้มความชื้น (Polymer) รองก้นหลุม พร้อมใส่ปุ๋ยละลายช้ารองก้นหลุม แล้วปลูกต้นไม้ตามชนิดที่กำหนด โดยปลูกคละกัน เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 26 ต้นต่อไร่

2.4 การบำรุงและดાયวัชพืช ให้แนวถางวัชพืชเท่าที่จำเป็น ตามแนวปลูกต้นไม้และถากรอบโคนต้น พรวนดิน และพูนโคนต้นไม้ พร้อมใส่ปุ๋ย ไม่ให้ตัดต้นไม้และลูกไม้ที่ปลูกหรือขึ้นอยู่เดิม ห้ามทำการถางวัชพืชจนเตียนทั่วทั้งพื้นที่ หรือใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชโดยเด็ดขาด

2.5 การปลูกซ่อมและนับอัตราการรอดตาย ให้นำคณะกรรมการตรวจรับการสุ่มตรวจนับอัตราการรอดตายของต้นไม้ หลังจากที่ได้ดำเนินการปลูกซ่อม และต้นไม้ที่ปลูกซ่อมดังกล่าวรอดตาย และตั้งตัวได้แล้ว โดยให้จัดทำบัญชีการตรวจนับอัตราการรอดตาย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ จำนวน 10 เปอร์เซ็นต์ ตามวิธีการสุ่มตัวอย่างจาก 10 แนวปลูก โดยวิธีจับฉลาก เมื่อได้แนวปลูกใดก็ให้ใช้แนวปลูกนั้นเป็นแนวนับต้นไม้แนวที่ 1 สำหรับแนวนับต้นไม้แนวต่อ ๆ ไปให้นับถัดจากแนวแรกทุก ๆ 10 แนว จนหมดแนวปลูกของแปลง โดยต้องมีอัตราการรอดตายไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90

ผลการดำเนินงาน

1. กิจกรรมปลูกพืชอาหารสัตว์ป่า แปลงที่ 12 เนื้อที่ 100 ไร่ ท้องที่ตำบลน้ำเที่ยง อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร พิกัด 435170 E 1833486 N

รูปที่ 5.1.2-17 แผนที่แปลงปลูกป่าพืชอาหารสัตว์ป่า แปลงที่ 12 เนื้อที่ 100 ไร่

รูปที่ 5.1.2-18 การสำรวจพื้นที่แปลงปลูกป่าพืชอาหารสัตว์ป่า แปลงที่ 12 เนื้อที่ 100 ไร่

รูปที่ 5.1.2-19 การเตรียมกล้าไม้สำหรับแปลงปลูกป่าพืชอาหารสัตว์ป่า แปลงที่ 12 เนื้อที่ 100 ไร่

รูปที่ 5.1.2-20 การขนย้ายกล้าไม้เข้าไปปลูกในพื้นที่ที่เตรียมไว้
สำหรับแปลงปลูกป่าพืชอาหารสัตว์ป่า แปลงที่ 12 เนื้อที่ 100 ไร่

รูปที่ 5.1.2-21 การใส่ปุ๋ยแปลงปลูกป่าพืชอาหารสัตว์ป่า แปลงที่ 12 เนื้อที่ 100 ไร่

รูปที่ 5.1.2-22 ป้ายแสดงแปลงปลูกป่าพืชอาหารสัตว์ป่า แปลงที่ 12 เนื้อที่ 100 ไร่

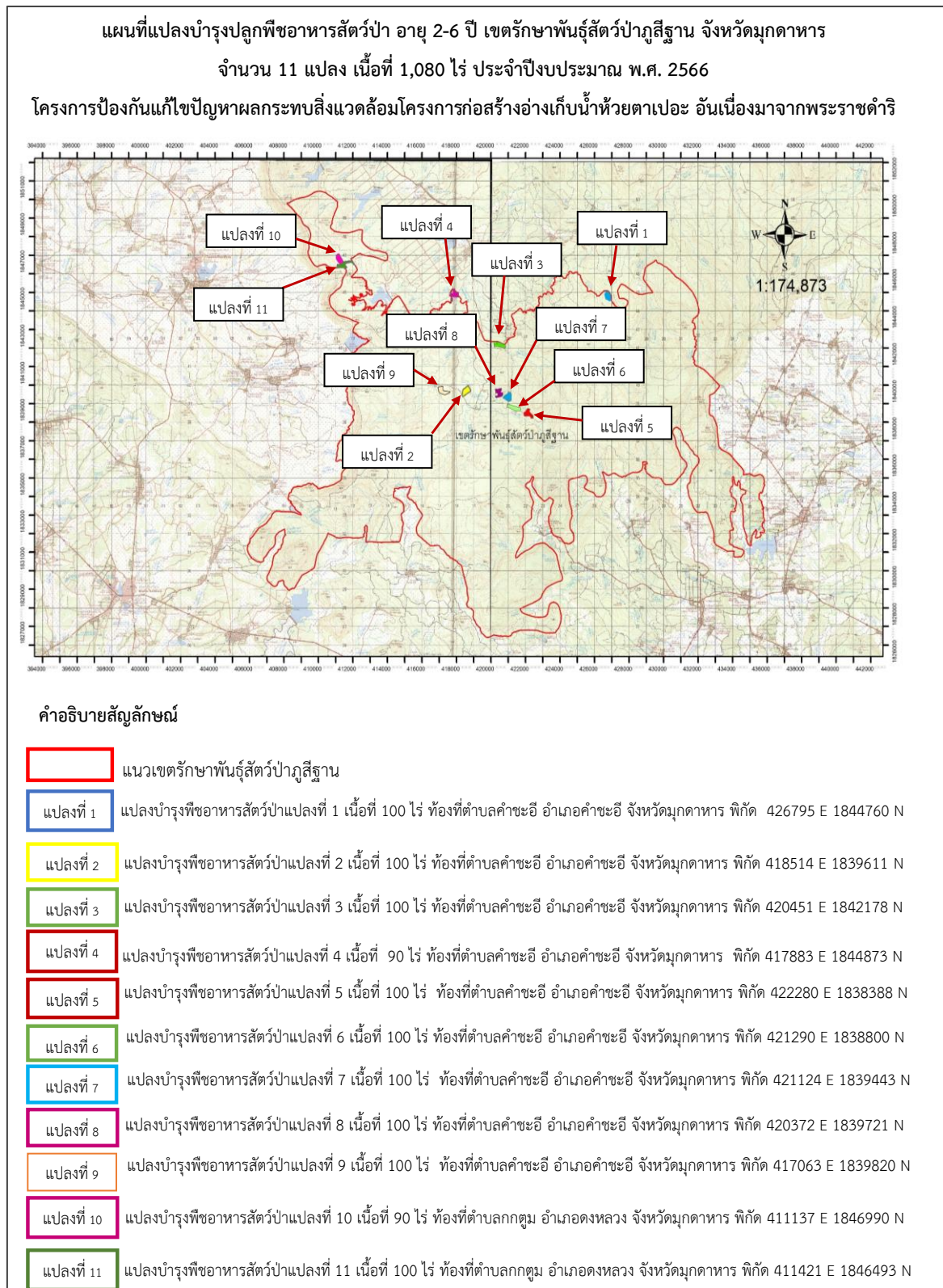

รูปที่ 5.1.2-23 แปลงปลูกป่าพืชอาหารสัตว์ป่า แปลงที่ 12 เนื้อที่ 100 ไร่

รูปที่ 5.1.2-24 การติดตามแปลงปลูกป่าพืชอาหารสัตว์ป่า แปลงที่ 12 เนื้อที่ 100 ไร่

2. กิจกรรมบำรุงแปลงปลูกพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี (แปลงปลูกปี 2563-2565) จำนวน 11 แปลง เนื้อที่ 1,080 ไร่

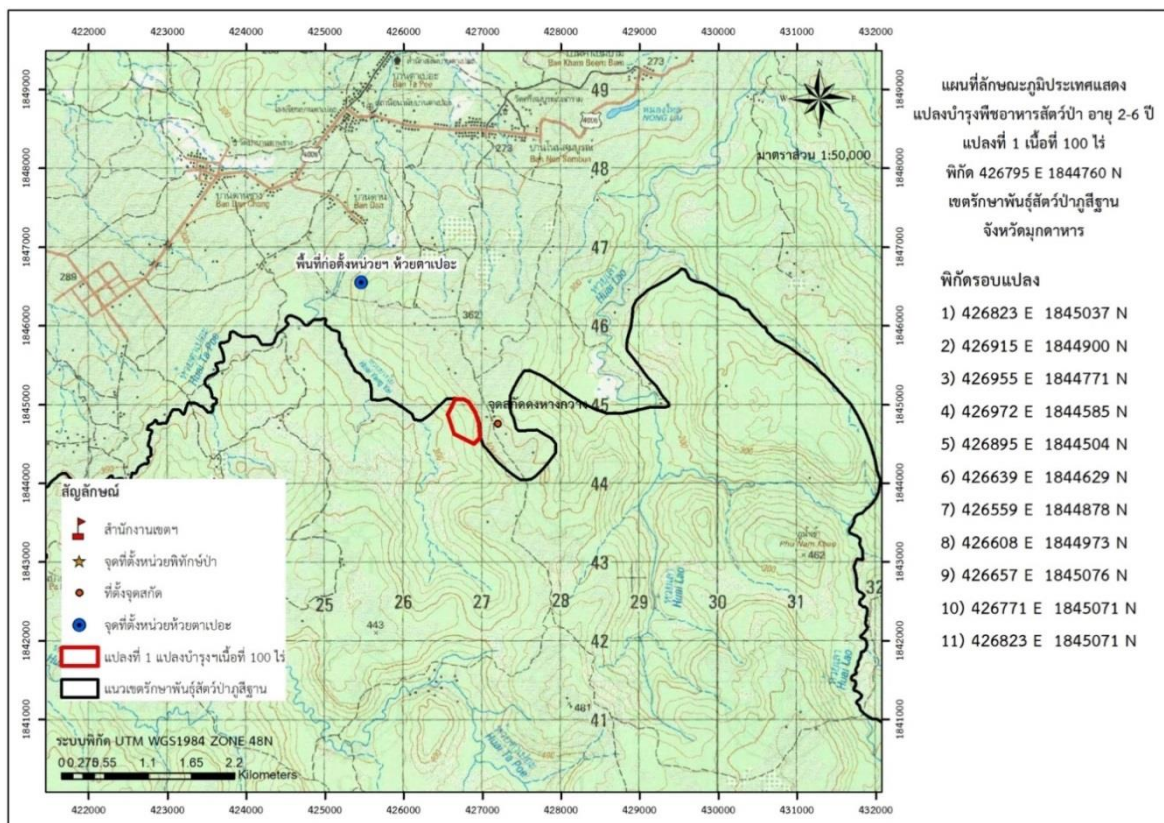

รูปที่ 5.1.2-25 แผนที่แปลงบำรุงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี จำนวน 11 แปลง เนื้อที่ 1,080 ไร่

2.1 โครงการแปลงบำรุงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 1 พิกัด 426795 E 1844760 N (แปลงปลูกปี 2563) เนื้อที่ 100 ไร่ ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน ท้องที่ตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

รูปที่ 5.1.2-26 การบำรุงแปลงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 1 เนื้อที่ 100 ไร่

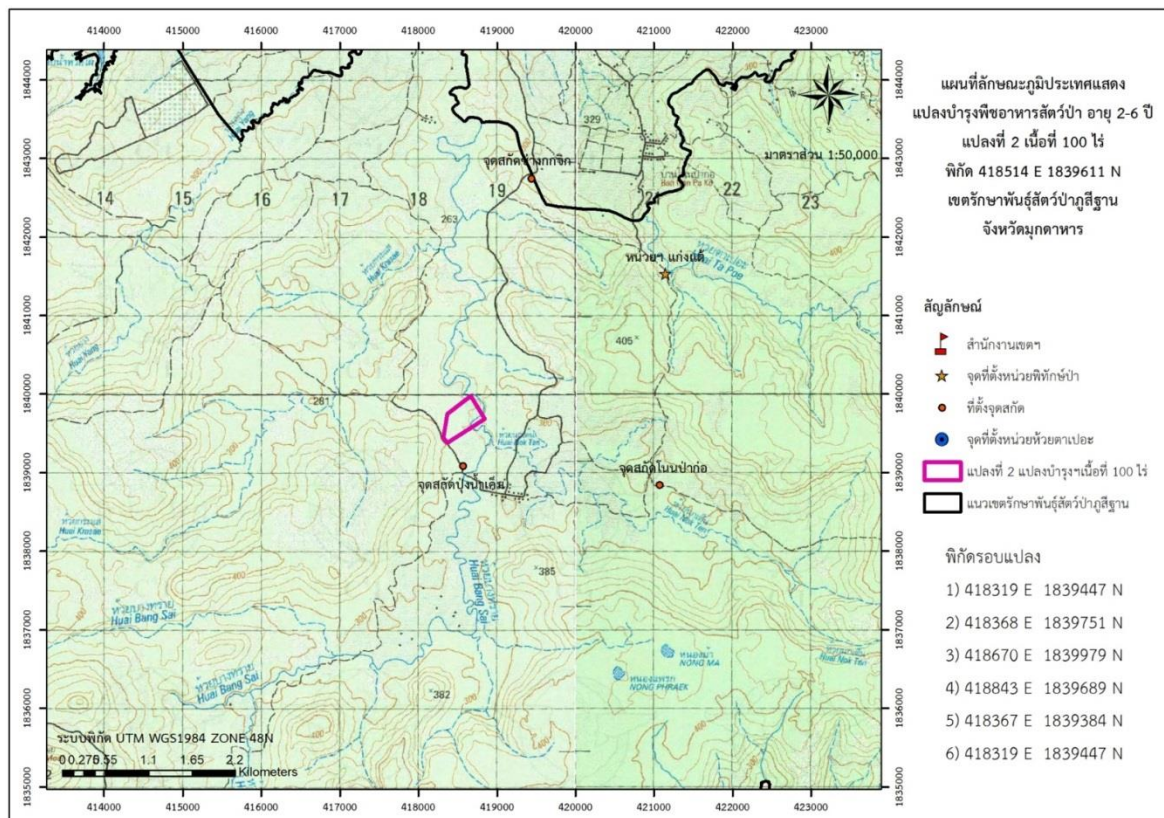

รูปที่ 5.1.2-27 แผนที่แปลงบำรุงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 1 เนื้อที่ 100 ไร่

2.2 โครงการแปลงบำรุงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 2 พิกัด 418514 E 1839611 N (แปลงปลูกปี 2563) เนื้อที่ 100 ไร่ ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน ท้องที่ตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

รูปที่ 5.1.2-28 การบำรุงแปลงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 2 เนื้อที่ 100 ไร่

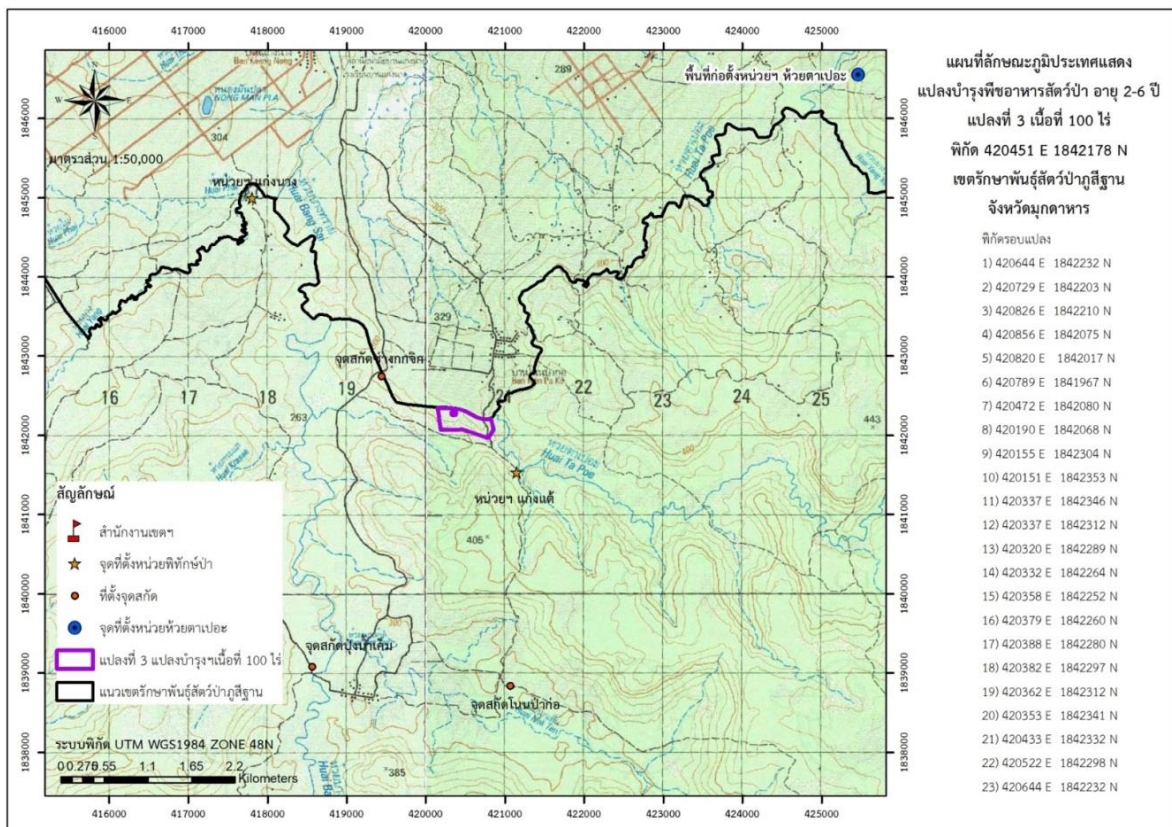

รูปที่ 5.1.2-29 แผนที่แปลงบำรุงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 2 เนื้อที่ 100 ไร่

2.3 โครงการแปลงบำรุงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 3 พิกัด 420451 E 1842178 N (แปลงปลูกปี 2563) เนื้อที่ 100 ไร่ ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน ท้องที่ตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

รูปที่ 5.1.2-30 การบำรุงแปลงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 3 เนื้อที่ 100 ไร่

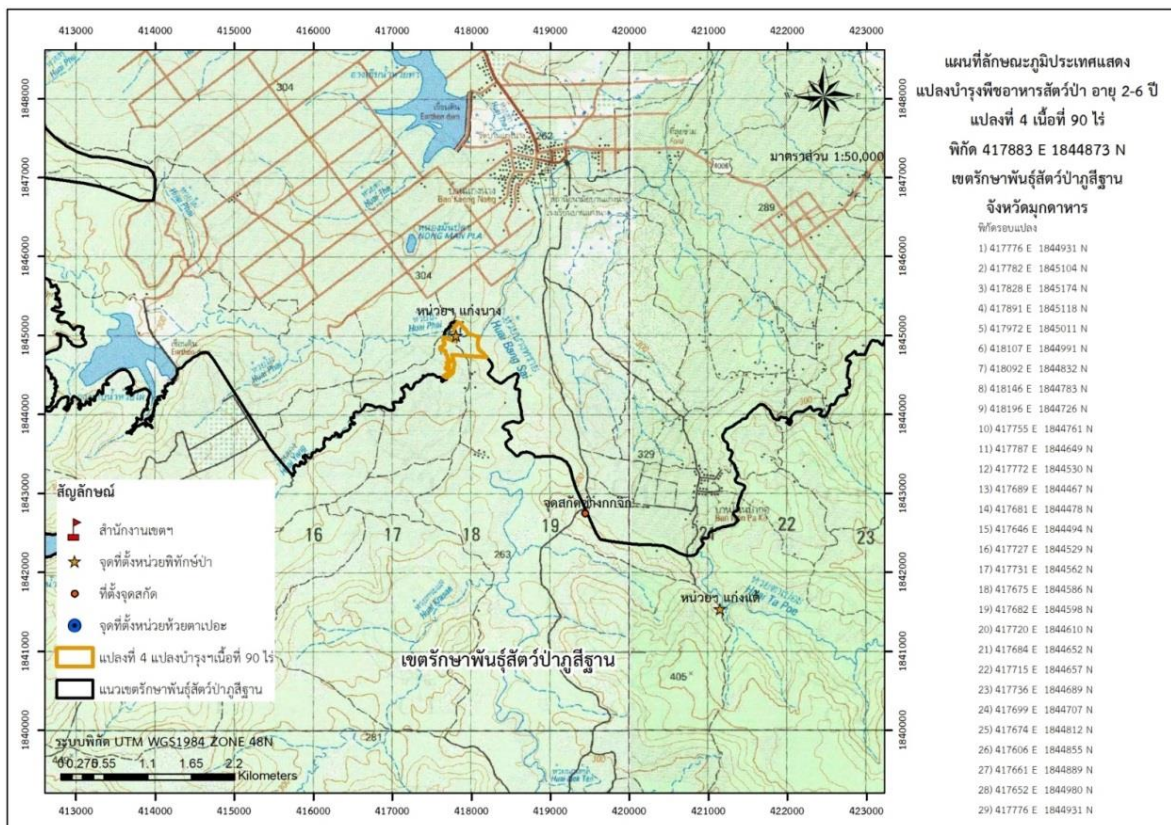

รูปที่ 5.1.2-31 แผนที่แปลงบำรุงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 3 เนื้อที่ 100 ไร่

2.4 โครงการแปลงบำรุงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 4 พิกัด 417883 E 1844873 N (แปลงปลูกปี 2563) เนื้อที่ 90 ไร่ ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน ท้องที่ตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

รูปที่ 5.1.2-32 การบำรุงแปลงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 4 เนื้อที่ 90 ไร่

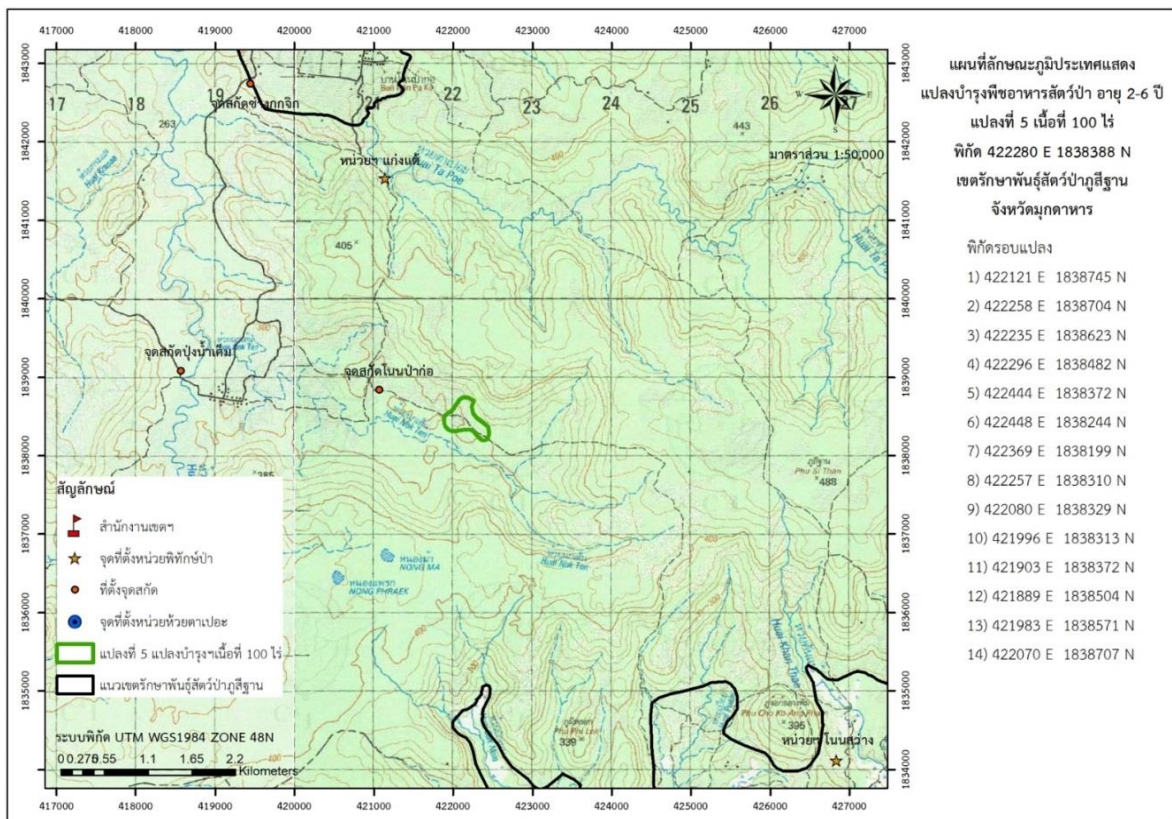

รูปที่ 5.1.2-33 แผนที่แปลงบำรุงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 4 เนื้อที่ 90 ไร่

2.5 โครงการแปลงบำรุงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 5 พิกัด 420451 E 1842178 N (แปลงปลูกปี 2564) เนื้อที่ 100 ไร่ ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน ท้องที่ตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

รูปที่ 5.1.2-34 การบำรุงแปลงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 5 เนื้อที่ 100 ไร่

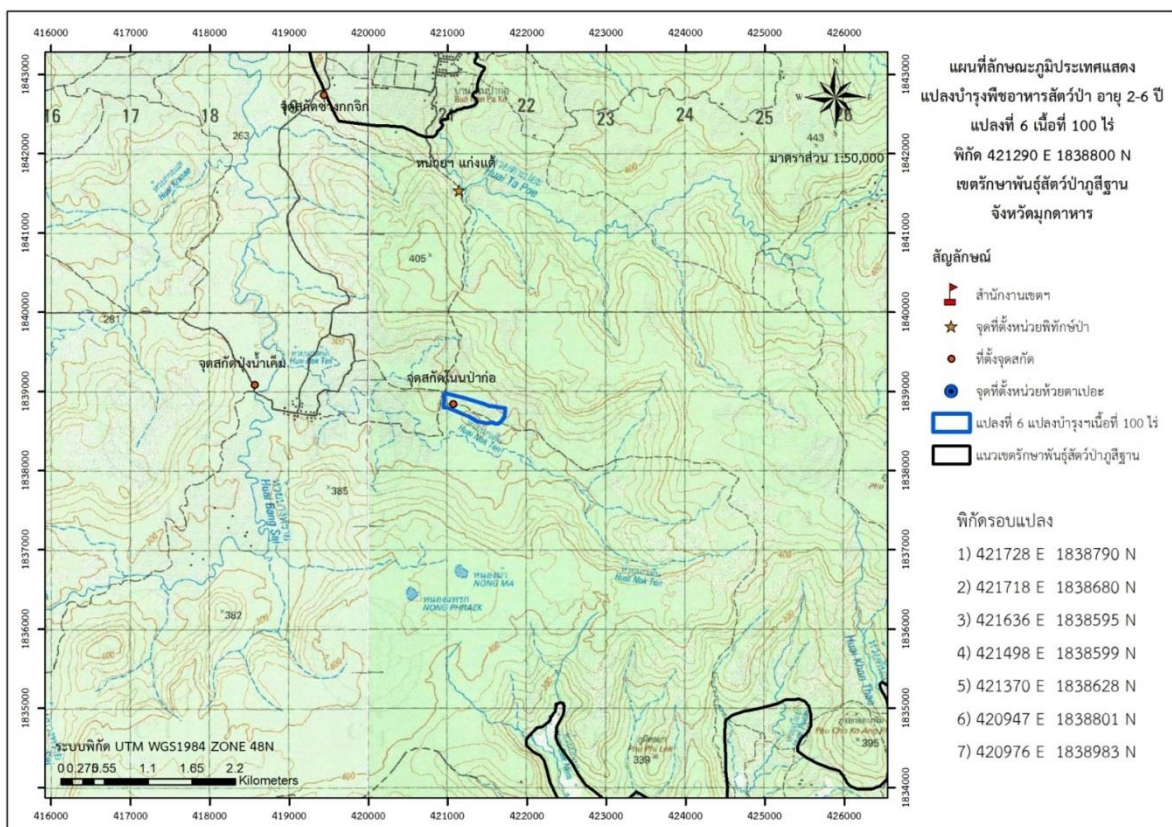

รูปที่ 5.1.2-35 แผนที่แปลงบำรุงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 5 เนื้อที่ 100 ไร่

2.6 โครงการแปลงบำรุงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 6 พิกัด 421290 E 1838800 N (แปลงปลูกปี 2564) เนื้อที่ 100 ไร่ ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน ท้องที่ตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

รูปที่ 5.1.2-36 การบำรุงแปลงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 6 เนื้อที่ 100 ไร่

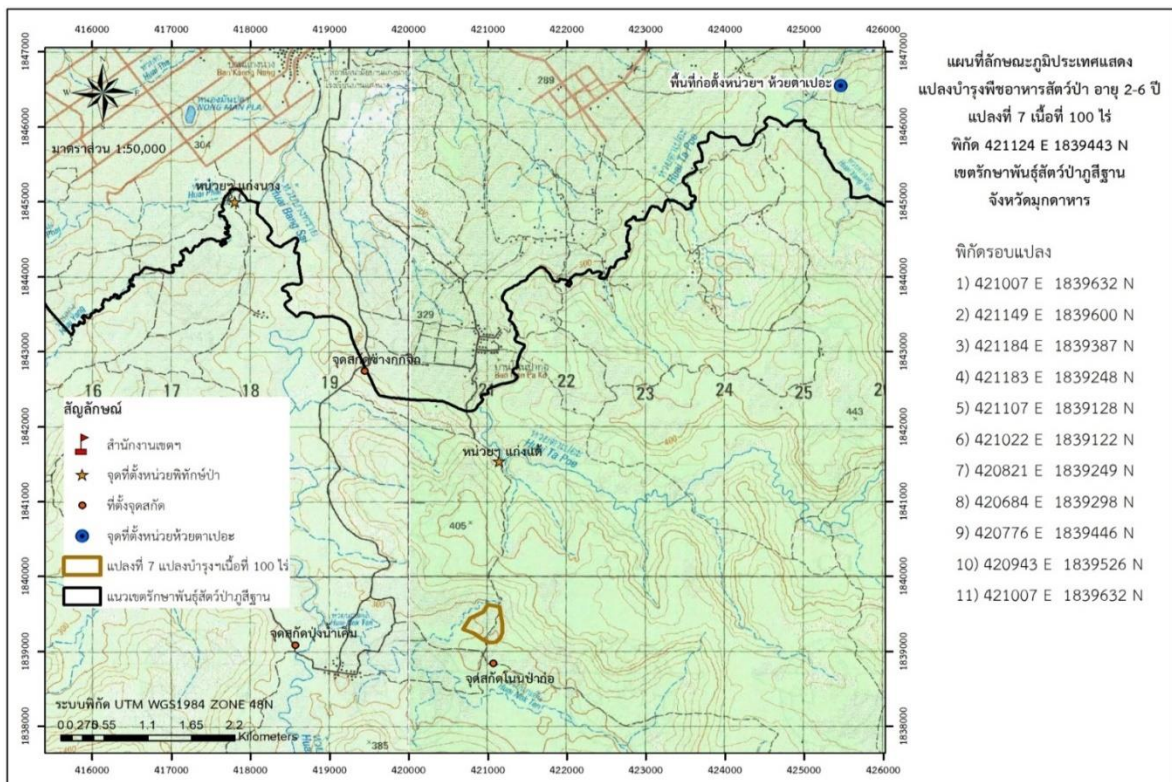

รูปที่ 5.1.2-37 แผนที่แปลงบำรุงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 6 เนื้อที่ 100 ไร่

2.7 โครงการแปลงบำรุงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 7 พิกัด 421124 E 1839443 N (แปลงปลูกปี 2564) เนื้อที่ 100 ไร่ ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน ท้องที่ตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

รูปที่ 5.1.2-38 การบำรุงแปลงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 7 เนื้อที่ 100 ไร่

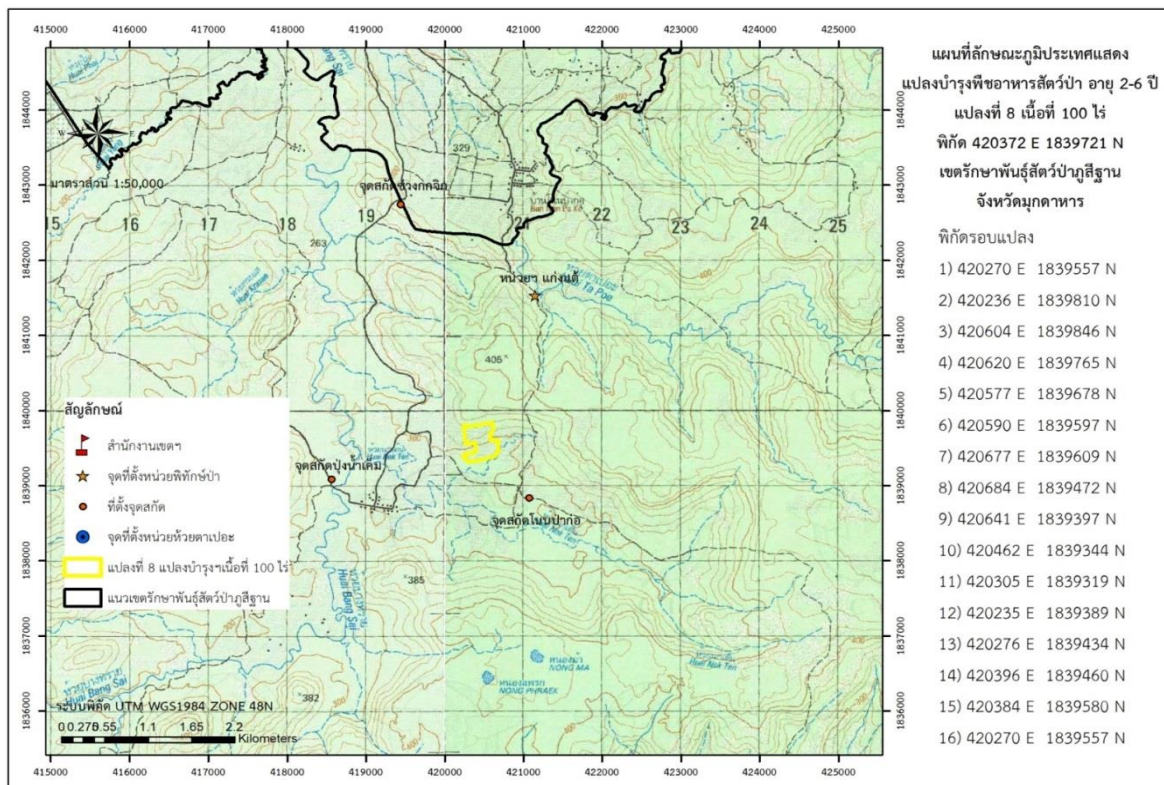

รูปที่ 5.1.2-39 แผนที่แปลงบำรุงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 7 เนื้อที่ 100 ไร่

2.8 โครงการแปลงบำรุงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 8 พิกัด 420372 E 1839721 N (แปลงปลูกปี 2564) เนื้อที่ 100 ไร่ ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน ท้องที่ตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

รูปที่ 5.1.2-40 การบำรุงแปลงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 8 เนื้อที่ 100 ไร่

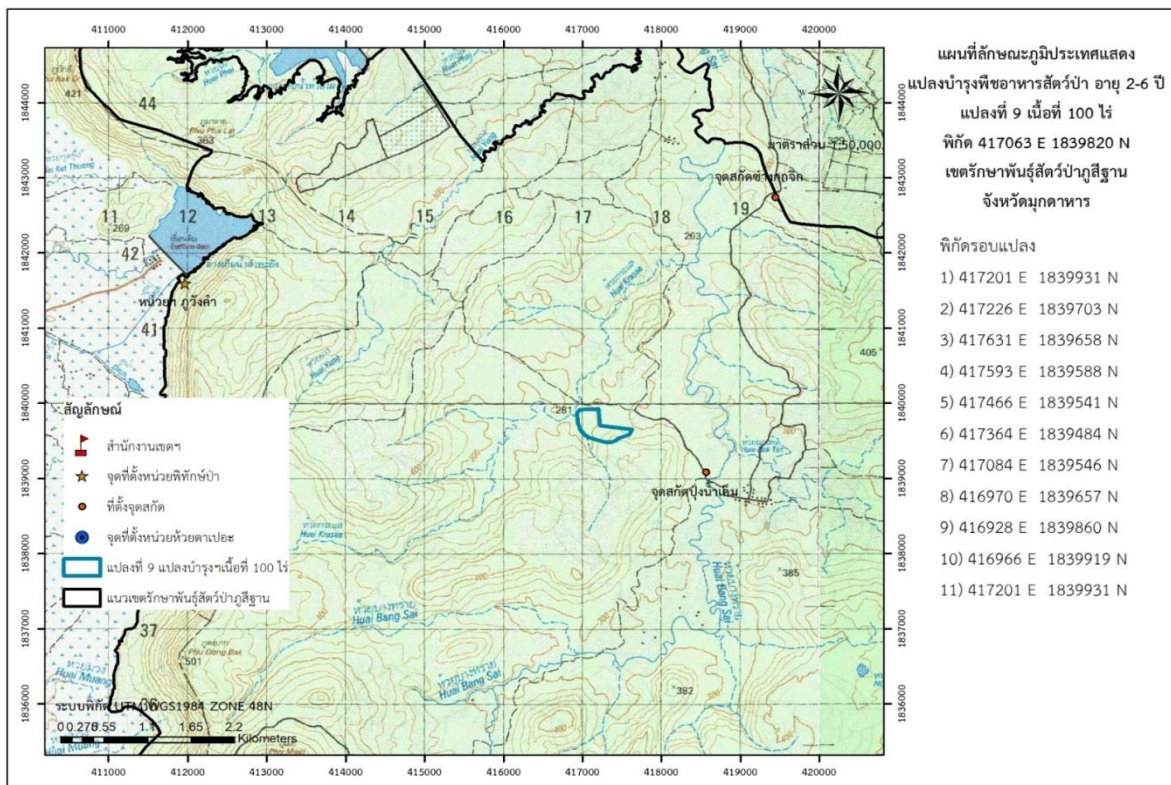

รูปที่ 5.1.2-41 แผนที่แปลงบำรุงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 8 เนื้อที่ 100 ไร่

2.9 โครงการแปลงบำรุงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 9 พิกัด 417063 E 1839820 N (แปลงปลูกปี 2564) เนื้อที่ 100 ไร่ ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน ท้องที่ตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

รูปที่ 5.1.2-42 การบำรุงแปลงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 9 เนื้อที่ 100 ไร่

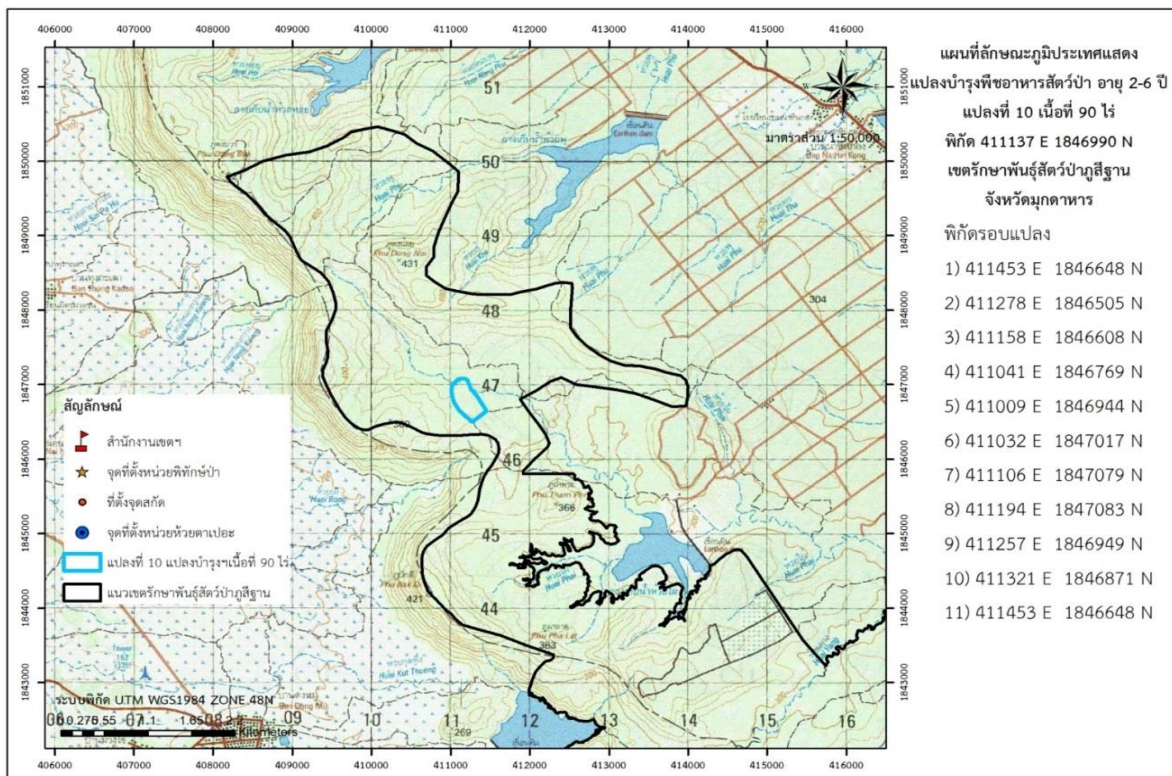

รูปที่ 5.1.2-43 แผนที่แปลงบำรุงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 9 เนื้อที่ 100 ไร่

2.10 โครงการแปลงบำรุงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 10 พิกัด 411137 E 1846990 N (แปลงปลูกปี 2564) เนื้อที่ 90 ไร่ ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน ท้องที่ตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

รูปที่ 5.1.2-44 การบำรุงแปลงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 10 เนื้อที่ 90 ไร่

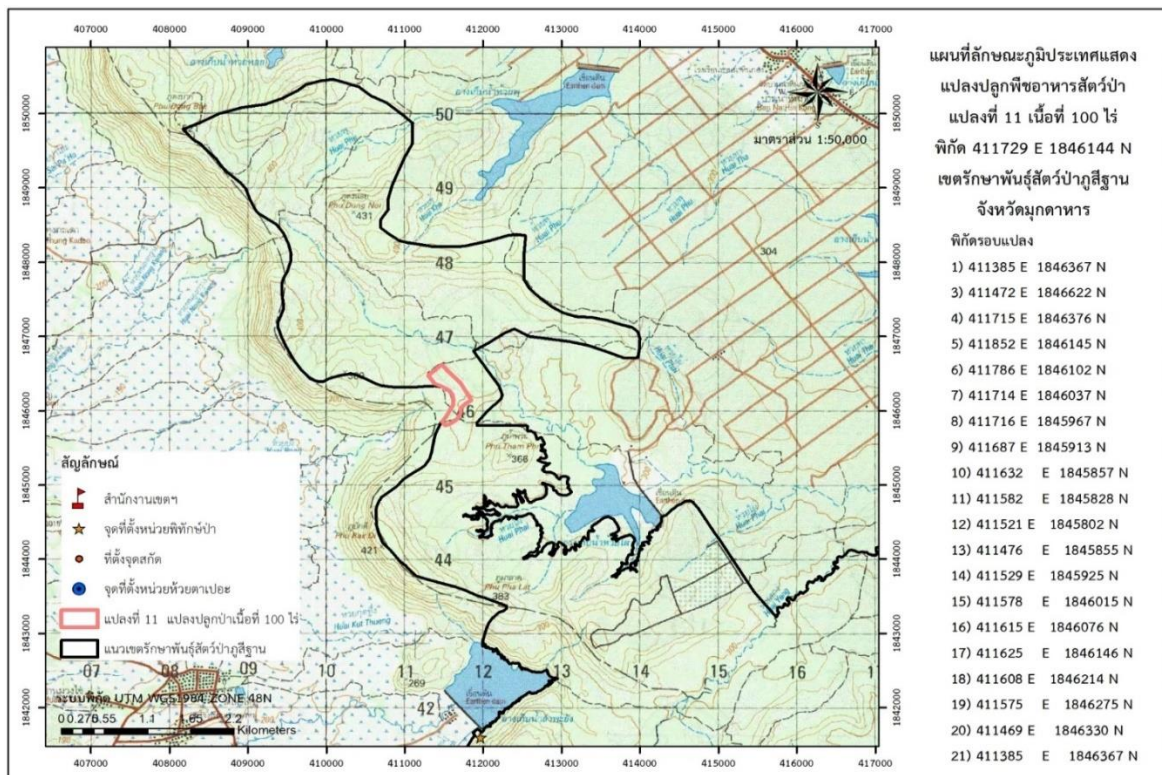

รูปที่ 5.1.2-45 แผนที่แปลงบำรุงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 10 เนื้อที่ 90 ไร่

2.10 โครงการแปลงบำรุงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 11 พิกัด 411421 E 1846493 N (แปลงปลูกปี 2564) เนื้อที่ 90 ไร่ ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน ท้องที่ตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

รูปที่ 5.1.2-46 การบำรุงแปลงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 11 เนื้อที่ 100 ไร่

รูปที่ 5.1.2-47 แผนที่แปลงบำรุงพืชอาหารสัตว์ป่า อายุ 2-6 ปี แปลงที่ 11 เนื้อที่ 100 ไร่

5.1.3 แผนการบริหารการใช้น้ำและองค์กรกลุ่มผู้ใช้น้ำ

หลักการและเหตุผล

ตามที่สำนักบริหารโครงการ กรมชลประทานได้จัดสรรงบประมาณ ประจำปี 2566 แผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำตามแผนปฏิบัติการป้องกันแก้ไข และติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม (Participatory Irrigation Management : PIM) ในรูปแบบขององค์กรผู้ใช้น้ำในเขตโครงการชลประทาน ซึ่งต้องมีการดำเนินการจัดตั้ง/ฟื้นฟูกลุ่มผู้ใช้น้ำและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรผู้ใช้น้ำ ควบคู่กับกิจกรรม PIM ในการบริหารจัดการน้ำตามนโยบายที่กรมชลประทานกำหนดไว้

ดังนั้น เพื่อให้การปรับปรุงระบบการจัดการน้ำและพัฒนาองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทานไปสู่ความเข้มแข็ง โครงการชลประทานมุกดาหารจึงได้ดำเนินการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทานขึ้น เพื่อฝึกอบรมเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทานและผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชลประทานของอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้คณะกรรมการกลุ่มบริหารจัดการผู้ใช้น้ำชลประทาน และเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทานมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน
2. เพื่อสร้างความก้าวหน้าและยั่งยืนในการบริหารจัดการน้ำชลประทานขององค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน
3. เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพในการบริหารจัดการน้ำชลประทานขององค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน
4. เพื่อเพิ่มความรู้และวิธีการในการบริหารน้ำให้ก้าวหน้า ทันสมัย รวดเร็ว และได้ผลสูงขึ้น
5. เพื่อสร้างระบบบูรณาการประกอบการประชาสัมพันธ์ร่วมในองค์กรเพื่อการบริหารน้ำทุกระดับ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ โครงการชลประทานมุกดาหาร กรมชลประทาน

พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่ชลประทานของโครงการอ่างเก็บน้ำ

งบประมาณ 200,000 บาท

วิธีการดำเนินงาน

การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การปรับปรุงระบบการจัดการน้ำและพัฒนาองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้การสอน โดยให้ผู้เข้าฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามหลักวิทยาการกระบวนการ ซึ่งให้ผู้เข้าฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม แสดงความคิดเห็นในการฝึกอบรมและระดมความคิดเห็นในการปรับปรุงระบบการจัดการน้ำและพัฒนาองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน ซึ่งการดำเนินการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชลประทาน

เกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทาน คือ ผู้ใช้น้ำจากการมีโครงการชลประทานเพื่อการเกษตรกรรม ส่วนรัฐเป็นผู้ก่อสร้างชลประทาน ควบคุมการส่งน้ำจากแหล่งน้ำและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับชลประทาน เพื่อให้การจัดการน้ำแก่เกษตรกรได้มีน้ำใช้ในสถานที่และเวลาที่ต้องการ โดยได้รับน้ำในปริมาณที่พอเหมาะ จึงจำเป็นที่เกษตรกรต้องจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน มีตัวแทนของเกษตรกรมาทำหน้าที่ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของโครงการชลประทาน เพื่อให้เกิดความพอดีในการใช้น้ำโดยมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกันในการตัดสินใจและดำเนินการจัดสรรน้ำ

2. องค์การในการจัดการชลประทาน

การจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม เพื่อจุดประสงค์ให้เกิดความยั่งยืนในงานชลประทาน ในแต่ละโครงการชลประทานจะมีองค์กรที่มาร่วมจัดการ 4 องค์กร คือ กรมชลประทาน องค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน คณะกรรมการจัดการชลประทานโครงการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1 กรมชลประทาน

ในพื้นที่ส่งน้ำของโครงการชลประทานจะมีเจ้าหน้าที่ของกรมชลประทานทำหน้าที่ปฏิบัติการส่งน้ำและบำรุงรักษาระบบชลประทานในส่วนที่กรมชลประทานรับผิดชอบ และส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเกษตรกร ได้แก่

(1) หัวหน้าโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา (กรณีโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา) หรือหัวหน้าโครงการชลประทาน (กรณีโครงการชลประทานจังหวัด) เป็นหัวหน้า

(2) หัวหน้าฝ่ายวิศวกรรม

(3) หัวหน้าฝ่ายจัดสรรน้ำและปรับปรุงชลประทาน

(4) หัวหน้าฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษา

(5) พนักงานส่งน้ำ

(6) ผู้รักษาอาคาร

(7) ผู้รักษาคันคลอง

บทบาทหน้าที่ของโครงการชลประทาน มีดังนี้

(1) จัดหาแหล่งน้ำ ก่อสร้างคลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำ และอาคารชลประทาน

(2) บริหารจัดการน้ำจากแหล่งน้ำ เพื่อควบคุมดูแลการส่งน้ำในคลองสายใหญ่ และอาคารปากคลองซอย

(3) ดูแลบำรุงรักษาแหล่งน้ำ คลองส่งน้ำสายใหญ่ คลองระบายน้ำ อาคารชลประทานในคลองสายใหญ่และอาคารชลประทานที่ปากคลองซอย

(4) เป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้น้ำด้านการใช้น้ำ และการดูแลบำรุงรักษาระบบชลประทาน

2.2 องค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน

องค์กรผู้ใช้น้ำชลประทานเป็นองค์กรของเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทาน หรือกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน ซึ่งเกิดจากการที่เกษตรกรผู้ใช้น้ำได้จัดตั้งขึ้น เพื่อการจัดการน้ำและบำรุงรักษาระบบชลประทาน และผลักดันเป็นกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน สมาคมผู้ใช้น้ำชลประทาน และสหกรณ์ผู้ใช้น้ำชลประทานต่อไป โดยมีคณะกรรมการขององค์กรที่เลือกตั้งมาจากผู้ใช้น้ำ และขอบเขตพื้นที่ดูแลขององค์กรผู้ใช้น้ำใช้ขอบเขตของระบบส่งน้ำเป็นหลัก และมีสมาชิกขององค์กร คือ ผู้ใช้น้ำจากระบบชลประทานสายเดียวกัน โดยองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทานมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

(1) เป็นศูนย์รวมของเกษตรกรผู้ใช้น้ำ ในการประสานงานระหว่างผู้ใช้น้ำ องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น กับส่วนราชการ

(2) ดำเนินการควบคุมการส่งน้ำในคลองซอยและคูน้ำ เพื่อให้มีการแบ่งปันน้ำแก่ผู้ใช้น้ำด้วยความเป็นธรรม ซึ่งในบางโครงการชลประทาน เกษตรกรอาจได้รับมอบหมายควบคุมตั้งแต่ท้ายอาคารปากคลองสายใหญ่

(3) ดำเนินการเพื่อให้สมาชิกผู้ใช้น้ำ ดูแลบำรุงรักษาคลองสายซอย คูน้ำ และอาคารชลประทานในคลองสายซอยและคูน้ำ

(4) ดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

2.2.1 คณะกรรมการบริหารองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน

2.2.1.1 คณะกรรมการบริหารองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- (1) เป็นตัวแทนของสมาชิกผู้ใช้น้ำในการประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
- (2) ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของโครงการชลประทาน วางแผนการส่งน้ำในคลองและคูน้ำ ในแต่ละฤดูการเพาะปลูก
- (3) แนะนำและควบคุมสมาชิกให้ปฏิบัติตามแผนการส่งน้ำ นำสมาชิกผู้ใช้น้ำมาดำเนินการดูแลบำรุงรักษาคลองซอยและคูน้ำ
- (4) รายงานปัญหาหรืออุปสรรคในการส่งน้ำและการดูแลบำรุงรักษา แก่เจ้าหน้าที่ของโครงการชลประทาน
- (5) ประสานงานระหว่างสมาชิก รวมทั้งตัดสินปัญหาหรือไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทเรื่องการใช้น้ำ
- (6) จัดประชุมคณะกรรมการและสมาชิกผู้ใช้น้ำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อรวมพลังความคิดในการปรับปรุงการใช้น้ำ และพัฒนาองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทานให้ดียิ่งขึ้น เช่น การจัดให้มีกฎระเบียบ ข้อปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อบริหารองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน การเลือกตั้งคณะกรรมการ หัวหน้าคู เมื่อครบวาระการดำรงตำแหน่ง และจัดประชุมใหญ่ ชี้แจงแผนการส่งน้ำและการบริหารองค์กร ฯลฯ

2.2.1.2 คณะกรรมการบริหารองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน ประกอบด้วยสมาชิก ดังนี้

- (1) ประธาน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้
 - (1.1) เป็นประธานในการประชุมคณะกรรมการฯ และสมาชิกผู้ใช้น้ำ เพื่อรวมพลังในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และพัฒนาการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด
 - (1.2) ประสานงานระหว่างคณะกรรมการด้านต่าง ๆ และสมาชิกในกลุ่ม
 - (1.3) ให้สมาชิกปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกาขององค์กรผู้ใช้น้ำ
 - (1.4) เป็นตัวแทนขององค์กรผู้ใช้น้ำในการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - (1.5) ดำเนินการให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการน้ำ
- (2) รองประธาน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้
 - (2.1) ทำงานตามที่ประธานมอบหมาย
 - (2.2) ทำหน้าที่แทนประธานเมื่อประธานไม่อยู่
- (3) เลขาธิการ มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้
 - (3.1) ประชาสัมพันธ์ แจ้งข่าวสาร แก่คณะกรรมการฯ และสมาชิกขององค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน
 - (3.2) จัดทำระเบียบวาระการประชุม และเชิญผู้เข้าร่วมประชุม
 - (3.3) บันทึกการประชุม บันทึกกิจกรรมของกลุ่ม
- (4) เภรัญญิก มีบทบาทหน้าที่ในการรับผิดชอบบัญชีการเงินของกลุ่ม
- (5) นายทะเบียน มีบทบาทหน้าที่ในการจัดทำเก็บทะเบียนสมาชิก และเอกสารเกี่ยวกับการเป็นสมาชิก รวมถึงข้อมูลสำคัญต่าง ๆ
- (6) ปฏิคม มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้
 - (6.1) จัดเตรียมความพร้อมของสถานที่ประชุม
 - (6.2) ให้การต้อนรับ ดูแลสถานที่ทำการ ตลอดจนทรัพย์สินและพัสดุ

- (7) หัวหน้าคลอง/หัวหน้าเขต
 - (7.1) วางแผนการส่งน้ำคลองซอย โดยมีเจ้าหน้าที่ชลประทานเป็นที่ปรึกษา
 - (7.2) ควบคุมการปิด-เปิดอาคารควบคุมน้ำให้เป็นตามข้อตกลง
 - (7.3) ดูแลอาคารควบคุมน้ำไม่ให้ผู้ใดมาทำให้อาคารเสียหาย
 - (7.4) ร่วมกันสร้างกฎระเบียบขององค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน และดำเนินการให้มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบ
 - (7.5) ดำเนินการเลือกตั้งหัวหน้าคู/ท่อ ที่ครบวาระการดำรงตำแหน่งหรือที่ว่างลง
 - (8) หัวหน้าคูน้ำ
 - (8.1) รวบรวมความต้องการใช้น้ำของผู้ใช้น้ำ ให้กรรมการด้านจัดสรรน้ำและบำรุงรักษาที่ได้รับมอบหมาย
 - (8.2) นำสมาชิกซ่อมแซม ปรับปรุง บำรุงรักษาคลองซอย คูน้ำและอาคารชลประทาน
 - (8.3) จัดรอบเวรการรับน้ำภายในคูน้ำ
 - (8.4) ควบคุมการใช้น้ำให้เป็นไปตามกติกาการใช้น้ำ
 - (9) สมาชิกผู้ใช้น้ำ
 - (9.1) ยอมรับและปฏิบัติตามมติข้อตกลงขององค์กรผู้ใช้น้ำ
 - (9.2) เข้าร่วมประชุมทุกครั้งที่ได้รับการบอกกล่าวให้เข้าร่วมประชุม
 - (9.3) ให้ความร่วมมือในการบำรุงรักษาคูน้ำและอาคารชลประทานให้สามารถใช้งานได้ดียู่เสมอ
 - (9.4) ก่อนถึงฤดูกาลใช้น้ำต่อไป ต้องแจ้งจำนวนพื้นที่และชนิดของพืชที่จะปลูกต่อหัวหน้าหรือตามที่องค์กรผู้ใช้น้ำชลประทานจะแจ้งให้ทราบ
 - (9.5) ใช้น้ำตามรอบเวรที่ได้กำหนดไว้โดยหัวหน้าคู
 - (9.6) ดูแลการใช้น้ำไม่ให้เกิดการรั่วไหลและระวังไม่ให้เกิดความเสียหายแก่อาคารชลประทาน
 - (9.7) ปฏิบัติตามกฎระเบียบและกติกาขององค์กรผู้ใช้น้ำชลประทานโดยเคร่งครัด
 - (10) คณะที่ปรึกษาและให้การสนับสนุน
 - (10.1) ให้คำปรึกษาการดำเนินกิจกรรมขององค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน
 - (10.2) ให้การสนับสนุนด้านการเงิน การจัดระเบียบการใช้น้ำ และวิชาการ
 - (11) ผู้ตรวจสอบกิจกรรมองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน

เป็นตัวแทนของสมาชิกองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน ซึ่งไม่มีตำแหน่งในชุดคณะกรรมการบริหารขององค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน มีหน้าที่ตรวจสอบการใช้เงินขององค์กรว่าถูกต้องตามหลักเกณฑ์การใช้เงินและรายงานให้ที่ประชุมใหญ่ทราบ
3. การบริหารจัดการน้ำโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม
- เกษตรกรโดยกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานจะมีส่วนร่วมในการจัดการชลประทาน 2 ด้าน ดังนี้
- (1) การตัดสินใจส่งน้ำและบำรุงรักษาโครงการ
 - (2) การดำเนินงานส่งน้ำและบำรุงรักษาโครงการ

สำหรับการมีส่วนร่วมของเกษตรกร โดยกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานในการจัดการชลประทานโครงการ ในด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษา กรมชลประทานได้วางเป้าหมายไว้ 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 เกษตรกรรับผิดชอบเพียงการส่งน้ำและบำรุงรักษาระบบแปลงนาทั้งหมดและ การส่งน้ำในคลองแยกซอย

ระยะที่ 2 เกษตรกรรับผิดชอบการส่งน้ำและบำรุงรักษาจนถึงระดับคลองแยกซอยทั้งหมด

ระยะที่ 3 เกษตรกรรับผิดชอบการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพิ่มขึ้นอีกจนถึงระดับคลองซอย ร้อยละ 50 หรือครึ่งหนึ่ง

4. ประโยชน์ของการบริหารจัดการน้ำโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม

(1) การจัดสรรน้ำเป็นไปตามความต้องการและทั่วถึง เนื่องจากเกษตรกรมีส่วนร่วมตัดสินใจ และดำเนินการจัดสรรน้ำ

(2) การบำรุงรักษาระบบชลประทานดีขึ้น ได้รับน้ำสะดวก และใช้งานได้นาน

(3) เกษตรกรมีบทบาทในการบริหารจัดการน้ำเพื่อสร้างความเข้มแข็งและความภูมิใจในตัวเอง อีกทั้งเพื่อเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ

(4) ภาระของรัฐบาลลดลง

ผลการดำเนินงาน

1. ดำเนินการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน เพื่อให้เกษตรกรผู้ใช้น้ำและผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการบริหารจัดการน้ำชลประทาน เข้าใจในบทบาทหน้าที่ หลักการและวิธีการในการบริหารจัดการองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน การดูแลและการบำรุงรักษาระบบชลประทาน ตลอดจนหลักการในการพัฒนาการเกษตรในเขตชลประทาน จำนวน 2 รุ่น 120 คน โดยจัดฝึกอบรม ในระหว่างเมื่อวันที่ 14 – 15 มีนาคม 2566 ณ ที่ทำการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ ตำบลบ้านค้อ อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดมุกดาหาร

รูปที่ 5.1.3-1 กิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน
ระหว่างเมื่อวันที่ 14 - 15 มีนาคม 2566

รูปที่ 5.1.3-1 กิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน
ระหว่างเมื่อวันที่ 14 - 15 มีนาคม 2566 (ต่อ)

2. ดำเนินการการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทาน ตามแนวที่จะดำเนินการก่อสร้างระบบท่อส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งซ้ายและฝั่งขวาของอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี 2566 มีจำนวนเกษตรกรผู้ได้รับประโยชน์สะสม 429 ราย และพื้นที่ถือครองในเขตชลประทานสะสม 3,578 ไร่

ตารางที่ 5.1.3-1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทาน

ลำดับ	สาย	จำนวนพื้นที่ ข.ป (ไร่)	จำนวนสมาชิก	จำนวนหัวจ่าย	ความยาว
1	LMP	1516-16-0	119	39	กม.7+557
2	1R-LMP	85-4-0	31	5	กม.0+732
3	2R-LMP	350-79-0	24	31	กม.5+592
4	3R-LMP	122-3-0	17	5	กม.0+754
5	4R-LMP	287-2-0	39	12	กม.1+692
6	5R-LMP	276-12-0	31	17	กม.2+015
7	6R-LMP	182-0-0	14	10	กม.0+962
8	1R-2R-LMP	90-35-0	59	12	กม.1+808
9	2R-2R-LMP	286-25-0	54	13	กม.1+804
10	3R-2R-LMP	66-0-0	9	4	กม.0+467
11	4R-2R-LMP	138-0-0	9	5	กม.0+6170
12	บ้านใต้ร่มพระบารมี	180-12-0	22	10	กม.0+956
รวม		3578-188-0	428	163	

รูปที่ 5.1.3-2 กิจกรรมสำรวจข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทาน
โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ตำบลบ้านค้อ อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

5.1.4 แผนการเฝ้าระวังด้านสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม

หลักการและเหตุผล

โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร เป็นโครงการหนึ่งในโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลาง ประเภทอ่างเก็บน้ำ ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านค้อและตำบลบ้านเหล่า อำเภอดงคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร อยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐานและเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าดงภูสีฐาน ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เป็นเขื่อนดิน และความจุของน้ำเต็มที 25 ล้านลูกบาศก์เมตรมีพื้นที่ชลประทาน ตั้งอยู่ที่บ้านตาเปาะ บ้านโนนสมบูรณ์ และบ้านด่านช้าง พื้นที่รับน้ำของอ่างเก็บน้ำ 50 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ชลประทาน ฤดูฝน 10,000 ไร่ ฤดูแล้ง 2,386 ไร่ สำหรับใช้เป็นแหล่งเก็บกักน้ำมีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาด้านการขาดแคลนน้ำและเป็นแหล่งเก็บกักน้ำสำหรับอุปโภค-บริโภคของราษฎรและสัตว์เลี้ยงบริเวณใกล้เคียง เป็นแหล่งแพร่และขยายพันธุ์ปลาน้ำจืด ในขณะเดียวกันก็จะสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะจะมีการทำเกษตรเพิ่มขึ้น หรือเป็นแหล่งท่องเที่ยว กล่าวได้ว่า เมื่อมีอ่างเก็บน้ำ ประชาชนก็จะมีฐานะดีขึ้น มีการบริโภคอาหารนอกบ้านเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจจะทำให้เกิดการแพร่กระจายของโรคระบบทางเดินอาหารได้

จากข้อมูลประชากรในเขตพื้นที่ชุมชนห้วยตาเปาะ พบว่า พื้นที่ดังกล่าวมีประชาชนอาศัยอยู่ 2,545 คน จำนวน 821 หลังคาเรือน และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้มีการเฝ้าระวังด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมตามโครงการเฝ้าระวังด้านสุขภาพ ความปลอดภัยและอนามัยสิ่งแวดล้อม บริเวณอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร และมีการเฝ้าระวังน้ำประปาในหมู่บ้านทั้ง 3 หมู่บ้าน จำนวน 6 จุดตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำประปาได้ กรมอนามัย พ.ศ. 2563 มีผลดังนี้ จุดเก็บตัวอย่างที่ไม่ผ่านเกณฑ์ได้แก่ หมู่ 8 ต้นท่อ หมู่ 8 ปลายท่อ หมู่ 9 บ้านโนนสมบูรณ์ หมู่ 5 บ้านคำเพ็ญบ่ยมหมู่ 10 ต้นท่อ โดยมีหมู่ 10 บ้านด่านช้าง ผ่านเกณฑ์ และมีการเฝ้าระวังด้านสุขาภิบาลอาหาร ในร้านอาหาร แผงลอย โรงอาหารในโรงเรียน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 117 ตัวอย่าง ผ่านเกณฑ์ไม่พบเชื้อ 47 ตัวอย่าง คิดเป็น ร้อยละ 40.17

ดังนั้น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร จึงจัดกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการป้องกันแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและแผนติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญในการเฝ้าระวังน้ำอุปโภคบริโภคในชุมชนให้มีมาตรฐาน เพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมของประชาชน สร้างความตระหนัก และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน ผู้ดูแลระบบประปา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบประปาให้ได้มาตรฐาน สะอาด และปลอดภัย
2. เพื่อเฝ้าระวังคุณภาพน้ำประปาและระบบประปาให้ได้มาตรฐาน สะอาด และปลอดภัย
3. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ เรื่องการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ
4. เพื่อเฝ้าระวังการเกิดโรคที่มาจากขยะ
5. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจด้านสุขาภิบาลอาหารให้กับร้านจำหน่ายอาหารในชุมชน
6. เพื่อเฝ้าระวังสุขาภิบาลอาหารและน้ำดื่มในชุมชน โรงเรียน และร้านอาหาร

หน่วยงานที่รับผิดชอบ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร

พื้นที่ดำเนินการ ชุมชนบริเวณโดยรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 8 บ้านตาเปาะ หมู่ 9 บ้านโนนสมบูรณ์ และหมู่ 10 บ้านด่านช้าง ตำบลบ้านค้อ อำเภอดงคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

งบประมาณ 200,000 บาท

วิธีการดำเนินงาน

1. เสนอโครงการเพื่อขออนุมัติ
2. จัดประชุมชี้แจงกลุ่มผู้นำชุมชน และเกษตรกร เจ้าหน้าที่อำเภอและสถานีอนามัย เพื่ารังสรรค์อาหารและน้ำดื่มในชุมชน โรงเรียน และร้านอาหาร
3. จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้กลุ่มเจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้อง เรื่อง การดูแลระบบประปาหมู่บ้าน
4. จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้กลุ่มเจ้าหน้าที่ อสม. ผู้นำชุมชนและ ผู้ที่เกี่ยวข้อง เรื่อง การจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม และสถิติการเลี้ยงไส้เดือนดิน
5. จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ พัฒนาศักยภาพเจ้าของกิจการร้านอาหาร และผู้สัมผัสอาหารในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้สัมผัสอาหารในโรงเรียนในพื้นที่
6. จัดประชุมสรุปผลการดำเนินงาน ค้นข้อมูลแก่ผู้นำชุมชน อปท. และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ผลการดำเนินงาน

1. ดำเนินการทางเอกสารและธุรการ โดยมีหนังสือแจ้งให้หน่วยงานในระดับอำเภอและพื้นที่ทราบ อาทิเช่น สำนักงานสาธารณสุขอำเภอคำชะอี และสถานีอนามัยบ้านห้วยตาเปาะเฉลิมพระเกียรติ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน กำกับ ติดตามโครงการร่วมกัน
2. ดำเนินการจัดเวทีชี้แจงโครงการกลุ่มผู้นำชุมชน และเกษตรกร เจ้าหน้าที่อำเภอ และสถานีอนามัย เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2566 จำนวน 20 คน
3. จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ พัฒนาศักยภาพเจ้าของกิจการร้านอาหาร และผู้สัมผัสอาหารในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในโรงเรียน และผู้สัมผัสอาหารในชุมชน เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2566 จำนวน 60 คน

รูปที่ 5.1.4-1 กิจกรรมถ่ายทอดความรู้ พัฒนาศักยภาพเจ้าของกิจการร้านอาหาร และผู้สัมผัสอาหารในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในโรงเรียน และผู้สัมผัสอาหารในชุมชน เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2566

รูปที่ 5.1.4-1 กิจกรรมถ่ายทอดความรู้ พัฒนาศักยภาพเจ้าของกิจการร้านอาหาร
และผู้สัมผัสอาหารในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในโรงเรียน และผู้สัมผัสอาหารในชุมชน
เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2566 (ต่อ)

4. จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้กลุ่มเจ้าหน้าที่ อสม. ผู้นำชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เรื่อง การจัดการ
ขยะและสิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2566 จำนวน 60 คน

รูปที่ 5.1.4-2 กิจกรรมถ่ายทอดความรู้กลุ่มเจ้าหน้าที่ อสม. ผู้นำชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง
เรื่อง การจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2566

5. จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้กลุ่มเจ้าหน้าที่ ผู้ดูแล ผู้นำชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เรื่อง การดูแลระบบประปาหมู่บ้าน เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2566 จำนวน 20 คน

รูปที่ 5.1.4-3 กิจกรรมถ่ายทอดความรู้กลุ่มเจ้าหน้าที่ ผู้ดูแล ผู้นำชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เรื่อง การดูแลระบบประปาหมู่บ้าน เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2566

6. ดำเนินการจัดเวทีสรุปผลการดำเนินงาน และคืนข้อมูลแก่กลุ่มผู้นำชุมชน อสม. เกษตรกร เจ้าหน้าที่อำเภอ และสถานีนอนมัย เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2566 จำนวน 30 คน

รูปที่ 5.1.4-4 กิจกรรมเวทีสรุปผลการดำเนินงาน และคืนข้อมูล
แก่กลุ่มผู้นำชุมชน อสม. เกษตรกร เจ้าหน้าที่อำเภอ และสถานีนอนมัย เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2566

5.1.5 แผนการเฝ้าระวังโรคติดต่อมาโดยแมลงและจัดการพาหะนำโรคแบบผสมผสาน

หลักการและเหตุผล

การดำเนินแผนงานเฝ้าระวังโรคติดต่อมาโดยแมลง บริเวณพื้นที่สร้างอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ 2566 ภายใต้แผนปฏิบัติการป้องกันแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและแผนติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อศึกษากีฏวิทยาและเฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลงของยุง ในพื้นที่สร้างอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ และแก้ไขปัญหาโรคติดต่อมาโดยแมลงในชุมชนบริเวณพื้นที่อ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ อีกทั้งป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อของโรคติดต่อมาโดยแมลงในชุมชนบริเวณพื้นที่อ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ สนับสนุนเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ สาธารณสุข ศึกษาธิการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน แกนนำ อสม. ประชาชนชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ป่าไม้ และประชาชนในพื้นที่ 6 ชุมชน โดยมีการศึกษาทางกีฏวิทยา สำนวญลูกน้ำยุงลาย การพ่นสารเคมีและซุ่มยิง การรณรงค์วันไข่เลือดออกอาเขียน และการประชุมแผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อโรคติดต่อมาโดยแมลง เพื่อป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อโรคติดต่อมาโดยแมลงในชุมชนบริเวณพื้นที่อ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ รวมถึงให้ข้อเสนอแนะในการนำมาตรการการจัดการพาหะนำโรคไปปฏิบัติแก้ไขในการแก้ไขปัญหาโรคติดต่อมาโดยแมลงในพื้นที่ต่อไป ซึ่งการเตรียมความพร้อมเพื่อการเฝ้าระวังป้องกัน และควบคุมปัจจัยการเกิดโรคติดต่อมาโดยแมลงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดทำยุทธศาสตร์การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อมาโดยแมลง จึงต้องมีการศึกษาเฝ้าระวังทางกีฏวิทยาเพื่อรวบรวมสถานการณ์แมลงพาหะนำโรค แหล่งเพาะพันธุ์ และการจัดการโรคไปปฏิบัติในพื้นที่ชุมชนได้จริง จะสามารถช่วยแก้ไข ปัญหาโรคติดต่อมาโดยแมลงในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี จึงจำเป็นต้องเฝ้าระวัง ติดตาม และให้การรักษาเพื่อไม่ให้เกิดการระบาดของโรคในพื้นที่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากีฏวิทยาและเฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลงของยุงในพื้นที่สร้างอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ
2. เพื่อแก้ไขปัญหาโรคติดต่อมาโดยแมลงในชุมชนบริเวณพื้นที่อ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ
3. เพื่อป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อโรคติดต่อมาโดยแมลงในชุมชนบริเวณพื้นที่อ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ ศูนย์ควบคุมโรคติดต่อมาโดยแมลงที่ 10.2 จังหวัดมุกดาหาร กรมควบคุมโรค
งบประมาณ 200,000 บาท

พื้นที่ดำเนินการ ชุมชนบริเวณโดยรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ 6 ชุมชน ในพื้นที่ตำบลบ้านคำอ้ออำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร ได้แก่ หมู่ที่ 8 บ้านตาเปอะ หมู่ที่ 9 บ้านโนนสมบูรณ์ หมู่ที่ 9 ชุมชนคำเบ้มบาม หมู่ที่ 10 บ้านด่านช้าง หมู่ที่ 10 ชุมชนแก่งเตี๊ และหมู่ที่ 10 ชุมชนได้ร่มพระบารมี

รูปที่ 5.1.5-1 จุดสำรวจเพื่อเฝ้าระวังโรคติดต่อมาโดยแมลงและจัดการพาหะนำโรคแบบผสมผสาน
บริเวณพื้นที่อ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ จำนวน 6 ชุมชน

วิธีการดำเนินงาน

1. การศึกษาทางกีฏวิทยาบริเวณพื้นที่สร้างอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ 4 ครั้ง (ไตรมาสละ 1 ครั้ง)
 - 1.1 ศึกษาทางกีฏวิทยาในการศึกษาแต่ละครั้งจะแบ่งออกเป็น 2 จุด คือ จุดที่ 1 บริเวณกระท่อมสันอ่างเก็บน้ำ ที่ทำการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ (พิกัด 16° 42.1510' N 104° 17.7091' E) และจุดที่ 2 บริเวณบ้านชาวบ้านเหนืออ่าง (พิกัด 16° 42.1263' N 104° 17.3343' E)
 - 1.2 สำนวณลูกน้ำยุงลายในชุมชนบริเวณพื้นที่อ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ จำนวน 6 ชุมชน ได้แก่ หมู่ที่ 8 บ้านตาเปอะ หมู่ที่ 9 บ้านโนนสมบูรณ์ หมู่ที่ 9 ชุมชนคำเบ็บบ่าม หมู่ที่ 10 บ้านด่านช้าง หมู่ที่ 10 ชุมชนแก่งเต้ และหมู่ที่ 10 ชุมชนใต้ร่มพระบารมี ตำบลบ้านค้ออำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร
2. แผนป้องกันและการกลับมาแพร่เชื้อโรคติดต่อมาโดยแมลงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ จำนวน 6 ชุมชน ได้แก่ หมู่ที่ 8 บ้านตาเปอะ หมู่ที่ 9 บ้านโนนสมบูรณ์ หมู่ที่ 9 ชุมชนคำเบ็บบ่าม หมู่ที่ 10 บ้านด่านช้าง หมู่ที่ 10 ชุมชนแก่งเต้ และหมู่ที่ 10 ชุมชนใต้ร่มพระบารมี ตำบลบ้านค้ออำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร โดยมีการดำเนินกิจกรรม ดังนี้
 - 2.1 ประชุมแผนป้องกันและการกลับมาแพร่เชื้อโรคติดต่อมาโดยแมลง
 - 2.2 พ่นสารเคมีและชุบมุ้ง
 - 2.3 รณรงค์วันไข่เลือดออกอาเซียน

ผลการดำเนินงาน

1. การศึกษาทางกีฏวิทยาบริเวณพื้นที่สร้างอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ
 - 1.1 ฝักระวังยุงพาหะโดยการศึกษากีฏวิทยา
การจับยุงโดยใช้คนเป็นเหยื่อล่อ ครั้งที่ 1 จำนวน 3 คืน ในวันที่ 9 - 12 พฤษภาคม 2566 ตั้งแต่เวลา 18.00 - 24.00 น. ไม่พบลูกน้ำยุงก้นปล่อง และยุงก้นปล่องตัวเต็มวัย แต่พบยุงลายสวน (*Aedes albopictus*) จำนวน 42 ตัว และยุงรำคาญ (*Culex spp.*) 5 ตัว โดยลักษณะภูมิประเทศเป็นป่าไม้เชิงเขา มีสวนยางพารา และแหล่งน้ำเป็นอ่างเก็บน้ำ น้ำใส มีวัชพืชปกคลุมริมตลิ่ง อีกทั้งพบปลากินลูกน้ำ พิกัด 16°42.1510' N 104 °17.7091' E แสดงดังตารางที่ 5.1.5-1 ถึง ตารางที่ 5.1.5-2
การจับยุงโดยใช้คนเป็นเหยื่อล่อ ครั้งที่ 2 จำนวน 3 คืน ในวันที่ 3 - 6 กรกฎาคม 2566 ตั้งแต่เวลา 18.00 - 24.00 น. พบยุงก้นปล่องตัวเต็มวัย (*Anopheles campestris*) จำนวน 1 ตัว ยุงลายป่า (*Aedes Niveus*) จำนวน 93 ตัว ยุงลายสวน (*Aedes Aabopictus*) จำนวน 108 ตัว และพบยุงรำคาญ (*Culex quinquefasciatus*) จำนวน 69 ตัว ลักษณะภูมิประเทศเป็นป่าไม้เชิงเขา มีสวนยางพารา พิกัด 16°42.1510' N 104 °17.7091' E และไม่พบลูกน้ำยุงก้นปล่อง แสดงดังตารางที่ 5.1.5-3
การจับยุงโดยใช้คนเป็นเหยื่อล่อ ครั้งที่ 3 จำนวน 3 คืน ในวันที่ 24 - 27 กรกฎาคม 2566 ตั้งแต่เวลา 18.00 - 24.00 น. พบยุงพาหะ ได้แก่ *Aedes Albopictus* จำนวน 24 ตัว *Aedes Vittatus* จำนวน 23 ตัว *Aedes Niveus* จำนวน 28 ตัว *Anopheles Karwari* จำนวน 1 ตัว *Culex Triaeniorhynchus* จำนวน 4 ตัว *Culex quinquefasciatus* จำนวน 140 ตัว และ *Armigeres Subalbatus* จำนวน 7 ตัว ลักษณะภูมิประเทศเป็นป่าไม้เชิงเขา มีสวนยางพารา พิกัด 16°42.1510' N 104 °17.7091' E และไม่พบลูกน้ำยุงก้นปล่อง แสดงดังตารางที่ 5.1.5-4
การจับยุงโดยใช้คนเป็นเหยื่อล่อ ครั้งที่ 4 จำนวน 3 คืน ในวันที่ 5 - 8 กันยายน 2566 ตั้งแต่เวลา 18.00 - 24.00 น. พบยุงพาหะ ได้แก่ *Aedes Albopictus* จำนวน 34 ตัว *Aedes Vittatus* จำนวน 23 ตัว *Aedes Niveus* จำนวน 35 ตัว *Anopheles Karwari* จำนวน 2 ตัว *Culex quinquefasciatus* จำนวน 127 ตัว ลักษณะภูมิประเทศเป็นป่าไม้เชิงเขา มีสวนยางพารา พิกัด 16°42.1510' N 104 °17.7091' E และไม่พบลูกน้ำยุงก้นปล่อง แสดงดังตารางที่ 5.1.5-5

ตารางที่ 5.1.5-1 ชนิดและจำนวนยุงเข้าเกาะกัดคนที่อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ขณะจับยุง รายชั่วโมง ณ จุดที่ 1 ที่ทำการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ ครั้งที่ 1 ในวันที่ 9 - 11 พฤษภาคม 2566

แหล่งจับ	ระยะเวลา	อุณหภูมิ (°C)	ความชื้น (%)	วิธีการจับ		จำนวน เหยื่อ	ชนิดยุง	จำนวน (ตัว)
				เหยื่อ	เกาะพัก			
วันที่ 9 พฤษภาคม 2566								
ในบ้าน	18.00 - 18.50 น.	34.4	39	คน	-	2	<i>Aedes albopictus</i>	4
	19.00 - 19.50 น.	33.0	42	คน	-	2	-	-
	20.00 - 20.50 น.	32.5	44	คน	-	2	-	-
	21.00 - 21.50 น.	32.6	46	คน	-	2	-	-
	22.00 - 22.50 น.	31.7	50	คน	-	2	-	-
	23.00 - 23.50 น.	30.0	52	คน	-	2	-	-
นอกบ้าน	18.00 - 18.50 น.	34.4	39	คน	-	2	<i>Aedes albopictus</i>	3
	19.00 - 19.50 น.	33.0	42	คน	-	2	<i>Aedes albopictus</i>	7
							<i>Culex spp.</i>	2
	20.00 - 20.50 น.	32.5	44	คน	-	2	-	-
	21.00 - 21.50 น.	32.6	46	คน	-	2	-	-
	22.00 - 22.50 น.	31.7	50	คน	-	2	-	-
23.00 - 23.50 น.	30.0	52	คน	-	2	-	-	
วันที่ 10 พฤษภาคม 2566								
ในบ้าน	18.00 - 18.50 น.	34.1	48	คน	-	2	<i>Aedes albopictus</i>	3
	19.00 - 19.50 น.	32.0	45	คน	-	2	-	-
	20.00 - 20.50 น.	32.5	49	คน	-	2	-	-
	21.00 - 21.50 น.	32.5	51	คน	-	2	-	-
	22.00 - 22.50 น.	31.2	54	คน	-	2	-	-
	23.00 - 23.50 น.	31.0	55	คน	-	2	-	-
นอกบ้าน	18.00 - 18.50 น.	34.1	48	คน	-	2	<i>Aedes albopictus</i>	4
	19.00 - 19.50 น.	32.0	45	คน	-	2	-	-
	20.00 - 20.50 น.	32.5	49	คน	-	2	-	-
	21.00 - 21.50 น.	32.5	51	คน	-	2	-	-
	22.00 - 22.50 น.	31.2	54	คน	-	2	-	-
	23.00 - 23.50 น.	31.0	55	คน	-	2	-	-
วันที่ 11 พฤษภาคม 2566								
ในบ้าน	18.00 - 18.50 น.	30.3	73	คน	-	2	-	-
	19.00 - 19.50 น.	29.3	79	คน	-	2	-	-
	20.00 - 20.50 น.	29.2	80	คน	-	2	-	-
	21.00 - 21.50 น.	29	77	คน	-	2	-	-
	22.00 - 22.50 น.	28	83	คน	-	2	-	-
	23.00 - 23.50 น.	28.1	85	คน	-	2	-	-
นอกบ้าน	18.00 - 18.50 น.	30.3	73	คน	-	2	<i>Aedes albopictus</i>	2
	19.00 - 19.50 น.	29.3	79	คน	-	2	-	-
	20.00 - 20.50 น.	29.2	80	คน	-	2	-	-
	21.00 - 21.50 น.	29	77	คน	-	2	-	-
	22.00 - 22.50 น.	28	83	คน	-	2	-	-
	23.00 - 23.50 น.	28.1	85	คน	-	2	-	-

ตารางที่ 5.1.5-2 ชนิดและจำนวนยุงเข้าเกาะกัดคนที่อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ขณะจับยุง รายชั่วโมง ณ จุดที่ 2 บ้านชาวบ้านเหนืออ่าง ครั้งที่ 1 ในวันที่ 9 - 11 พฤษภาคม 2566

แหล่งจับ	ระยะเวลา	อุณหภูมิ (°C)	ความชื้น (%)	วิธีการจับ		จำนวน เหยื่อ	ชนิดยุง	จำนวน (ตัว)	
				เหยื่อ	เกาะพัก				
วันที่ 9 พฤษภาคม 2566									
ในบ้าน	18.00 - 18.50 น.	34.4	39	คน	-	2	<i>Aedes albopictus</i>	2	
	19.00 - 19.50 น.	33.0	42	คน	-	2	<i>Aedes albopictus</i>	2	
							<i>Culex spp.</i>	1	
	20.00 - 20.50 น.	32.5	44	คน	-	2	-	-	
	21.00 - 21.50 น.	32.6	46	คน	-	2	-	-	
	22.00 - 22.50 น.	31.7	50	คน	-	2	-	-	
นอกบ้าน	23.00 - 23.50 น.	30.0	52	คน	-	2	-	-	
	18.00 - 18.50 น.	34.4	39	คน	-	2	<i>Aedes albopictus</i>	2	
	19.00 - 19.50 น.	33.0	42	คน	-	2	<i>Aedes albopictus</i>	4	
	20.00 - 20.50 น.	32.5	44	คน	-	2	-	-	
	21.00 - 21.50 น.	32.6	46	คน	-	2	-	-	
	22.00 - 22.50 น.	31.7	50	คน	-	2	-	-	
นอกบ้าน	23.00 - 23.50 น.	30.0	52	คน	-	2	-	-	
	วันที่ 10 พฤษภาคม 2566								
	ในบ้าน	18.00 - 18.50 น.	34.2	47	คน	-	2	<i>Aedes albopictus</i>	3
								<i>Culex spp.</i>	1
		19.00 - 19.50 น.	30.2	70	คน	-	2	<i>Culex spp.</i>	1
		20.00 - 20.50 น.	27.4	87	คน	-	2	-	-
21.00 - 21.50 น.		25.8	73	คน	-	2	-	-	
22.00 - 22.50 น.		25	75	คน	-	2	-	-	
นอกบ้าน	23.00 - 23.50 น.	25.0	75	คน	-	2	-	-	
	18.00 - 18.50 น.	34.2	47	คน	-	2	<i>Aedes albopictus</i>	3	
	19.00 - 19.50 น.	30.2	70	คน	-	2	<i>Aedes albopictus</i>	1	
	20.00 - 20.50 น.	27.4	87	คน	-	2	-	-	
	21.00 - 21.50 น.	25.8	73	คน	-	2	-	-	
	22.00 - 22.50 น.	25	75	คน	-	2	-	-	
นอกบ้าน	23.00 - 23.50 น.	25.0	75	คน	-	2	-	-	
	วันที่ 11 พฤษภาคม 2566								
	ในบ้าน	18.00 - 18.50 น.	30	68	คน	-	2	-	-
		19.00 - 19.50 น.	27.1	88	คน	-	2	-	-
		20.00 - 20.50 น.	26.9	87	คน	-	2	-	-
		21.00 - 21.50 น.	26.1	90	คน	-	2	-	-
22.00 - 22.50 น.		25.9	91	คน	-	2	-	-	
23.00 - 23.50 น.		25.6	95	คน	-	2	-	-	
นอกบ้าน	18.00 - 18.50 น.	30	68	คน	-	2	<i>Aedes albopictus</i>	2	
	19.00 - 19.50 น.	27.1	88	คน	-	2	-	-	
	20.00 - 20.50 น.	26.9	87	คน	-	2	-	-	
	21.00 - 21.50 น.	26.1	90	คน	-	2	-	-	
	22.00 - 22.50 น.	25.9	91	คน	-	2	-	-	
	23.00 - 23.50 น.	25.6	95	คน	-	2	-	-	

ตารางที่ 5.1.5-3 ชนิดและจำนวนยุงเข้าเกาะกัดคนที่อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ขณะจับยุง รายชั่วโมง ครั้งที่ 2 ในวันที่ 3 - 6 กรกฎาคม 2566

แหล่งจับ	ระยะเวลา	อุณหภูมิ (°C)	ความชื้น (%)	วิธีการจับ		จำนวน เหยื่อ	ชนิดยุง	จำนวน (ตัว)
				เหยื่อ	เกาะพัก			
วันที่ 3 กรกฎาคม 2566								
ในบ้าน	18.00 - 18.50 น.	28.6	84	คน	-	4	<i>Aedes albopictus</i> <i>Aedes niveus</i>	8 7
	19.00 - 19.50 น.	29.2	85	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	7
	20.00 - 20.50 น.	29.3	82	คน	-	4	-	-
	21.00 - 21.50 น.	29.0	83	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	1
	22.00 - 22.50 น.	30.1	78	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	5
	23.00 - 23.50 น.	29.3	82	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	4
นอกบ้าน	18.00 - 18.50 น.	27.8	86	คน	-	4	<i>Aedes albopictus</i> <i>Aedes niveus</i>	12 9
	19.00 - 19.50 น.	28.9	86	คน	-	4	<i>Aedes albopictus</i>	17
	20.00 - 20.50 น.	28.6	85	คน	-	4	-	-
	21.00 - 21.50 น.	28.7	84	คน	-	4	-	-
	22.00 - 22.50 น.	29.9	80	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	-
	23.00 - 23.50 น.	28.2	82	คน	-	4	-	2
วันที่ 4 กรกฎาคม 2566								
ในบ้าน	18.00 - 18.50 น.	28.9	84	คน	-	4	<i>Aedes albopictus</i> <i>Culex quinquefasciatus</i>	8 1
	19.00 - 19.50 น.	26.3	95	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	8
	20.00 - 20.50 น.	26.2	99	คน	-	4	-	-
	21.00 - 21.50 น.	26.3	99	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	1
	22.00 - 22.50 น.	26.7	86	คน	-	4	-	-
	23.00 - 23.50 น.	25	91	คน	-	4	-	-
นอกบ้าน	18.00 - 18.50 น.	28.1	98	คน	-	4	<i>Aedes albopictus</i> <i>Aedes niveus</i>	24 19
	19.00 - 19.50 น.	26.7	99	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i> <i>Aedes niveus</i>	1 11
	20.00 - 20.50 น.	26.3	99	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	1
	21.00 - 21.50 น.	27	94	คน	-	4	-	-
	22.00 - 22.50 น.	27.1	92	คน	-	4	-	-
	23.00 - 23.50 น.	27.1	80	คน	-	4	-	-
วันที่ 5 กรกฎาคม 2566								
ในบ้าน	18.00 - 18.50 น.	30.1	62	คน	-	4	<i>Aedes albopictus</i> <i>Aedes niveus</i>	12 13
	19.00 - 19.50 น.	26.5	78	คน	-	4	-	-
	20.00 - 20.50 น.	25.3	79	คน	-	4	<i>Aedes niveus</i>	8
	21.00 - 21.50 น.	25.2	82	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	4
	22.00 - 22.50 น.	25.2	83	คน	-	4	<i>Anopheles campestris</i>	1
	23.00 - 23.50 น.	25.0	82	คน	-	2	-	-

ตารางที่ 5.1.5-3 ชนิดและจำนวนยุงเข้าเกาะกัดคนที่อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ขณะจับยุง รายชั่วโมง ครั้งที่ 2 ในวันที่ 3 - 6 กรกฎาคม 2566 (ต่อ)

แหล่งจับ	ระยะเวลา	อุณหภูมิ (°C)	ความชื้น (%)	วิธีการจับ		จำนวน เหยื่อ	ชนิดยุง	จำนวน (ตัว)
				เหยื่อ	เกาะพัก			
นอกบ้าน	18.00 - 18.50 น.	29.0	64	คน	-	2	<i>Aedes albopictus</i> <i>Aedes niveus</i>	19 11
	19.00 - 19.50 น.	26.0	79	คน	-	2	<i>Aedes albopictus</i> <i>Culex quinquefasciatus</i>	8 2
	20.00 - 20.50 น.	25.0	80	คน	-	2	<i>Aedes niveus</i>	15
	21.00 - 21.50 น.	25.0	83	คน	-	2	-	-
	22.00 - 22.50 น.	25.0	82	คน	-	2	-	-
	23.00 - 23.50 น.	25.0	83	คน	-	2	-	-

ตารางที่ 5.1.5-4 ชนิดและจำนวนยุงเข้าเกาะกัดคนที่อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ขณะจับยุง รายชั่วโมง ครั้งที่ 3 ในวันที่ 24 - 27 กรกฎาคม 2566

แหล่งจับ	ระยะเวลา	อุณหภูมิ (°C)	ความชื้น (%)	วิธีการจับ		จำนวน เหยื่อ	ชนิดยุง	จำนวน (ตัว)
				เหยื่อ	เกาะพัก			
วันที่ 24 กรกฎาคม 2566								
ในบ้าน	18.00 - 18.50 น.	30	68	คน	-	4	<i>Aedes albopictus</i>	3
	19.00 - 19.50 น.	29.2	81	คน	-	4	<i>Aedes vittatus</i>	2
							<i>Aedes niveus</i>	2
	20.00 - 20.50 น.	29.3	88	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	2
	21.00 - 21.50 น.	26	91	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	8
	22.00 - 22.50 น.	26	94	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	2
<i>Aedes vittatus</i>							1	
23.00 - 23.50 น.	25	99	คน	-	4	-	-	
นอกบ้าน	18.00 - 18.50 น.	28	82	คน	-	4	<i>Armigeres subalbatus</i>	3
							<i>Culex quinquefasciatus</i>	4
							<i>Aedes albopictus</i>	8
	19.00 - 19.50 น.	27	82	คน	-	4	<i>Aedes vittatus</i>	1
							<i>Aedes niveus</i>	5
							<i>Culex quinquefasciatus</i>	3
							<i>Culex triaeniorhynchus</i>	1
20.00 - 20.50 น.	25	82	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	1	
						<i>Culex triaeniorhynchus</i>	1	
						<i>Armigeres subalbatus</i>	1	
21.00 - 21.50 น.	26	84	คน	-	4	<i>Culex triaeniorhynchus</i>	2	
22.00 - 22.50 น.	25	84	คน	-	4	<i>Anopheles Karwari</i>	1	
23.00 - 23.50 น.	25	92	คน	-	4	-	-	

ตารางที่ 5.1.5-4 ชนิดและจำนวนยุงเข้าเกาะกัดคนที่อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ขณะจับยุง รายชั่วโมง ครั้งที่ 3 ในวันที่ 24 - 27 กรกฎาคม 2566 (ต่อ)

แหล่งจับ	ระยะเวลา	อุณหภูมิ (°C)	ความชื้น (%)	วิธีการจับ		จำนวน เหยื่อ	ชนิดยุง	จำนวน (ตัว)
				เหยื่อ	เกาะพัก			
วันที่ 25 กรกฎาคม 2566								
ในบ้าน	18.00 - 18.50 น.	29	79	คน	-	4	-	-
	19.00 - 19.50 น.	29	82	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	1
							<i>Aedes vittatus</i>	1
							<i>Aedes niveus</i>	7
	20.00 - 20.50 น.	28.1	90	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	9
	21.00 - 21.50 น.	27.3	88	คน	-	4	<i>Aedes vittatus</i>	10
<i>Aedes niveus</i>							1	
22.00 - 22.50 น.	28.4	81	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	7	
23.00 - 23.50 น.	28.2	85	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	1	
นอกบ้าน	18.00 - 18.50 น.	27	69	คน	-	4	<i>Aedes albopictus</i>	6
	19.00 - 19.50 น.	27	69	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	9
							<i>Aedes niveus</i>	1
							<i>Aedes albopictus</i>	12
	20.00 - 20.50 น.	26	81	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	5
	21.00 - 21.50 น.	26	82	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	6
22.00 - 22.50 น.	25	84	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	9	
23.00 - 23.50 น.	25	90	คน	-	4	-	-	
วันที่ 26 กรกฎาคม 2566								
ในบ้าน	18.00 - 18.50 น.	30	79	คน	-	4	<i>Aedes albopictus</i>	1
	19.00 - 19.50 น.	27.9	91	คน	-	4	<i>Aedes vittatus</i>	4
							<i>Culex quinquefasciatus</i>	5
	20.00 - 20.50 น.	29.1	90	คน	-	4	<i>Aedes vittatus</i>	3
							<i>Culex quinquefasciatus</i>	8
	21.00 - 21.50 น.	29	91	คน	-	4	<i>Aedes vittatus</i>	1
						<i>Culex quinquefasciatus</i>	14	
22.00 - 22.50 น.	28.9	92	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	14	
23.00 - 23.50 น.	28.9	94	คน	-	2	<i>Culex quinquefasciatus</i>	3	
นอกบ้าน	18.00 - 18.50 น.	27	81	คน	-	2	<i>Culex quinquefasciatus</i>	3
							<i>Armigeres subalbatus</i>	3
	19.00 - 19.50 น.	25	85	คน	-	2	<i>Culex quinquefasciatus</i>	2
	20.00 - 20.50 น.	25	84	คน	-	2	<i>Culex quinquefasciatus</i>	3
	21.00 - 21.50 น.	25	85	คน	-	2	<i>Culex quinquefasciatus</i>	5
							<i>Aedes niveus</i>	5
22.00 - 22.50 น.	25	85	คน	-	2	<i>Culex quinquefasciatus</i>	4	
23.00 - 23.50 น.	25	85	คน	-	2	<i>Culex quinquefasciatus</i>	3	

ตารางที่ 5.1.5-5 ชนิดและจำนวนยุงเข้าเกาะกัดคนที่อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ขณะจับยุง รายชั่วโมง ครั้งที่ 4 ในวันที่ 5 - 7 กันยายน 2566

แหล่งจับ	ระยะเวลา	อุณหภูมิ (°C)	ความชื้น (%)	วิธีการจับ		จำนวน เหยื่อ	ชนิดยุง	จำนวน (ตัว)
				เหยื่อ	เกาะพัก			
วันที่ 5 กันยายน 2566								
ในบ้าน	18.00 - 18.50 น.	28	75	คน	-	4	<i>Aedes albopictus</i>	3
	19.00 - 19.50 น.	29.2	81	คน	-	4	<i>Aedes vittatus</i>	1
							<i>Aedes niveus</i>	2
							<i>Aedes albopictus</i>	2
	20.00 - 20.50 น.	29.3	83	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	2
	21.00 - 21.50 น.	29	83.5	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	3
22.00 - 22.50 น.	28	85	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	2	
	23.00 - 23.50 น.	29	84	คน	-	4	-	-
นอกบ้าน	18.00 - 18.50 น.	28	78	คน	-	5	<i>Culex quinquefasciatus</i> <i>Aedes albopictus</i>	6 4
	19.00 - 19.50 น.	29	82	คน	-	5	<i>Aedes vittatus</i>	3
							<i>Aedes niveus</i>	4
							<i>Culex quinquefasciatus</i> <i>Aedes albopictus</i>	3 3
	20.00 - 20.50 น.	29	82	คน	-	5	<i>Culex quinquefasciatus</i> <i>Aedes vittatus</i>	11 2
	21.00 - 21.50 น.	28	84	คน	-	5	<i>Culex quinquefasciatus</i> <i>Anopheles Karwari</i>	3 1
	22.00 - 22.50 น.	29	84	คน	-	5	<i>Culex quinquefasciatus</i>	6
23.00 - 23.50 น.	29	83	คน	-	5	<i>Culex quinquefasciatus</i>	5	
วันที่ 6 กันยายน 2566								
ในบ้าน	18.00 - 18.50 น.	27	82	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i> <i>Aedes albopictus</i>	7 4
	19.00 - 19.50 น.	26	82	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	10
							<i>Aedes vittatus</i>	2
							<i>Aedes niveus</i>	3
							<i>Aedes aegyti</i> <i>Aedes albopictus</i>	2 2
	20.00 - 20.50 น.	26	85	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	12
	21.00 - 21.50 น.	27	88	คน	-	4	<i>Aedes vittatus</i> <i>Aedes niveus</i>	4 3
22.00 - 22.50 น.	26	87	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	5	
	23.00 - 23.50 น.	26	88	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	3

ตารางที่ 5.1.5-5 ชนิดและจำนวนยุงเข้าเกาะกัดคนที่อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ขณะจับยุง รายชั่วโมง ครั้งที่ 4 ในวันที่ 5 - 7 กันยายน 2566 (ต่อ)

แหล่งจับ	ระยะเวลา	อุณหภูมิ (°C)	ความชื้น (%)	วิธีการจับ		จำนวน เหยื่อ	ชนิดยุง	จำนวน (ตัว)
				เหยื่อ	เกาะพัก			
นอกบ้าน	18.00 - 18.50 น.	27	82	คน	-	5	<i>Aedes albopictus</i> <i>Aedes vittatus</i> <i>Aedes niveus</i>	6 2 3
	19.00 - 19.50 น.	27	82	คน	-	5	<i>Culex quinquefasciatus</i> <i>Aedes niveus</i> <i>Aedes albopictus</i> <i>Aedes vittatus</i>	8 2 4 2
	20.00 - 20.50 น.	26	84	คน	-	5	<i>Culex quinquefasciatus</i> <i>Aedes niveus</i>	5 3
	21.00 - 21.50 น.	26	88	คน	-	5	<i>Culex quinquefasciatus</i> <i>Aedes niveus</i> <i>Anopheles Karwari</i>	3 2 1
	22.00 - 22.50 น.	25	87	คน	-	5	<i>Culex quinquefasciatus</i>	2
	23.00 - 23.50 น.	25	90	คน	-	5	<i>Culex quinquefasciatus</i>	3
วันที่ 7 กันยายน 2566								
ในบ้าน	18.00 - 18.50 น.	28	81	คน	-	4	<i>Aedes albopictus</i> <i>Aedes aegyti</i>	4 1
	19.00 - 19.50 น.	27.9	84	คน	-	4	<i>Aedes vittatus</i> <i>Aedes niveus</i> <i>Aedes aegyti</i>	2 2 2
	20.00 - 20.50 น.	27	84	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i>	3
	21.00 - 21.50 น.	27	85	คน	-	4	<i>Culex quinquefasciatus</i> <i>Aedes niveus</i>	4 1
	22.00 - 22.50 น.	27.5	85	คน	-	4	-	-
	23.00 - 23.50 น.	27.5	85	คน	-	4	-	-
นอกบ้าน	18.00 - 18.50 น.	28.3	81	คน	-	5	<i>Culex quinquefasciatus</i> <i>Aedes albopictus</i> <i>Aedes vittatus</i> <i>Aedes niveus</i>	5 2 2 3
	19.00 - 19.50 น.	27.5	85	คน	-	5	<i>Culex quinquefasciatus</i> <i>Aedes vittatus</i> <i>Aedes niveus</i>	6 3 2
	20.00 - 20.50 น.	27	84	คน	-	5	<i>Culex quinquefasciatus</i>	7
	21.00 - 21.50 น.	27	85	คน	-	5	<i>Culex quinquefasciatus</i> <i>Aedes niveus</i>	2 5
	22.00 - 22.50 น.	27.1	85	คน	-	5	-	-
	23.00 - 23.50 น.	27.1	85	คน	-	5	-	-

1.2 การจับแมลงโดยใช้กับดักแสงไฟ (light trap)

การจับแมลงโดยใช้กับดักแสงไฟ (light trap) ครั้งที่ 1 ในวันที่ 9 – 11 พฤษภาคม 2566 จำนวน 2 คืน ตั้งแต่เวลา 18.00 - 06.00 น. พบแมลงหวี่ (*Drosophila sp.*) ประมาณ 200 ตัว แมลงเม่า (*Termes sp.*) 18 ตัว แมลงชีปะขาว (*Heptagenia longicauda*) 95 ตัว และแมลงอื่น

การจับแมลงโดยใช้กับดักแสงไฟ (light trap) ครั้งที่ 2 ในวันที่ 3 – 6 กรกฎาคม 2566 จำนวน 3 คืน ตั้งแต่เวลา 18.00 - 06.00 น. พบแมลงอื่น

การจับแมลงโดยใช้กับดักแสงไฟ (light trap) ครั้งที่ 3 ในวันที่ 24 – 27 กรกฎาคม 2566 จำนวน 3 คืน ตั้งแต่เวลา 18.00 - 06.00 น. พบแมลงอื่น

การจับแมลงโดยใช้กับดักแสงไฟ (light trap) ครั้งที่ 4 ในวันที่ 5 – 8 กันยายน 2566 จำนวน 3 คืน ตั้งแต่เวลา 18.00 - 06.00 น. พบแมลงชีปะขาว เพลี้ยจักจั่น และแมลงอื่นๆ

รูปที่ 5.1.5-2 การจับยุงโดยใช้คนเป็นเหยื่อล่อการและใช้กับดักแสงไฟ (light trap)

1.3 การสุ่มสำรวจค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย

การสุ่มสำรวจค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย ครั้งที่ 1 ในวันที่ 10 – 11 พฤษภาคม 2566 พบว่า ค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายผ่านเกณฑ์มาตรฐาน 1 ชุมชน คือ ชุมชนบ้านตาเปอะ ส่วนชุมชนอื่น ๆ มีค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายเกินเกณฑ์มาตรฐาน (ผ่านเกณฑ์ HI < 5) โดยมีรายละเอียดเพิ่มเติม ดังตารางที่ 5.1.5-6

ตารางที่ 5.1.5-6 ค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย ครั้งที่ 1 ในวันที่ 10 – 11 พฤษภาคม 2566

ชุมชน	ค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย		จำนวนบ้าน		จำนวนบ้าน		ภาชนะที่พบลูกน้ำยุงลาย
	HI	CI	สำรวจ	พบ	สำรวจ	พบ	
หมู่ที่ 8 บ้านห้วยตาเปอะ	4.76	1.11	84	4	361	4	น้ำใช้ ภาชนะที่ไม่ใช้ และอื่น ๆ (ที่ใช้ประโยชน์)
หมู่ที่ 9 บ้านโนนสมบูรณ์	19.40	4.28	67	13	374	16	น้ำใช้ ที่รองก้นมด อ่างบัว อื่น ๆ (ที่ใช้ประโยชน์) และที่รองน้ำตู้เย็น
หมู่ที่ 9 ชุมชนคำเปิมบ่าม	12.07	2.88	58	7	312	9	น้ำใช้ น้ำดื่ม อ่างบัว อื่น ๆ (ที่ใช้ประโยชน์) และน้ำเลี้ยงสัตว์
หมู่ที่ 10 บ้านด่านช้าง	11.11	2.55	54	6	235	6	น้ำใช้ และอ่างบัว
หมู่ที่ 10 ชุมชนใต้ร่มพระบารมี	8.33	1.99	48	4	251	5	น้ำใช้ และอ่างบัว
หมู่ที่ 10 ชุมชนแก่งเต้	9.26	2.65	54	5	339	9	น้ำใช้ภายนอก และภายในบ้าน

การสุ่มสำรวจค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย ครั้งที่ 2 ในวันที่ 3 – 6 กรกฎาคม 2566 พบว่า ค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายผ่านเกณฑ์มาตรฐาน 2 ชุมชน คือ ชุมชนบ้านตาเปอะ และชุมชนบ้านด่านช้าง ส่วนชุมชนอื่น ๆ มีค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายเกินเกณฑ์มาตรฐาน (ผ่านเกณฑ์ HI < 5) โดยมีรายละเอียดเพิ่มเติม ดังตารางที่ 5.1.5-7

ตารางที่ 5.1.5-7 ค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย ครั้งที่ 2 ในวันที่ 3 – 6 กรกฎาคม 2566

ชุมชน	ค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย		จำนวนบ้าน		จำนวนบ้าน		ภาชนะที่พบลูกน้ำยุงลาย
	HI	CI	สำรวจ	พบ	สำรวจ	พบ	
หมู่ที่ 8 บ้านห้วยตาเปอะ	4.17	0.84	48	2	238	2	อื่นๆ (ที่ใช้ประโยชน์)
หมู่ที่ 9 บ้านโนนสมบูรณ์	9.30	2.28	43	4	219	5	น้ำใช้ ที่รองก้นมด และภาชนะที่ไม่ใช้
หมู่ที่ 9 ชุมชนคำเปิมบ่าม	6.98	1.44	43	3	278	4	ภาชนะที่ไม่ใช้ อื่นๆ (ที่ใช้ประโยชน์) และน้ำเลี้ยงสัตว์
หมู่ที่ 10 บ้านด่านช้าง	4.76	1.00	42	2	201	2	อื่นๆ (ที่ใช้ประโยชน์)
หมู่ที่ 10 ชุมชนใต้ร่มพระบารมี	10.00	6.73	40	4	223	15	น้ำใช้ ยางรถยนต์เก่า และอื่นๆ (ที่ใช้ประโยชน์)
หมู่ที่ 10 ชุมชนแก่งเต้	28.13	7.11	32	9	197	14	น้ำใช้ ภาชนะที่ไม่ใช้ และอื่นๆ (ที่ใช้ประโยชน์)

การสุ่มสำรวจค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย ครั้งที่ 3 ในวันที่ 24 – 27 กรกฎาคม 2566 พบว่า ค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ($CI < 5$) ได้แก่ วัดบ้านตาเปอะ วัดไทร้มพระบาร์มี และสถานีนอนมัย บ้านห้วยตาเปอะเฉลิมพระเกียรติ และค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ($CI = 0$) ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านตาเปอะ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านด่านช้าง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโนนสมบูรณ์ ศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดนไทร้มพระบาร์มี ส่วนสถานที่อื่น ๆ ยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน โดยมีรายละเอียดเพิ่มเติม ดังตารางที่ 5.1.5-8

ตารางที่ 5.1.5-8 ค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย ครั้งที่ 3 ในวันที่ 24 – 27 กรกฎาคม 2566

ชุมชน	ค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย		จำนวนบ้าน		จำนวนบ้าน		ลักษณะที่พบลูกน้ำยุงลาย
	HI	CI	สำรวจ	พบ	สำรวจ	พบ	
วัดบ้านห้วยตาเปอะ	-	0	2	0	22	0	
วัดบ้านโนนสมบูรณ์	-	20	2	2	20	4	ลักษณะที่ไม่ใช้ และอื่น ๆ (ที่ใช้ ประโยชน์)
วัดบ้านคำเป๋มบ่าม	-	8.33	2	1	12	1	น้ำใช้
วัดไทร้มพระบาร์มี	-	0	2	0	18	0	
ที่พักสงฆ์เทพนิมิตวราราม บ้านแก่งแต้	-	4.55	2	1	22	1	น้ำเลี้ยงสัตว์
โรงเรียนบ้านห้วยตาเปอะ	-	5.88	4	1	34	2	ลักษณะที่ไม่ใช้
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บ้านตาเปอะ	-	0	1	0	10	0	
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บ้านด่านช้าง	-	0	1	0	11	0	
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บ้านโนนสมบูรณ์	-	0	1	0	10	0	
ศูนย์การเรียนรู้ ตำรวจตระเวนชายแดน ไทร้มพระบาร์มี	-	0	3	0	25	0	
สถานีนอนมัยบ้านห้วยตาเปอะ เฉลิมพระเกียรติ	-	0	1	0	21	0	

การสุ่มสำรวจค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย ครั้งที่ 4 ในวันที่ 5 – 8 กันยายน 2566 พบว่า ค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายผ่านเกณฑ์มาตรฐาน 1 ชุมชน คือ ชุมชนบ้านด่านช้าง ส่วนชุมชนอื่น ๆ มีค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายเกินเกณฑ์มาตรฐาน (ผ่านเกณฑ์ $HI < 5$) โดยมีรายละเอียดเพิ่มเติม ดังตารางที่ 5.1.5-9

ตารางที่ 5.1.5-9 ค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย ครั้งที่ 4 ในวันที่ 5 – 8 กันยายน 2566

ชุมชน	ค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย		จำนวนบ้าน		จำนวนบ้าน		ลักษณะที่พบลูกน้ำยุงลาย
	HI	CI	สำรวจ	พบ	สำรวจ	พบ	
หมู่ที่ 8 บ้านห้วยตาเปาะ	7.32	1.21	41	3	247	3	น้ำใช้ ยางรถยนต์เก่า
หมู่ที่ 9 บ้านโนนสมบูรณ์	15	5.66	40	6	212	12	น้ำใช้ ยางรถยนต์เก่า อื่นๆ (ที่ใช้ประโยชน์)
หมู่ที่ 9 ชุมชนคำเป็มปาม	8.11	1.87	37	3	267	5	น้ำใช้ ภาชนะที่ไม่ใช้
หมู่ที่ 10 บ้านด่านช้าง	2.78	1.34	36	1	224	3	แจกัน น้ำใช้
หมู่ที่ 10 ชุมชนใต้ร่มพระบารมี	7.32	1.79	41	3	224	4	น้ำใช้ ยางรถยนต์เก่า
หมู่ที่ 10 ชุมชนแก่งเตี	10	2.77	30	3	176	4	น้ำใช้

รูปที่ 5.1.5-3 การสำรวจลูกน้ำยุงก้นปล่องจากแหล่งน้ำธรรมชาติ

รูปที่ 5.1.5-4 การสุ่มสำรวจลูกน้ำยุงลาย

2. แผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อโรคติดต่อนำโดยแมลงในชุมชนบริเวณพื้นที่อ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ
 - 2.1 กิจกรรมเตรียมความพร้อมสำหรับแผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อโรคติดต่อนำโดยแมลง

ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อโรคติดต่อนำโดยแมลงจำนวน 2 แผนงาน คือ แผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อโรคไข้มาลาเรีย โดยมีสรุปกิจกรรมดังตารางที่ 5.1.5-10 และแผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อโรคไข้เลือดออก โรคไข้ปวดข้อยุงลาย โรคติดเชื้อไวรัสซิกา โดยมีสรุปกิจกรรมดังตารางที่ 5.1.5-11 ครอบคลุม 5 มาตรการ ดังนี้

 - (1) การตรวจวินิจฉัยและการรักษา
 - (2) การเฝ้าระวังโรค
 - (3) การป้องกันและการควบคุมยุงพาหะ
 - (4) การเตรียมความพร้อม ทักษะ วัสดุอุปกรณ์ และเวชภัณฑ์
 - (5) การตอบโต้เมื่อพบการแพร่เชื้อในพื้นที่

ตารางที่ 5.1.5-10 แผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อโรคไข้มาลาเรีย

มาตรการ		กิจกรรม	พื้นที่เป้าหมาย	ช่วงระยะเวลาที่ดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ/หน่วยงาน
1	การตรวจวินิจฉัยไข้มาลาเรีย ในพื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำ ห้วยตาเปอะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน	สำรวจกลุ่มเสี่ยง(ขึ้นเขาเข้าป่า)	พื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน (พื้นที่คนอาศัยชายป่า)	มีนาคม-เมษายน	รพ.สต./ผู้นำชุมชน/ อสม./อบต.บ้านค้อ
		ตรวจรักษามาลาเรีย	กลุ่มเสี่ยงที่สำรวจได้/ผู้มีอาการเข้าข่าย	พฤษภาคม เป็นต้นไป	รพ.สต./รพ.คำชะอี
		ติดตามการรักษา	ผู้ป่วย (ถ้ามี)	เมื่อมีรายงานผู้ป่วยเกิดขึ้น	รพ.สต./รพ.คำชะอี
2	การเฝ้าระวังโรค เฝ้าระวังในคน เฝ้าระวังในยุ้งก้นปล่อง	ระบบรายงาน/ การตรวจสอบข่าว	พื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน (พื้นที่คนอาศัยชายป่า)	มีนาคม เป็นต้นไป	รพ.สต./ผู้นำชุมชน/ อสม./อบต.บ้านค้อ
		สำรวจยุ้งก้นปล่อง	พื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน (พื้นที่คนอาศัยชายป่า)		ศตม.10.2 มุกดาหาร/ อบต.บ้านค้อ
		การเคลื่อนย้ายประชากรกลุ่มเสี่ยง เช่น ทหาร ป่าไม้ พระ แรงงาน	พื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน (พื้นที่คนอาศัยชายป่า)	มีนาคม เป็นต้นไป	รพ.สต./ผู้นำชุมชน/ อสม./อบต.บ้านค้อ
3	การป้องกันควบคุมยุงพาหะ	ประชาสัมพันธ์ ให้สุศึกษา เผยแพร่ความรู้	พื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน	เดือนละ 1 ครั้ง ทุกเดือน	อบต.บ้านค้อ/ รพ.สต./ครู (ในโรงเรียน)/ ผู้นำชุมชน/อสม.
		ชุบมุ้ง	หมู่บ้านที่มีกลุ่มเสี่ยง	เมษายน-พฤษภาคม	ศตม.10.2 มุกดาหาร/ รพ.สต./อบต.บ้านค้อ
		พ่นสารเคมีที่มีฤทธิ์ตกค้าง	หมู่บ้านที่มีกระท่อมในภูเขา	พฤษภาคม	ศตม.10.2 มุกดาหาร/ อบต.บ้านค้อ

ตารางที่ 5.1.5-10 แผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อโรคไข้มาลาเรีย (ต่อ)

มาตรการ		กิจกรรม	พื้นที่เป้าหมาย	ช่วงระยะเวลาที่ดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ/หน่วยงาน
4	การเตรียมความพร้อมทักษะ วัสดุอุปกรณ์ และเวชภัณฑ์	อบรมให้ความรู้ อสม.และกลุ่มเสี่ยง	อสม.และกลุ่มเสี่ยง	พฤษภาคม	อบต.บ้านค้อ/รพ.สต.
		วัสดุอุปกรณ์	พื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน	เมษายน-พฤษภาคม	ศตม.10.2 Mukdahan/ อบต.บ้านค้อ
		เวชภัณฑ์	พื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน	เมษายน-พฤษภาคม	ศตม.10.2 Mukdahan/ อบต.บ้านค้อ
5	การตอบโต้เมื่อพบการแพร่เชื้อในพื้นที่	สอบสวนโรค	พื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน	เมื่อพบผู้ป่วย	สสอ./รพ.คำชะอี/ รพ.สต.
		ซ้อม กำหนด flow chat แผนตอบโต้	พื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน	เมษายน-พฤษภาคม	อบต.บ้านค้อ/รพ.สต./ สสอ./รพ.คำชะอี
		ตอบโต้มาตรการ 1-3-7	พื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน	เมื่อพบผู้ป่วย	ศตม.10.2 Mukdahan/ อบต.บ้านค้อ/สสอ./ รพ.คำชะอี/รพ.สต.
		สรุปบทเรียน	พื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน	กันยายน	ศตม.10.2 Mukdahan/ อบต.บ้านค้อ/สสอ./ รพ.คำชะอี/รพ.สต.

ตารางที่ 5.1.5-11 แผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อโรคไข้เลือดออก โรคไข้ปวดข้อยุงลาย โรคติดเชื้อไวรัสซิกา

มาตรการ		กิจกรรม	พื้นที่เป้าหมาย	ช่วงระยะเวลาที่ดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ/หน่วยงาน
1	การตรวจวินิจฉัยไข้เลือดออก ไข้ปวดข้อยุงลายและโรคติดเชื้อไวรัสซิกา ในพื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน	สำรวจไข้	พื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน	มีนาคม-เมษายน	รพ.สต./ผู้นำชุมชน/ อสม./อบต.บ้านค้อ
		ตรวจรักษาโรคไข้เลือดออก ไข้ปวดข้อยุงลาย และโรคติดเชื้อไวรัสซิกา	กลุ่มเสี่ยงที่สำรวจได้/ผู้มีอาการเข้าข่าย	พฤษภาคม เป็นต้นไป	รพ.สต./รพ.คำชะอี
		ติดตามการรักษา	ผู้ป่วย (ถ้ามี)	เมื่อมีรายงาน ผู้ป่วยเกิดขึ้น	รพ.สต./รพ.คำชะอี
2	การเฝ้าระวังโรค เฝ้าระวังในคน เฝ้าระวังลูกน้ำยุงลาย	ระบบรายงาน/การตรวจสอบข่าว	พื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน	มีนาคม เป็นต้นไป	รพ.สต./ผู้นำชุมชน/ อสม./อบต.บ้านค้อ
		สำรวจลูกน้ำยุงลาย	พื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน		ศตม.10.2 มุกดาหาร/ อบต.บ้านค้อ
		การเคลื่อนย้ายประชากรกลุ่มเสี่ยง	พื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน	มีนาคม เป็นต้นไป	รพ.สต./ผู้นำชุมชน/ อสม./อบต.บ้านค้อ
3	การป้องกันควบคุมยุงพาหะ	ประชาสัมพันธ์ ให้สุศึกษา เผยแพร่ความรู้	พื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน	เดือนละ 1 ครั้ง ทุกเดือน	อบต.บ้านค้อ/รพ.สต./ ครู (ในโรงเรียน)/ ผู้นำชุมชน/อสม.
		Big cleaning days ทำความสะอาดหมู่บ้าน ปรับสิ่งแวดล้อม	พื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน	เดือนละ 1 ครั้ง ทุกเดือน	อบต.บ้านค้อ/รพ.สต./ ครู (ในโรงเรียน)/ ผู้นำชุมชน/อสม.
		สารกำจัดลูกน้ำยุงลาย	พื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน	เดือนละ 1 ครั้ง ทุกเดือน	อสม.

ตารางที่ 5.1.5-11 แผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อโรคไข้เลือดออก โรคไข้ปวดข้อยุงลาย โรคติดเชื้อไวรัสซิกา (ต่อ)

มาตรการ		กิจกรรม	พื้นที่เป้าหมาย	ช่วงระยะเวลาที่ดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ/หน่วยงาน
3	การป้องกันควบคุมยุงพาหะ	รณรงค์วันไข้เลือดออกอาเซียน	พื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน	มิถุนายน	ศตม.10.2 มุกดาหาร/รพ.สต./ อบต.บ้านค้อ/อสม./ ครู (ในโรงเรียน)/ผู้นำชุมชน
		พ่นสารเคมี	พื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน	ก่อนการระบาดและ ช่วงการระบาด	ศตม.10.2 มุกดาหาร/ อบต.บ้านค้อ/รพ.สต./อสม.
4	การเตรียมความพร้อมทักษะ วัสดุอุปกรณ์ และเวชภัณฑ์	ให้ความรู้ อสม.และผู้นำชุมชน	อสม.และผู้นำชุมชน	พฤษภาคม	อบต.บ้านค้อ/รพ.สต.
		วัสดุอุปกรณ์	พื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน	เมษายน-พฤษภาคม	ศตม.10.2 มุกดาหาร/ อบต.บ้านค้อ
		เวชภัณฑ์	พื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน	เมษายน-พฤษภาคม	ศตม.10.2 มุกดาหาร/ อบต.บ้านค้อ
5	การตอบโต้เมื่อพบการแพร่เชื้อ ในพื้นที่	สอบสวนโรค	พื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน	เมื่อพบผู้ป่วย	สสอ./รพ.คำชะอี/รพ.สต.
		ซ้อม กำหนด flow chat แผนตอบโต้	พื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน	เมษายน-พฤษภาคม	อบต.บ้านค้อ/สสอ./ รพ.คำชะอี/รพ.สต.
		ตอบโต้มาตรการ 3-3-1	พื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน	เมื่อพบผู้ป่วย	ศตม.10.2 มุกดาหาร/สสอ./ อบต.บ้านค้อ/รพ.คำชะอี/รพ.สต.
		สรุปบทเรียน	พื้นที่ชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ จำนวน 6 ชุมชน ใน 3 หมู่บ้าน	กันยายน	ศตม.10.2 มุกดาหาร/อบต.บ้านค้อ/ สสอ. รพ.คำชะอี/รพ.สต.

รูปที่ 5.1.5-5 กิจกรรมเตรียมความพร้อมสำหรับแผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อโรคติดต่อฯ โดยแมลง

2.2 กิจกรรมพ่นสารเคมีและซุ่มในชุมชนบริเวณพื้นที่อ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ จำนวน 6 ชุมชน โดยมีแผนการดำเนินงาน ดังตารางที่ 5.1.5-12

ตารางที่ 5.1.5-12 แผนการดำเนินกิจกรรมพ่นสารเคมีและซุ่มในชุมชนบริเวณพื้นที่อ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ

วันที่	พื้นที่ดำเนินการ	พิกัด
19 พฤษภาคม 2566	หมู่ที่ 8 บ้านห้วยตาเปาะ	16.720796, 104.297816
20 พฤษภาคม 2566	หมู่ที่ 9 บ้านโนนสมบูรณ์	16.718693, 104.317310
21 พฤษภาคม 2566	หมู่ที่ 9 ชุมชนคำเบ้มบ่าม	16.724509, 104.334815
22 พฤษภาคม 2566	หมู่ที่ 10 บ้านด่านช้าง	16.712452, 104.282933
23 พฤษภาคม 2566	หมู่ที่ 10 ชุมชนไต้ร่มพระบารมี	16.699114, 104.270895
24 พฤษภาคม 2566	หมู่ที่ 10 ชุมชนแก่งเต้	16.668949, 104.257737

ดำเนินการพ่นสารเคมีในกระโจม จำนวนทั้งสิ้น 116 หลัง และซุ่ม จำนวนทั้งสิ้น 208 หลัง ตามแนวเชิงเขาและพื้นที่ทำการเกษตรที่มีชาวบ้านอาศัยอยู่ประจำบริเวณรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ ครอบคลุมทั้ง 6 ชุมชน รวมถึงศูนย์ประสานงานชุมชน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน จังหวัดมุกดาหาร จุดสกัดดงหางวาง และจุดสกัดช่างกอกจิก รายละเอียดดังตารางที่ 5.1.5-13

ตารางที่ 5.1.5-13 ผลการดำเนินงานกิจกรรมพ่นสารเคมีและชุบมุ้งในชุมชนบริเวณพื้นที่อ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ

สถานที่	กิจกรรม		ประชากร
	พ่นสารเคมีกระท่อม (หลัง)	ชุบมุ้ง (หลัง)	
หมู่ที่ 8 บ้านห้วยตาเปาะ	22	36	108
หมู่ที่ 9 บ้านโนนสมบูรณ์	23	41	112
หมู่ที่ 9 ชุมชนคำเบ็มบ่าม	16	26	92
หมู่ที่ 10 บ้านด่านช้าง	18	34	95
หมู่ที่ 10 ชุมชนใต้ร่มพระบารมี	12	33	83
หมู่ที่ 10 ชุมชนแก่งเตี	25	38	98
รวม 6 ชุมชน	116	208	588

รูปที่ 5.1.5-6 การพ่นสารเคมีในกระท่อมในชุมชนบริเวณพื้นที่อ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ

รูปที่ 5.1.5-7 การชุบมุ้งในชุมชนบริเวณพื้นที่อ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ

2.3 กิจกรรมรณรงค์วันไข้เลือดออกอาเซียน

ดำเนินการจัดกิจกรรมรณรงค์วันไข้เลือดออกอาเซียน ณ หมู่ที่ 8 บ้านตาเปาะ ตำบลบ้านค้อ อำเภอดำชะอี จังหวัดมุกดาหาร โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 70 คน ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ ศตม.ที่ 10.2 จังหวัดมุกดาหาร เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ครู นักเรียน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยมีกิจกรรมย่อย ดังนี้

- (1) เดินรณรงค์ประชาสัมพันธ์การควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออก
- (2) แจกแผ่นพับความรู้โรคไข้เลือดออก
- (3) แจกสารกำจัดลูกน้ำ
- (4) ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย
- (5) สำรวจลูกน้ำยุงลาย โดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
- (6) พ่นละอองฝอย (ULV สะพายหลัง) วัด และโรงเรียน โดย ศตม.10.2

รูปที่ 5.1.5-8 กิจกรรมรณรงค์วันไข้เลือดออกอาเซียน

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

1. กิจกรรมการศึกษาภูมิวิทยา (จับยุง) ตอนกลางคืน (เวลา 18.00 - 24.00 น.) มีสภาพอากาศที่ไม่เหมาะสมแก่การที่ยุงหรือแมลงอื่น ๆ จะเข้าเกาะกัก ทำให้ไม่ได้ยุงและแมลง ตามเป้าหมายที่ต้องการ เนื่องจากเป็นช่วงที่มีพายุฝนเข้าจึงทำให้เกิดฝนตก
2. การพ่นสารเคมีและซุ่มยุง ประชาชนไม่อยู่บ้าน ทำให้การซุ่มยุงได้ไม่ครบ 100 เปอร์เซ็นต์ และบ้านบางหลังไม่ได้เปิดประตูหน้าต่างเวลาพ่นสารเคมี
3. ในการสำรวจลูกน้ำยุงลายบ้านบางหลังประชาชนไม่อยู่บ้าน ทำให้ไม่ได้รับการสำรวจลูกน้ำยุงลาย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ สื่อสารความเสี่ยง ในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในโรคติดต่อโดยแมลงในพื้นที่เป้าหมาย
2. ควรมีการสำรวจยุงพาหะนำโรคและแมลงชนิดอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง และหลากหลายสถานที่มากขึ้น เพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการก่อสร้างเขื่อน จะทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
3. ควรมีการประชาสัมพันธ์ เตรียมชุมชนก่อนที่จะลงพื้นที่ในการพ่นสารเคมี การซุ่มยุง และการสุ่มสำรวจลูกน้ำยุงลายในพื้นที่

สถานการณ์โรคติดต่อนำโดยแมลง

1. โรคไข้มาลาเรีย

สถานการณ์โรคไข้มาลาเรียในประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม – 29 กันยายน 2566 พบรายงานผู้ป่วยโรคไข้มาลาเรีย 13,765 ราย จังหวัดที่พบผู้ป่วยมากที่สุด ได้แก่ จังหวัดตาก 7,925 ราย รองลงมา คือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน 1,641 ราย และจังหวัดกาญจนบุรี 1,330 ราย ซึ่งจำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2565 อยู่ 1.8 เท่า เป็นคนไทย 6,317 ราย (ร้อยละ 45.90) และต่างชาติ 7,488 ราย (ร้อยละ 54.10) สัดส่วนเพศหญิงต่อเพศชายเป็น 1 : 2.1 กลุ่มอายุ 25 - 44 ปี (ร้อยละ 29.3) 15 - 24 ปี (ร้อยละ 27.8) 5 - 14 ปี (ร้อยละ 20.3) มากกว่าหรือเท่ากับ 45 ปี (ร้อยละ 17.6) และน้อยกว่า 5 ปี (ร้อยละ 5.0) ตามลำดับ ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มเกษตรกร (ร้อยละ 46.0) รับจ้าง (ร้อยละ 30.4) และเด็ก/นักเรียน (ร้อยละ 21.2) ชนิดเชื้อส่วนใหญ่ คือ *P.vivax* 12,917 ราย (ร้อยละ 93.8) *P.falciparum* 475 ราย (ร้อยละ 3.5) และอื่น ๆ 373 ราย (ร้อยละ 2.7) พบผู้เสียชีวิต 4 ราย กลุ่มบ้านที่มีรายงานผู้ป่วยติดเชื้อมากที่สุดในพื้นที่ ปีปัจจุบัน (พื้นที่ A1) จำนวน 792 กลุ่มบ้านเพิ่มขึ้นร้อยละ 28.5 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2565 (617 กลุ่มบ้าน) (ข้อมูลจากมาลาเรียออนไลน์ ณ วันที่ 29 กันยายน 2566) โดยสถานการณ์โรคไข้มาลาเรียในจังหวัดมุกดาหาร พบรายงานผู้ป่วยโรคไข้มาลาเรียทั้งหมด 1 ราย เป็นคนไทยในพื้นที่อำเภอเมืองมุกดาหาร และชนิดเชื้อที่พบ คือ *Plasmodium vivax*

2. โรคไข้เลือดออก

สถานการณ์โรคไข้เลือดออกในประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม – 27 กันยายน 2566 พบรายงานผู้ป่วยสะสม 102,202 ราย (รายงานเพิ่มขึ้น 4,804 ราย) อัตราป่วย 154.5 ต่อประชากรแสนคน ผู้ป่วยสูงกว่าปีที่ผ่านมา 3.5 เท่า โดย 5 จังหวัดแรกที่มีอัตราป่วยสูงในช่วง 4 สัปดาห์ล่าสุด ได้แก่ เชียงราย (เมืองเวียงแก่น) ระยอง (เมืองบ้านค่าย) น่าน (เมืองปัว)หนองบัวลำภู (เมืองเวียงสา) และจันทบุรี (เมืองสอยดาว) ตามลำดับ และมีอำเภอรอบบาด 726 อำเภอ (ใน 76 จังหวัด)

ผู้ป่วยเสียชีวิตยืนยัน 104 ราย จาก 46 จังหวัด อัตราป่วยตาย ร้อยละ 0.10 โดยอัตราป่วยตายสูงสุดในกลุ่มอายุ 55 – 64 ปี ผลตรวจทางห้องปฏิบัติการในผู้ป่วยเสียชีวิตพบไวรัสเดงกีทั้ง 4 สายพันธุ์ โดยพบ DENV-1 มากที่สุด รองลงมา คือ DENV-2 DENV-3 และ DENV-4 ตามลำดับ ซึ่งจำนวนผู้ป่วย ปี 2566 มากกว่าปี 2565 ณ ช่วงเวลาเดียวกัน 3.5 เท่า (ข้อมูลจากระบบการเฝ้าระวังโรค 506 กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค ณ วันที่ 27 กันยายน 2566) รายละเอียดเพิ่มเติมดังตารางที่ 5.1.5-14 ถึงตารางที่ 5.1.5-16

สถานการณ์โรคไข้เลือดออกในจังหวัดมุกดาหาร ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 30 กันยายน 2566 พบรายงานผู้ป่วยสะสม 883 ราย อัตราป่วยสะสม 251.15 ต่อประชากรแสนคน ไม่พบผู้ป่วยเสียชีวิต แต่พบผู้ป่วยใน 8 อำเภอ คือ อำเภอเมืองมุกดาหาร (นอกเขต) 360 ราย อำเภอดงหลวง 124 ราย อำเภอดอนตาล 115 ราย อำเภอนิคมน้ำอ้อม 105 ราย อำเภอหนองสูง 44 ราย อำเภอเมือง (ในเขต) 71 ราย อำเภอดงหลวง 53 ราย และอำเภอหว้านใหญ่ 11 ราย (ข้อมูลจากทะเบียน E1 กลุ่มงานควบคุมโรคติดต่อ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร ณ วันที่ 30 กันยายน 2566) รายละเอียดเพิ่มเติมดังตารางที่ 5.1.5-17

ตารางที่ 5.1.5-14 สถานการณ์โรคไข้เลือดออกเปรียบเทียบ 5 ปี ย้อนหลัง (พ.ศ. 2561 - 2566)

ปี	2561	2562	2563	2564	2565	2566
ป่วย (ราย)	66,240	102,115	62,554	8,166	29,427	102,202
อัตราป่วย (ต่อแสนประชากร)	99.91	153.59	94.25	12.34	46.50	154.54
ตาย (ราย)	91	114	44	6	22	98
อัตราป่วยตาย (ร้อยละ)	0.14	0.11	0.07	0.07	0.07	0.10

ตารางที่ 5.1.5-15 การกระจายของผู้ป่วยและผู้ป่วยเสียชีวิตด้วยโรคไข้เลือดออกจำแนกตามกลุ่มอายุ พ.ศ. 2566

กลุ่มอายุ	ผู้ป่วย	อัตราป่วย	ผู้ป่วยเสียชีวิต	อัตราป่วยเสียชีวิต
0-4 ปี	5,973	209.58	8	0.13
5-14 ปี	36,113	484.46	19	0.05
15-24 ปี	23,079	281.26	17	0.07
25-34 ปี	15,428	164.35	27	0.18
35-44 ปี	8,883	90.91	9	0.10
45-54 ปี	5,565	54.50	8	0.14
55-64 ปี	4,172	48.01	6	0.14
65 ปีขึ้นไป	2,989	35.83	4	0.13

ตารางที่ 5.1.5-16 การกระจายของผู้ป่วยและผู้ป่วยเสียชีวิตด้วยโรคไข้เลือดออกจำแนกตามภาค พ.ศ. 2566

ภาค	ผู้ป่วย	อัตราป่วย	ผู้ป่วยเสียชีวิต	อัตราป่วยเสียชีวิต
กรุงเทพมหานคร	6,622	120.15	5	0.08
ภาคใต้	16,654	175.40	35	0.21
ภาคกลาง (ไม่รวมกทม.)	27,411	121.72	35	0.13
ภาคเหนือ	26,535	215.50	13	0.05
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	24,980	114.57	10	0.04

ตารางที่ 5.1.5-17 จำนวนผู้ป่วยสะสมโรคไข้เลือดออกในจังหวัดมุกดาหาร

อำเภอ	จำนวนผู้ป่วยสะสม				อัตราป่วย (ต่อแสนประชากร)
	DF	DHF	DSS	รวม	
เมืองมุกดาหาร (นอกเขต)	299	61	0	360	347.79
คำชะอี	116	8	0	124	265.35
ดอนตาล	92	23	0	115	258.50
นิคมคำสร้อย	63	42	0	105	240.89
หนองสูง	41	3	0	44	212.17
เมืองมุกดาหาร (ในเขต)	59	12	0	71	212.45
ดงหลวง	42	11	0	53	135.40
หว้านใหญ่	7	4	0	11	55.08
รวมทั้งหมด	719	164	0	883	251.15

5.1.6 แผนการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมผลกระทบต่อสุขภาพด้านโรคหนองพยาธิ

หลักการและเหตุผล

ตามหลักสากลองค์การอนามัยโลก ได้กำหนดให้การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใด ๆ ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ต้องทำการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน ซึ่งโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเป็นหนึ่งในโครงการที่ต้องทำการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับ EIA (Environment Impact Assessment) และ HIA (Health Impact Assessment)

ทั้งนี้ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 จังหวัดอุบลราชธานี กรมควบคุมโรค ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการติดตามควบคุมและเฝ้าระวังเพื่อแก้ปัญหาผลกระทบต่อการแพร่โรคปรสิตหนองพยาธิที่มีหอยและปลาเป็นโฮสต์กึ่งกลางนำโรค ในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร โดยทำการสำรวจโฮสต์กึ่งกลางของหนองพยาธิในหอยและปลาที่เกี่ยวข้องกับการแพร่กระจายของโรคหนองพยาธิจากแหล่งน้ำธรรมชาติ รวมถึงสำรวจอุบัติการณ์ของพยาธิในกลุ่มประชาชนที่อยู่ในพื้นที่โครงการ และพฤติกรรมสุขภาพที่เสี่ยงต่อการติดโรคหนองพยาธิและโปรโตซัวลำไส้ ตลอดจนติดตามผลการใช้มาตรการในการควบคุมป้องกันโรคหนองพยาธิและโปรโตซัวลำไส้

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า ประชาชนในพื้นที่โครงการส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ทางสุขภาพ (Health literacy) ด้านโรคหนองพยาธิ และนอกจากการสำรวจโฮสต์กึ่งกลางของหนองพยาธิในปลาน้ำจืดเกล็ดขาว โฮสต์กึ่งกลางของหนองพยาธิในหอยน้ำจืดยังมีความจำเป็นที่ต้องสำรวจเพิ่มเติม ดังนั้นในปี 2566 สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 จังหวัดอุบลราชธานี จึงได้จัดทำโครงการเฝ้าระวังเพื่อแก้ปัญหาผลกระทบต่อการแพร่โรคหนองพยาธิในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหารอย่างต่อเนื่อง โดยมีกิจกรรมพัฒนาความรู้ทางสุขภาพ (Health literacy) ด้านโรคหนองพยาธิ และสำรวจโฮสต์กึ่งกลางของหนองพยาธิในหอยน้ำจืดจากแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่โครงการ รวมถึงกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้เรื่องโรคหนองพยาธิให้แก่ประชาชนในพื้นที่โครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นแนวทางในการเฝ้าระวังป้องกันโรคหนองพยาธิที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาอัตราการติดเชื้อตัวอ่อนพยาธิใบไม้ในโฮสต์กึ่งกลางในหอยน้ำจืดที่อยู่ในแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่ผลกระทบและพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร

หน่วยงานที่รับผิดชอบ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 จังหวัดอุบลราชธานี กรมควบคุมโรค

พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่รับผลกระทบและพื้นที่รับผลประโยชน์ที่ตั้งอยู่โดยรอบโครงการ จำนวน 3 หมู่บ้าน 6 ชุมชน ได้แก่ หมู่ที่ 8 บ้านห้วยตาเปาะ หมู่ที่ 9 บ้านโนนสมบูรณ์ ชุมชนคำเบ้มบาม หมู่ที่ 10 บ้านด่านช้าง ชุมชนแก่งเต้ ชุมชนไต้ร่มพระบารมี ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ศึกษาประชาชนกลุ่มเสี่ยง ในพื้นที่ผลกระทบและพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ ตำบลบ้านค้อ อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

งบประมาณ 300,000 บาท

วิธีการดำเนินงาน

1. จัดเวทีชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโครงการฯ ปี 2566
2. จัดกิจกรรมพัฒนาความรู้ทางสุขภาพ (Health literacy) ด้านโรคหนองพยาธิ
3. เก็บและตรวจยืนยันชนิดตัวอ่อนพยาธิใบไม้ในหอยน้ำจืด ด้วยวิธี Crushing method
4. รณรงค์และให้ความรู้สู่ชุมชนเรื่องโรคหนองพยาธิในพื้นที่โครงการฯ
5. ลงพื้นที่ประสานงาน/เก็บข้อมูล/ติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงาน

1. กิจกรรมเวทีชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโครงการเฝ้าระวังเพื่อแก้ปัญหาผลกระทบต่อการแพร่โรคหนองพยาธิ ในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร ปี 2566

วันที่ 2 มิถุนายน 2566 แพทย์หญิงบุศณี มุจรินทร์ ผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 จังหวัดอุบลราชธานี มอบหมายให้ นายวันชัย สีหะวงษ์ หัวหน้ากลุ่มโรคติดต่อ พร้อมคณะเจ้าหน้าที่ ดำเนินการจัดเวทีชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโครงการเฝ้าระวังเพื่อแก้ปัญหาผลกระทบต่อการแพร่โรคหนองพยาธิ ในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร ปี 2566 ณ ห้องประชุมโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยตาเปอะเฉลิมพระเกียรติ ตำบลบ้านค้อ อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโครงการฯ ปี 2566 และวางแผนแนวทางการดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่และผู้นำชุมชนในพื้นที่ และมีผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้รับผิดชอบงานโรคหนองพยาธิของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านค้อ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยตาเปอะฯ ผู้นำชุมชน/อสม. และสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 จังหวัดอุบลราชธานี รวมจำนวนทั้งสิ้น 57 คน

รูปที่ 5.1.6-1 กิจกรรมเวทีชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโครงการเฝ้าระวังเพื่อแก้ปัญหาผลกระทบต่อการแพร่โรคหนองพยาธิ ในพื้นที่โครงการ ณ ห้องประชุมโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยตาเปอะเฉลิมพระเกียรติ ตำบลบ้านค้อ อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร วันที่ 2 มิถุนายน 2566

ข่าวประชาสัมพันธ์

สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 จ.อุบลราชธานี

<https://www.facebook.com/odpc10ubon> โทร.045254538

การดำเนินงานโครงการเฝ้าระวังเพื่อแก้ปัญหาผลกระทบต่อการแพร่โรคหนองพยาธิ
โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร ปี 2566

วันที่ 2 มิถุนายน 2566 แพทย์หญิงบุศณี มุจรินทร์ ผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 จังหวัดอุบลราชธานี มอบหมายให้ นายวันชัย สีหะวงษ์ หัวหน้ากลุ่มโรคติดต่อ พร้อมคณะเจ้าหน้าที่ ดำเนินการจัดประชุมราชการเพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโครงการเฝ้าระวังเพื่อแก้ปัญหาผลกระทบต่อการแพร่โรคหนองพยาธิในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร ปี 2566 ณ ห้องประชุมโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยตาเปอะเฉลิมพระเกียรติ ตำบลบ้านค้อ อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโครงการฯ ปี 2566 และวางแผนแนวทางการดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่และผู้นำชุมชนในพื้นที่ ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบงานโรคหนองพยาธิของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านค้อ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยตาเปอะฯ ผู้นำชุมชน/อสม. และสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 จังหวัดอุบลราชธานี จำนวนทั้งสิ้น 57 คน ทั้งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมชลประทาน (เบิกแทนกัน)

สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 จังหวัดอุบลราชธานี

ถนนพรหมราช ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000
โทร 045 255 934, 045 243 235 โทรสาร 045 255 188

สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 - นคร:10 อุบลราชธานี
<https://www.facebook.com/odpc10ubon/>

รูปที่ 5.1.6-2 ข่าวประชาสัมพันธ์

โครงการเฝ้าระวังเพื่อแก้ปัญหาผลกระทบต่อการแพร่โรคหนองพยาธิ

ในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร ปี 2566

2. กิจกรรมพัฒนาความรู้ทางสุขภาพ (Health literacy) ด้านโรคหนองพยาธิ

ดำเนินการพัฒนาความรู้ทางสุขภาพ (Health literacy) ด้านโรคหนองพยาธิโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร ในวันที่ 29 - 30 มิถุนายน 2566 ณ ห้องประชุมโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยตาเปาะเฉลิมพระเกียรติ ตำบลบ้านค้อ อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบงานโรคหนองพยาธิของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานสาธารณสุขอำเภอคำชะอี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ผู้นำชุมชน และสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 จังหวัดอุบลราชธานี รวมจำนวนทั้งสิ้น 113 คน

รูปที่ 5.1.6-3 กิจกรรมพัฒนาความรู้ทางสุขภาพ (Health literacy) ด้านโรคหนองพยาธิ

ณ ห้องประชุมโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยตาเปาะเฉลิมพระเกียรติ
ตำบลบ้านค้อ อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร วันที่ 29 มิถุนายน 2566

รูปที่ 5.1.6-4 กิจกรรมพัฒนาความรู้ทางสุขภาพ (Health literacy) ด้านโรคหนอนพยาธิ
ณ ห้องประชุมโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยตาเปอะเฉลิมพระเกียรติ
ตำบลบ้านค้อ อำเภอดำชะอี จังหวัดมุกดาหาร วันที่ 30 มิถุนายน 2566

3. กิจกรรมการศึกษาการติดเชื้อตัวอ่อนพยาธิใบไม้ในโฮสต์ตัวกลางที่หนึ่ง ระยะเชอร์คาเรียและเมตาเชอร์คาเรียในหอยน้ำจืดฝาดเดียวในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลบ้านค้อ อำเภอดำชะอี จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

จากการศึกษาในพื้นที่อ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ กำหนดจุดสำรวจ 15 จุดสำรวจ สุ่มตัวอย่างด้วยวิธี counts per unit of time ใช้ผู้เก็บตัวอย่าง 5 คน ครั้งละ 10 นาที โดยรอบอ่างเก็บน้ำได้หอยตัวอย่างทั้งสิ้น 3,000 ตัว ฝัดให้แห้ง นำคัดแยกจำแนกในเบื้องต้นได้ 7 สกุลคือ *Filopaludina spp.*, *Bithynia spp.*, *Melanoidea sp.*, *Anentome sp.*, *Pomacea*, *Indoplanorbis spp.* และ *Lymnaea spp.* จากนั้นนำมาตรวจสอบหาตัวอ่อนพยาธิใบไม้ระยะเชอร์คาเรียในห้องปฏิบัติการด้วยวิธีการ shedding ซึ่งเป็นการส่องไฟเพื่อให้ตัวอ่อนพยาธิออกจากตัวหอยและเลี้ยงต่อเป็นเดือน อย่างน้อย 2 ครั้ง พบว่า มีตัวอ่อนระยะเชอร์คาร์เรียในหอยเจดีย์ (*Melanoidea spp.*) จำนวน 5 ตัว ชนิดของกลุ่ม *parapleurolophocercous cercaria* เป็นกลุ่มพยาธิใบไม้ในลำไส้ขนาดเล็กที่สามารถติดต่อสู่คนได้ โดยการศึกษาพบการติดเชื้ออัตราต่ำน้อยมากร้อยละ 0.17 อย่างไรก็ตามการศึกษานี้ได้นำหอยที่ไม่พบการติดเชื้อพยาธิ จากการสุ่มตัวอย่างหอยจำนวน 500 ตัว แบบเจาะจงและกระจายตามสัดส่วนจำนวนหอยทั้งหมด และทำการจำแนกฐานวิทยา

เปลือกโดยละเอียด (Brandt, 1974) เพื่อคัดแยกมาตรวจสอบการติดเชื้อในหอยปฏิบัติการด้วยวิธี Crushing โดยนำตัวอย่างหอยที่มีชีวิตมาแกะเปลือกออก และนำส่วนของลำไส้ส่วนท้ายของหอยวางบนกระจกสไลด์ และปิดด้วยกระจกปิดสไลด์เพื่อจำแนกชนิดของตัวอ่อนพยาธิใบไม้ระยะเซอร์คาร์เรียและเมตาเซอร์คาร์เรีย พบว่า อัตราการติดเชื้อพยาธิใบไม้ ร้อยละ 21.4 โดยหอยน้ำจืดที่พบตัวอ่อนพยาธิใบไม้ในตับ มีจำนวน 6 วงศ์ 8 สกุล 13 ชนิด ได้แก่ *Ampullariidae* : *Pomacea canaliculate* (หอยเชอรี่), *Bithyniidae* : *Bithynia siamensis goniomphalos* (หอยขมจิวหรือหอยไซ) *Lymnaeidae* : *Lymnaea auricularia* (หอยคัน), *Indoplanorbis exustus* (หอยคันหรือหอยเลขหนึ่ง), *Thiaridae* : *Melanoides tuberculata* (หอยเจดีย์), *Viviparidae* : *Filopaludina martensi martensi* (หอยขม หอยจู้บ และหอยจูป), *Filopaludina sumatrensis speciose* (หอยขม), *Filopaludina filose* (หอยขมลาย), *Filopaludina sumatrensis polygramma* (หอยขมลาย) *Filopaludina martensi cambodjensis* (หอยขม), *Filopaludina martensi munensis* (หอยขม), *Mekongia swainsoni* (หอยทราย), *Nassariidae* : *Anentome wykoffi* (หอยเคลีย) รายละเอียดเพิ่มเติมดังตารางที่ 5.1.6-1 ถึง ตารางที่ 5.1.6-3

การติดเชื้อตัวอ่อนพยาธิใบไม้สามารถจำแนกชนิดปรสิตที่พบได้ 2 ระยะ คือ ระยะเซอร์คาร์เรีย และระยะเมตาเซอร์คาร์เรีย โดยเซอร์คาร์เรียพบใน 3 กลุ่ม คือ *Xiphidiocercariae*, *Parapleurolophocercous cercariae* และ *Cercariaeum cercariae* และเมตาเซอร์คาร์เรียพบใน 2 กลุ่ม คือ *Echinostome metacercariae* และ *Thapariella metacercariae* มีรายละเอียดเพิ่มเติมดังนี้

(1) กลุ่ม 1 *Parapleurolophocercous cercariae* ตัวอ่อนพยาธิใบไม้กลุ่มนี้มีลักษณะที่สำคัญ คือ พบ lateral finfold บริเวณต้นหาง (Schell, 1970) ตัวอ่อนระยะเซอร์คาร์เรียเจริญในรีเดีย และเจริญพัฒนาเป็นตัวอ่อนระยะเมตาเซอร์คาร์เรียในปลา และพบตัวเต็มวัยในลำไส้คน สุนัข แมว และหมู (ประยงค์ ระดมยศ และคณะ, 2539) ตัวอ่อนระยะเซอร์คาร์เรียในกลุ่มนี้ ได้แก่ วงศ์ *Heterophyidae* (Yamaguti, 1975) ที่พบบ่อย คือ พยาธิใบไม้ลำไส้ขนาดเล็ก *Haplorchis taichui* (Nishigori, 1924) โดยพบตัวแก่พยาธิใบไม้ชนิดนี้ในนกและสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม (Ito, 1980) และในประเทศไทยมีรายงานการพบตัวแก่พยาธิใบไม้ *H.taichui* ในลำไส้ของนก (Dung, 2007) ตัวอ่อนระยะเซอร์คาร์เรียของ *H. taichui* ได้มีรายงานการติดเชื้อในหอยกลุ่ม *Thiaridae* ในบริเวณภาคใต้ของประเทศไทย (Krailas et al., 2011) ซึ่งจากการศึกษาพบตัวอ่อนใบไม้ในกลุ่มนี้ในหอยเจดีย์ *Thiaridae: Melanoides tuberculata* ร้อยละ 15.1

(2) กลุ่มที่ 2 *Xiphidiocercariae* ตัวอ่อนพยาธิใบไม้ในกลุ่มนี้มีลักษณะที่สำคัญ คือ มี stylet อยู่ใน oral sucker (Schell, 1962) ตัวอ่อนระยะเซอร์คาร์เรียเจริญพัฒนาในสปอโรซีสต์ โดยพบในสัตว์ที่มีกระดูกสันหลังหรือไม่มีกระดูกสันหลัง (Schell, 1970) การติดเชื้อ *Xiphidiocercariae* เป็นการติดเชื้อที่พบมากที่สุดและแพร่หลายมากที่สุดในหอยไซ *B. siamensis goniomphalos* คล้ายกับการศึกษาก่อนหน้านี้ของ Kiatsopit N, 2015 เซอร์คาร์เรีย *Xiphidiocercariae* ชนิด virgulate อยู่ในวงศ์ *Lecithodendriidae* ซึ่งเป็นปรสิตของหอย สัตว์ขาปล้อง (แมลง) และปลา และในลำไส้ของสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ จระเข้ กิ้งก่า งู นก และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม (Brooks D, 1985)

(3) กลุ่มที่ 3 *Cercariaeum cercaria* ลักษณะสำคัญ คือ ไม่มีหาง พัฒนาใน rediae และ encyst ในหอย เป็นพยาธิสายพันธุ์ของวงศ์ *Monorchidae* (ปรสิตในลำไส้ของปลา) และ *Cyclocoelidae* (ปรสิตของระบบทางเดินหายใจของนก) ไม่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ (Frandsen F, 1984)

(4) กลุ่มที่ 4 *Echinostome cercariae* ตัวอ่อนพยาธิใบไม้กลุ่มนี้ มีลักษณะที่สำคัญ คือ มี collar spine รอบ oral sucker เรียกว่า head collar มี ceca ยาวหรือสั้น มีระบบขับถ่ายแบบ stenostomate และ excretory bladder แบบบาง (thin non-epithelial) ลักษณะทางรูปทรงกระบอก มี excretory pore เปิดออกทางด้านข้างใกล้ส่วนต้นของส่วนหาง ส่วนหางยาวพืดโบกได้แรงและรวดเร็ว ตัวอ่อนระยะเซอร์คาร์เรีย

เจริญอยู่ในรีเดียและเจริญพัฒนาเป็นตัวอ่อนระยะเมตาเซอร์คาเรียในหอยตัวเดียวกัน หอยตัวอื่น ลูกอืดของกบหรือในปลา พบตัวเต็มวัยในลำไส้ของนก สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม และคน เป็นพยาธิในวงศ์ *Echinostomatidae* (Yamaguti, 1975)

(5) กลุ่มที่ 5 *Thapariella sp metacercaria* ซึ่งเป็นสกุลเดียวที่รู้จักในวงศ์ *Thapariellidae* มีลักษณะหลายประการคล้ายกับที่อยู่ในวงศ์ *Brachylaimidae* เช่น ตำแหน่งหลังอัมตะของรังไข่ และ vitelline field posterior ถึงด้านหลังอัมตะ นอกจากนี้ *Thapariella* ยังมีลักษณะทางสัณฐานวิทยาเหมือนกับวงศ์ *Leucochloridiomorpholidae* และมีวงจรชีวิตและโฮสต์ตัวกลางที่คล้ายคลึงกันในหอย *Viviparidae* แม้จะมีความคล้ายคลึงกันหลายประการ แต่ทั้งสองวงศ์ (*Thapariellidae* และ *Brachylaimidae*) สามารถแยกแยะได้จากตำแหน่งของ genital pore รังไข่ และ well-developed cirrus sac มีโฮสต์ที่รู้จักเพียง 2 ตัว ในวงจรชีวิต *Thapariella* นกซึ่งเป็นโฮสต์ที่โตเต็มวัย และหอยขม *Viviparidae* (Goodman JD. 1990) โฮสต์ที่แท้จริงของพยาธิ *Thapariella* เป็นที่รู้กันว่าเป็นนกหลายชนิด เช่น นกน้ำ เป็นต้น (Gibson DI., 2002)

ตารางที่ 5.1.6-1 ชนิดของหอยน้ำจืดที่จับได้ในพื้นที่อ่างเก็บน้ำ พิกัด 18°34'23.4"N 99°26'39.8"E ปี 2566 ด้วยวิธี counts per unit of time

จุดสำรวจ	ชนิดหอย							
	Pom	Fil	Bit	Anen	Mel	Indo	Lym	รวม
1	11	78	191	7	69	0	1	357
2	6	148	2	0	0	0	0	156
3	16	367	26	0	0	0	3	412
4	1	214	6	0	2	0	0	223
5	0	190	4	0	4	0	0	198
6	0	108	1	0	2	0	0	111
7	9	51	63	0	4	3	4	134
8	4	48	91	0	8	6	0	157
9	0	89	14	0	19	2	0	124
10	0	248	3	2	2	0	2	257
11	0	131	2	18	15	0	0	166
12	0	199	2	0	5	0	0	206
13	0	97	0	74	54	0	0	225
14	2	166	1	0	7	0	0	176
15	0	93	0	0	5	0	0	98
รวม	49	2,227	406	101	196	11	10	3,000
	(1.63%)	(74.23%)	(13.53%)	(6.53%)	(3.37%)	(0.37%)	(0.33%)	100%

ตารางที่ 5.1.6-2 ชนิดหอยน้ำจืดที่สุ่มตรวจสอบการติดตัวอ่อนพยาธิใบไม้ในพื้นที่โครงการ

วงศ์	ชนิดหอย	จำนวนหอยทั้งหมด	%
Ampullariidae	<i>Pomacea canaliculata</i>	14	2.8
Bithyniidae	<i>Bithynia siamensis</i>	92	18.4
Lymnaeidae	<i>Lymnaea auricularia</i>	3	0.6
	<i>Indoplanorbis exustus</i>	6	1.2
Thiaridae	<i>Melanoides tuberculata</i>	53	10.6
Viviparidae	<i>Filopaludina martensi martensi</i>	219	43.8
	<i>Filopaludina sumatrensis speciosa</i>	51	10.2
	<i>Filopaludina filosa</i>	10	2
	<i>Filopaludina sumatrensis polygramma</i>	4	0.8
	<i>Filopaludina martensi cambodjensis</i>	3	0.6
	<i>Filopaludina martensi munensis</i>	1	0.2
	<i>Mekongia swainsoni</i>	38	7.6
Nassariidae	<i>Anentome wykoffi</i>	6	1.2
รวม		500	100

- A : *Anentome wykoffi* B : *Bithynia siamensis* C : *Lymnaea auriculari*
 D : *Melanoides tuberculata* E : *Filopaludina martensi martensi*
 F : *Filopaludina martensi munensis* G : *Filopaludina martensi cambodjensis*
 H : *Filopaludina filosa* I : *Filopaludina sumatrensis speciosa*
 J : *Filopaludina sumatrensis polygramma* K : *Mekongia swainsoni*
 L : *Indoplanorbis exustus* M : *Pomacea canaliculata*

รูปที่ 5.1.6-5 ชนิดหอยน้ำจืดฝาเดียวที่สุ่มตรวจหาตัวอ่อนพยาธิใบไม้
ในระยะเซอร์คาเรียและเมตาเซอร์คาเรีย

ตารางที่ 5.1.6-3 ชนิดหอยที่ตรวจพบตัวอ่อนพยาธิใบไม้ในอ่างเก็บน้ำ

ลำดับ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	จำนวน	พบ	%	ชนิดตัวอ่อนพยาธิใบไม้									
						Xip	%	Par	%	Cer	%	Tha	%	Ech	%
1	<i>F.martensi martensi</i>	หอยขม, หอยจู้บ	219	59	26.9	6	2.7	0	0	0	0	3	1.4	50	22.8
2	<i>F.sumatrensis speciosa</i>	หอยขม	51	4	7.8	0	0	0	0	0	0	0	0	4	7.8
3	<i>F.flusa</i>	หอยขมลาย	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	<i>F.sumatrensis polygramma</i>	หอยขมลาย	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	<i>F.martensi cambodjensis</i>	หอยขม	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	<i>F.martensi munensis</i>	หอยขม	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	<i>Bithynia siamensis</i>	หอยขมจิ๋ว, หอยไซ	92	28	30.4	11	11.9	0	0	17	18.5	0	0	0	0
8	<i>Melanoides tuberculata</i>	หอยเจดีย์	53	16	30.2	8	15.1	8	15.1	0	0	0	0	0	0
9	<i>Mekongia swainsoni</i>	หอยทราย	38	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	<i>Pomacea caniculata</i>	หอยเชอรี่	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	<i>Anentome wykoffi</i>	หอยเคลีย์	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	<i>Indoplanorbis exustus</i>	หอยเลขหนึ่ง	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	<i>Lymnaea auricularia</i>	หอยคัน	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
รวม			500	107	21.4	25	5.0	8	1.5	17	3.4	3	0.6	54	10.8

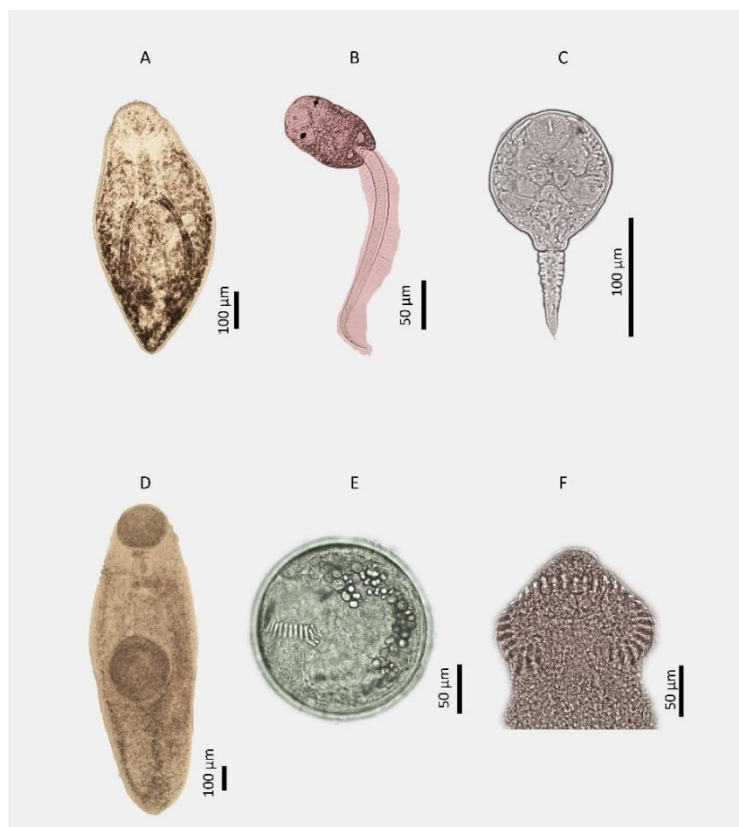
หมายเหตุ : Xip = *Xiphidiocercaria*,

Par = *parapleurolophocercous cercaria*,

Cer = *cercariaeum cercaria*,

Ech = *echinostome metacercaria*,

Tha = *Thapariella sp. metacercaria*

A: cercariaeum cercaria B: parapleurolophocercous cercaria
C: xiphidiocercaria D: Thapariella sp. metacercaria
E: encyst echinostome metacercaria (37 collar spines)
F: excysted echinostome metacercaria (37 collar spines)

รูปที่ 5.1.6-6 ตัวอ่อนพยาธิใบไม้ในกระดองและเมตาเซอร์คาเรียของหอยน้ำจืดฝาดเดียว

การศึกษานี้พบการติดเชื้อในหอยน้ำจืด 4 ชนิด ได้แก่ หอยขม *F. martensi martensi* และ *F. sumatrensis* เป็นเซอร์คาเรียพยาธิใบไม้กลุ่ม *Xiphidiocercaria*, *Echinostome metacercariae* และ *Thapariella sp. metacercaria* โดยเฉพาะการติดเชื้อตัวอ่อนระยะเมตาเซอร์คาเรีย *Echinostome metacercariae* สูงถึงร้อยละ 22.8 โดยหอยดังกล่าวเป็นโฮสต์กึ่งกลางที่มีความเหมาะสมสูงสุดของพยาธิในวงศ์ *chinostomatidae* ที่ก่อให้เกิดโรค Echinostomiasis ในคน โดยผู้ป่วยมีอาการปวดท้อง อ่อนเพลีย เหนื่อยง่าย และเสียชีวิตได้ (Chai et al., 2010) หอยไซหรือหอยขมจิ๋ว *Bithynia siamensis goniomphalos* พบตัวอ่อนพยาธิกลุ่ม *Xiphidiocercariae* และ *Cercariaeum cercariae* หอยเจดีย์ *Melanoides tuberculata* ติดเชื้อตัวอ่อนพยาธิกลุ่ม *Parapleurolophocercous cercaria* และ *Xiphidiocercaria* โดยเฉพาะเซอร์คาเรียในกลุ่ม *Parapleurolophocercous cercaria* ที่พบบ่อย คือ ชนิดพยาธิใบไม้ลำไส้ขนาดเล็ก *Haplorchis spp.* ที่สามารถติดต่อในสัตว์และคนได้

ทั้งนี้ จากการสำรวจไม่พบหอย *Neotricula aperta* ตัวกลางนำโรคพยาธิใบไม้เลือด และตรวจไม่พบเซอร์คาเรียพยาธิใบไม้ตับ และในหอยไซ *Bithynia (S) goniomphalos* ที่เป็นตัวอ่อนพยาธิใบไม้ตับของคน ซึ่งอาจเป็นเพราะช่วงฤดูกาลเก็บตัวอย่างหอย หรืออาจเป็นช่วงฝนทิ้งช่วง น้ำเพิ่งเข้าสู่อ่างเก็บน้ำและบริเวณใต้อ่างเก็บน้ำมีน้ำน้อยและน้ำปล่อยออกจากอ่างได้ไม่นาน และเป็นช่วงกำลังก่อสร้างทำให้จับหอยได้น้อยและไม่หลากหลายชนิด อีกทั้ง จากการสังเกตพื้นที่โดยรอบอ่างเก็บน้ำ อาจมีการปนเปื้อนอุจจาระของคน และสัตว์รังโรคน้อยมาก ทำให้ไม่ถูกชะล้างลงสู่แหล่งน้ำไปหาโฮสต์ตัวกลาง ทำให้ไม่พบการติดตัวอ่อนพยาธิใบไม้ตับ

ของคน แต่อย่างไรก็ตามการศึกษานี้พบการติดเชื้อตัวอ่อนระยะเซอร์คาเรียของพยาธิใบไม้ลำไส้ขนาดเล็กของคนในหอยเจดีย์ ซึ่งในระยะเซอร์คาเรียออกจากหอยไปสู่ปลาเกล็ดขาวพัฒนาเป็นระยะเมตาเซอร์คาเรียในปลา หากประชาชนบริโภคปลาดิบหรือสุกๆ ดิบๆ ทำให้เกิดโรคพยาธิใบไม้ลำไส้ขนาดเล็กในคนได้ รวมถึงพบการติดเชื้อตัวอ่อนพยาธิใบไม้ระยะเมตาเซอร์คาเรียในหอยขม ซึ่งเป็นระยะติดต่อพยาธิใบไม้ลำไส้ขนาดกลาง ดังนั้นหากประชาชนบริโภคหอยขม หอยจับ หอยจับ ที่ไม่สุก จากอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ สามารถติดเชื้อตัวอ่อนพยาธิใบไม้ลำไส้ขนาดกลาง และเจริญเป็นตัวเต็มวัยในลำไส้ของคน ทำให้เกิดโรคได้ และจึงควรติดตามเฝ้าระวังป้องกัน การแพร่ระบาดของโรคหนอนพยาธิ และให้ความรู้ประชาชนในการบริโภคปลาดิบและหอยขมที่ไม่สุกดีเสียก่อน โดยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบความหลากหลายของชนิดพันธุ์หอยน้ำจืดผาเดียว และชนิดของตัวอ่อนพยาธิใบไม้ที่สามารถพบได้ในหอยตัวกลางพยาธิใบไม้ เป็นข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ในด้านสัณยวิทยาและปรสิตวิทยาของประเทศไทยต่อไป

4. กิจกรรมรณรงค์และให้ความรู้สู่ชุมชนเรื่องโรคหนอนพยาธิในพื้นที่โครงการฯ

ในวันที่ 25-26 กรกฎาคม 2566 กลุ่มโรคติดต่อ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีนายวันชัย สีหะวงษ์ หัวหน้ากลุ่มโรคติดต่อ และคณะเจ้าหน้าที่ ดำเนินการจัดกิจกรรมรณรงค์และให้ความรู้สู่ชุมชนเรื่องโรคหนอนพยาธิในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ 2566 ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยตาเปาะฯ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านค้อ ตำบลบ้านค้อ อำเภอดงคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร เพื่อสร้างความรู้และสร้างกระแสในการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคหนอนพยาธิในชุมชนพื้นที่ผลกระทบและพื้นที่รับผลประโยชน์ของโครงการฯ เพื่อบรรลุตามแผนยุทธศาสตร์ทศวรรษกำจัดปัญหาพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ปี 2559-2568 ซึ่งมีเป้าหมายให้อัตราการติดพยาธิใบไม้ตับ/ปลาในแหล่งน้ำมีพยาธิใบไม้ต่ำกว่าร้อยละ 1 ผู้ป่วยโรคพยาธิใบไม้ตับน้อยกว่าปีละ 6 แสนคน อัตราการตายด้วยมะเร็งท่อน้ำดีลดลงร้อยละ 50 และกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยเจ้าหน้าที่จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยตาเปาะฯ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านค้อ ผู้นำชุมชน อสม. ประชาชน และเจ้าหน้าที่จากสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 จังหวัดอุบลราชธานี จำนวนทั้งสิ้น 200 คน

รูปที่ 5.1.6-7 กิจกรรมรณรงค์และให้ความรู้สู่ชุมชนเรื่องโรคหนอนพยาธิ

5. กิจกรรมเวทีคืนข้อมูลผลการตรวจยืนยันชนิดตัวอ่อนพยาธิใบไม้ในหอยน้ำจืด และให้แนวทางการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคหนอนพยาธิ

ในวันที่ 6 กันยายน 2566 ดำเนินการจัดเวทีเพื่อคืนข้อมูลผลการตรวจยืนยันชนิดตัวอ่อนพยาธิใบไม้ในหอยน้ำจืด และให้แนวทางการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคหนอนพยาธิ ในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร ปี 2566 ณ ห้องประชุมโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยตาเปอะฯ ตำบลบ้านค้อ อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร โดยกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยผู้รับผิดชอบงานโรคหนอนพยาธิของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยตาเปอะฯ ประชาชน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร และสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 จังหวัดอุบลราชธานี จำนวนทั้งสิ้น 76 คน

รูปที่ 5.1.6-8 กิจกรรมคืนข้อมูลผลการตรวจหอยน้ำจืด และให้แนวทางการเฝ้าระวังโรคหนอนพยาธิ

3. ลงพื้นที่ประสาน/เก็บข้อมูล/ติดตามผลการดำเนินงาน

3.1 กิจกรรมติดตามความก้าวหน้าผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร หอประชุมโครงการชลประทานมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร วันที่ 27 มิถุนายน 2566

รูปที่ 5.1.6-9 กิจกรรมติดตามความก้าวหน้าผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาการติดเชื้อตัวอ่อนพยาธิใบไม้ระยะเซอร์คาเรียของหอยน้ำจืดฝาดเดียว บริเวณพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลบ้านค้อ อำเภอดงคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร สสำรวจชนิดพันธุ์ของหอยในอ่างเก็บน้ำโดยรอบ และความสามารถในการเป็นโฮสต์ตัวกลางของหอยชนิดต่างๆ ชนิดของปรสิตที่พบในอ่างเก็บน้ำ ทำให้ทราบถึงการแพร่กระจายพันธุ์ของหอยและตัวอ่อนพยาธิใบไม้ สามารถเป็นดัชนีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคในชุมชน และการนำหอยมาบริโภคในชุมชน เป็นประโยชน์ทั้งด้านความหลากหลายทางชีวภาพของหอยและงานด้านปรสิตวิทยา เพื่อนำข้อมูลที่มีประโยชน์ต่องานด้านระบาดวิทยาของโรคปรสิตหนอนพยาธิ ตลอดจนการคืนข้อมูลสู่ชุมชนให้ได้ใช้ประโยชน์ในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ในพื้นที่ต่อไป

5.1.7 แผนการเฝ้าระวังป้องกันความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร

หลักการและเหตุผล

หากพิจารณาตามวัตถุประสงค์ในการดำเนินโครงการนั้น จะมีผลลัพธ์ในทางบวก คือ แก้ปัญหา น้ำท่วมในฤดูฝน และน้ำแล้งในฤดูแล้ง ในขณะเดียวกันก็จะสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะเกษตรกร หรือเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งในส่วนอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ ประชาชนจะได้รับประโยชน์ จำนวน 3 ชุมชน เมื่อมีอ่างเก็บน้ำจะมีการทำเกษตรเพิ่มขึ้น ประชาชนมีฐานะดีขึ้น มีการบริโภคอาหารนอกบ้านเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจจะทำให้เกิดการแพร่กระจายของโรคระบบทางเดินอาหารได้ จากสถิติการเจ็บป่วยของประชาชนในเขตพื้นที่ชุมชนห้วยตาเปอะ พบว่า พื้นที่ดังกล่าวมีประชาชนอาศัยอยู่ 2,795 คน จำนวน 821 หลังคาเรือน ปีงบประมาณ 2562 มีการประเมินความเสี่ยงในการทำงานของเกษตรกรจากการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช จำนวน 400 ตัวอย่าง ในพื้นที่รอบ ๆ อ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ พบว่า เกษตรกรมีการใช้สารเคมีกำจัดแมลงและใช้สารฆ่าหญ้า จำนวน 172 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 43.0 และในปีงบประมาณ 2563 มีการสำรวจการใช้สารเคมีทางการเกษตรที่อันตรายสูง 3 ชนิด ได้แก่ พาราควอต คลอร์ไพริฟอส และไกลโฟเซต ผ่านแอปพลิเคชัน อสม.ออนไลน์ จำนวน 422 หลังคาเรือน พบว่า ประชาชนมีการใช้สารเคมี จำนวน 139 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 32.94 ปีงบประมาณ 2564 ได้ทำการตรวจคัดกรองหาสารเคมีกำจัดศัตรูพืชตกค้างในเลือดเกษตรกรในพื้นที่ดำเนินโครงการ จำนวน 125 คน พบว่า ผลอยู่ในระดับปลอดภัย ร้อยละ 46.4 รองลงมาคือปลอดภัย ร้อยละ 30.4 ระดับเสี่ยง ร้อยละ 16.0 และระดับไม่ปลอดภัย ร้อยละ 8.08 และเมื่อมีการกักเก็บน้ำในอ่างเก็บน้ำตาเปอะและเปิดให้ประชาชนใช้ประโยชน์ คาดว่า จะมีการทำเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจมีการใช้สารเคมีเพื่อการเกษตรเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร จึงจัดกิจกรรมเฝ้าระวังป้องกันความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการใช้สารเคมีด้านการเกษตรอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญในการให้ความรู้ในการป้องกันตนเองจากพิษภัยสารเคมีที่อาจเกิดขึ้นในชุมชน รณรงค์เลิกใช้สารเคมี ตลอดจนส่งเสริมกิจกรรมการใช้สารธรรมชาติทดแทนการใช้สารเคมี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเฝ้าระวังระดับสารเคมีตกค้างในเลือดของเกษตรกรที่มีผลต่อสุขภาพ
2. เพื่อให้เกษตรกรเกิดความตระหนักและนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรและพฤติกรรมบริโภคที่ปลอดภัย แบบมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพตนเองที่ถูกต้อง

หน่วยงานที่รับผิดชอบ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร

พื้นที่ดำเนินการ ชุมชนบริเวณโดยรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 8 บ้านตาเปอะ หมู่ 9 บ้านโนนสมบูรณ์ และหมู่ 10 บ้านด่านช้าง ตำบลบ้านค้อ อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

งบประมาณ 200,000 บาท

วิธีการดำเนินงาน

1. จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้และลงมือปฏิบัติการ เรื่อง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร และพฤติกรรมบริโภคที่ปลอดภัย เพื่อให้เกษตรกรเกิดความรู้และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตร และพฤติกรรมบริโภคปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพตนเองที่ถูกต้อง
2. ตรวจคัดกรองหาสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในร่างกายแก่เกษตรกร
3. เฝ้าระวังป้องกันสารเคมีกำจัดศัตรูพืชตกค้างในร่างกายเกษตรกร โดยการสนับสนุนสมุนไพรไทยในการสร้างเสริมสุขภาพ

4. จัดทำเอกสารวิชาการ โปสเตอร์ คู่มือ แผ่นพับ เพื่อสร้างความเข้าใจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้านสาธารณสุข เพื่อเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตร

5. จัดประชุมสรุปผลการดำเนินงาน คั้นข้อมูลแก่ผู้นำชุมชน อปท. และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ผลการดำเนินงาน

1. กิจกรรมการคัดกรองพฤติกรรมสุขภาพเพื่อตรวจเลือดหาสารเคมีในเลือด ด้วยกระดาษทดสอบโคลินเอสเตอเรส

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร ได้ดำเนินการตรวจคัดกรองเพื่อตรวจหาสารเคมีในกระแสเลือดด้วยกระดาษทดสอบโคลินเอสเตอเรส แก่เกษตรกรในพื้นที่ หมู่ที่ 8, 9, และ 10 ตำบลบ้านค้อ อำเภอกำชะอี จังหวัดมุกดาหาร ทั้งหมด 268 ราย ชาย 102 ราย หญิง 166 ราย เพื่อเฝ้าระวังป้องกันความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 5.1.7-1 ถึงตารางที่ 5.1.7-8

ตารางที่ 5.1.7-1 จำนวนคนตรวจคัดกรองหาสารเคมีในกระแสเลือดแบ่งตามเพศ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ชาย	102	38.1	38.1	38.1
	หญิง	166	61.9	61.9	100.0
	Total	268	100.0	100.0	

ตารางที่ 5.1.7-2 จำนวนคนตรวจคัดกรองหาสารเคมีในกระแสเลือดแบ่งตามช่วงอายุ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	อายุ 20-30 ปี	23	8.6	8.6	8.6
	อายุ 31-40 ปี	37	13.8	13.8	22.4
	อายุ 41-50 ปี	48	17.9	17.9	40.3
	อายุ 51-60 ปี	79	29.5	29.5	69.8
	อายุ 60 ปี ขึ้นไป	81	30.2	30.2	100.0
	Total	268	100.0	100.0	

ตารางที่ 5.1.7-3 จำนวนคนตรวจคัดกรองหาสารเคมีในกระแสเลือดแบ่งตามอาชีพหลัก

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	เพาะปลูก (ทำเอง)	197	73.5	73.5	73.5
	เพาะปลูก (รับจ้าง)	7	2.6	2.6	76.1
	รับจ้างฉีดยา	2	.7	.7	76.9
	รับจ้างอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทางการเกษตร	62	23.1	23.1	100.0
	Total	268	100.0	100.0	

ตารางที่ 5.1.7-4 จำนวนคนตรวจคัดกรองหาสารเคมีในกระแสเลือดแบ่งตามการเพาะปลูก

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ทำไร่	120	44.8	44.8	44.8
	ทำนา	50	18.7	18.7	63.4
	ทำสวน	98	36.6	36.6	100.0
	Total	268	100.0	100.0	

ตารางที่ 5.1.7-5 จำนวนคนตรวจคัดกรองหาสารเคมีในกระแสเลือดแบ่งตามการใช้สารเคมี

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	เป็นผู้ผสมสารเคมี	54	20.1	20.1	20.1
	อยู่ในบริเวณที่มีการฉีดพ่น	59	22.0	22.0	42.2
	เป็นผู้ฉีดพ่นเอง	40	14.9	14.9	57.1
	รับจ้างฉีดพ่น	4	1.5	1.5	58.6
	อื่นๆ	111	41.4	41.4	100.0
	Total	268	100.0	100.0	

ตารางที่ 5.1.7-6 จำนวนคนตรวจคัดกรองหาสารเคมีในกระแสเลือดแบ่งตามการความเจ็บป่วยหรืออาการผิดปกติหลังการใช้หรือสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ไม่มีอาการ	223	83.2	83.2	83.2
	มีอาการ	45	16.8	16.8	100.0
	Total	268	100.0	100.0	

ตารางที่ 5.1.7-7 จำนวนคนตรวจคัดกรองหาสารเคมีในกระแสเลือดแบ่งตามผลการประเมินความเสี่ยง

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ความเสี่ยงต่ำ	104	38.8	38.8	38.8
	ความเสี่ยงปานกลาง	114	42.5	42.5	81.3
	ความเสี่ยงค่อนข้างสูง	42	15.7	15.7	97.0
	ความเสี่ยงสูง	8	3.0	3.0	100.0
	Total	268	100.0	100.0	

ตารางที่ 5.1.7-8 จำนวนคนตรวจคัดกรองหาสารเคมีในกระแสเลือดแบ่งตามผลการตรวจในระดับปลอดภัย

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ปกติ	33	12.3	12.3	12.3
	ปลอดภัย	100	37.3	37.3	49.6
	มีความเสี่ยง	73	27.2	27.2	76.9
	ไม่ปลอดภัย	62	23.1	23.1	100.0
	Total	268	100.0	100.0	

รูปที่ 5.1.7-1 กิจกรรมการคัดกรองพฤติกรรมสุขภาพ

2. กิจกรรมถ่ายทอดความรู้และลงมือปฏิบัติการ เรื่อง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรและพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรและพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรและพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรและพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร โดยได้รับความอนุเคราะห์จากนางสาวจารุณี กุลวงศ์ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ จากโรงพยาบาลหนองสูง และนางสาวณัฐพร นาโสภ นักรวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ จาก สำนักงานสาธารณสุขอำเภอหว้านใหญ่ ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญในการดูแลผู้ป่วยด้วยโรคจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในการบรรยายให้ความรู้ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย 100 คน

2.1 กิจกรรมบรรยายให้ความรู้ เรื่อง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ดังรูปที่ 5.1.7-2 ถึงรูปที่ 5.1.7-7

สารเคมีกำจัดศัตรูพืช คืออะไร ?

สารเคมีกำจัดศัตรูพืช หมายถึง สาร หรือส่วนผสมของสาร ที่ได้จากการสังเคราะห์ขึ้น หรืออาจสกัดจากธรรมชาติออกมา ในรูปของสารเคมีที่มีประสิทธิภาพ ในการป้องกัน ควบคุม และทำลายศัตรูพืช (แมลงและวัชพืช) ศัตรูสัตว์ (เชื้อโรค แมลง และสัตว์ที่เป็น พาหะนำโรค เช่นหนู แมลงสาบ เป็นต้น)

สารเคมีกำจัดศัตรูพืชแบ่งออกได้ดังนี้

- 1 สารกำจัดแมลง**
ใช้กำจัดศัตรูพืชที่เป็นแมลง เช่น ยุง ไร ด้วง หนอน แมลงสาบ หนู เป็นต้น
- 2 สารกำจัดวัชพืช**
ใช้กำจัดวัชพืช เช่น หญ้า ไม้เถา ไม้พุ่ม ไม้ยืนต้น เป็นต้น
- 3 สารกำจัดเชื้อรา**
ใช้กำจัดเชื้อรา เช่น เชื้อราบนผลไม้ เชื้อราบนพืช เป็นต้น
- 4 สารกำจัดหอยเชอรี่**
ใช้กำจัดหอยเชอรี่ เช่น หอยเชอรี่ เป็นต้น

ระดับความเป็นพิษสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

ระดับ	ความหมาย
ระดับ 1 A	หมายถึง สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีความพิษร้ายแรงสูง
ระดับ 1 B	หมายถึง สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีความพิษร้ายแรง
ระดับ 2	หมายถึง สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีความพิษปานกลาง
ระดับ 3	หมายถึง สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีความพิษเล็กน้อย
ระดับ 4	หมายถึง สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีความพิษน้อยมาก

เราได้รับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้อย่างไรบ้าง

สารเคมีกำจัดศัตรูพืชสามารถเข้าสู่ร่างกายได้หลายทาง เช่น การสูดดม การรับประทาน การสัมผัส เป็นต้น

ทางปาก

สารเคมีจะเข้าสู่ระบบทางเดินอาหารไปสู่กระเพาะอาหาร ถ้ามีกากอาหารอยู่จะย่อยและขับออกจากร่างกายได้โดยการขับถ่ายทางอุจจาระ หรือปัสสาวะ แต่หากมีการดูดซึมเข้าสู่ระบบโลหิตจะเกิดอันตรายขึ้น ซึ่งอันตรายจะขึ้นกับปริมาณของสารที่ได้รับ รวมทั้งอาจมีการสะสมในเนื้อเยื่อไขมันของตับ ไต หรือสมองได้

ทางการหายใจ

สารเคมีที่เข้าสู่ร่างกายทางการหายใจ อาจอยู่ในรูปฝุ่นผง หรือละอองของสารละลาย (สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ผสมกับน้ำ หรือน้ำยาอื่น ๆ) ฝุ่นที่มีขนาดเล็กเข้าสู่ทางเดินหายใจได้มากกว่าฝุ่นที่มีขนาดใหญ่

ทางผิวหนัง

เป็นช่องทางที่สารเคมีเข้าสู่ร่างกายได้มากที่สุด โดยสารเคมีจะซึมผ่านเข้าทางผิวหนังโดยการสัมผัสสารเคมีในขณะผสม ขณะฉีดพ่น หรือขณะล้างอุปกรณ์ และของสารเคมีที่เหลือจะซึมผ่านผิวหนังและซึมเข้าสู่ร่างกาย โดยเฉพาะสารเคมีในกลุ่มที่สามารถละลายในไขมันได้ดีมีพิษร้ายแรง

อันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชสามารถเกิดขึ้นได้ดังต่อไปนี้

1. ขณะเตรียมผสมสารเคมีกำจัดศัตรูพืช
2. ขณะกำลังฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช
3. ขณะซื้อจากจากร้านขายแล้วมาฉีดเก็บไว้ที่บ้าน
4. ขณะตรวจเช็คอุปกรณ์เครื่องสเปกซ์กับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช
5. ขณะเข้าไปในแปลงเพาะปลูกภายหลังจากการฉีดพ่น
6. ขณะที่กำลังทำความสะอาดสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่หกประอะเปื้อน
7. ขณะที่นำภาชนะบรรจุสารเคมีไปทิ้งตามข้างทาง

รูปที่ 5.1.7-2 องค์ความรู้ เรื่อง สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

การปฏิบัติตนก่อนการฉีดพ่นสารเคมี

1 ก่อนที่จะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ควรอ่านฉลากที่ติดมากับภาชนะบรรจุสารเคมีนั้นให้เข้าใจเกี่ยวกับวิธีใช้ ขนาด ปริมาณ วิธีการป้องกันอันตรายและวิธีแก้พิษ เป็นต้น

การปฏิบัติตนก่อนการฉีดพ่นสารเคมี

2 พผสมสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ให้ถูกต้องตามอัตราส่วนที่ระบุในฉลากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชฯ ขวดหนึ่ง สามารถผสมใช้รวมกันได้ แต่ต้องแน่ใจว่าผสมอย่างถูกต้องได้สัดส่วนอย่างเหมาะสมและต้องเตรียมภาชนะอวดไว้เพียงพอสำหรับการชำระล้างร่างกาย ในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินขึ้น เช่น สารเคมีกระเด็นเข้าตา หรือหกเปรอะเปื้อนร่างกาย เป็นต้น

การปฏิบัติตนก่อนการฉีดพ่นสารเคมี

5 สวมอุปกรณ์ป้องกันในขณะที่ทำการผสมสารเคมี เช่น ถุงมือ เสื้อแขนยาว กางเกงขายาว ฯลฯ

6 สารเคมีกำจัดศัตรูพืชทุกชนิดควรบรรจุในภาชนะที่บรรจุมาแต่เดิม ถ้าจะถ่ายใส่ภาชนะใหม่ ต้องปิดปากบอกลิดแน่นว่าเป็นสารเคมีอะไร เพื่อป้องกันการรั่วซึม และภาชนะใหม่ที่บรรจุต้องแน่ใจว่าปิดฝาสนิท ไม่มีการรั่วซึมออกนอกภาชนะสู่ภายนอก

การปฏิบัติตนก่อนการฉีดพ่นสารเคมี

3 ขณะทำการผสมสาร ควรกันบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องให้พ้นจากบริเวณนั้น

4 ขณะผสมสาร ไม่ควรใช้มือเปล่ากวน ควรใช้ไม้หรือวัสดุอื่นแทน และควรสวมถุงมือทุกครั้งในขณะตวง หรือรินสาร

การปฏิบัติตนก่อนการฉีดพ่นสารเคมี

7 ห้ามกินอาหาร น้ำหรือสูบบุหรี่ในขณะที่ทำการผสมสารเคมี

8 หากมีเสียงและระส่ำระสายรังสีให้สารเคมีหกเฉอะแฉะ ถ้าเกิดเหตุดังกล่าวให้รีบล้างด้วยสบู่และน้ำมาก ๆ ทั้งที่

การปฏิบัติตนก่อนการฉีดพ่นสารเคมี

9 สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ผสมให้พอดีหมดในครั้งเดียวแล้ว หากใช้ไม่หมดควรจัดเก็บให้มิดชิดห่างไกลจากเด็ก สัตว์เลี้ยง และไก่ป่ เป็ด ไก่ และน้ำหรืออาหาร

10 ตรวจสอบอุปกรณ์การฉีดพ่นให้อยู่ในสภาพดี ไม่ชำรุด ก่อนที่จะนำไปฉีดพ่น

รูปที่ 5.1.7-3 องค์ความรู้ เรื่อง การปฏิบัติตนก่อนใช้สารสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

การปฏิบัติตนขณะทำการฉีดพ่น

1 สวมเสื้อผ้ามิดชิด เช่น กางเกงขายาว เสื้อแขนยาว สวมอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล เช่น หน้ากากที่ใส่กรองอากาศ ถุงมือ หมวก เป็นต้น

2 ไม่ควรรับประทานอาหาร ดื่มน้ำ หรือสูบบุหรี่ในขณะที่ฉีดพ่นหรือในบริเวณที่ทำการฉีดพ่น

3 ขณะฉีดพ่นควรกันบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องให้พ้นจากบริเวณนั้น

การปฏิบัติตนขณะทำการฉีดพ่น

4 ไม่ควรฉีดพ่นในขณะลมแรง หรือฝนตก และควรบินอยู่เหนือลมเสมอ

5 ห้ามใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่มีการรั่วซึมของสารในขณะที่ทำการฉีดพ่น

6 ในกรณีที่หัวฉีดเกิดการอุดตัน ห้ามใช้ปากเป่าหัวฉีดพ่นนั้น

รูปที่ 5.1.7-4 องค์ความรู้ เรื่อง การปฏิบัติตนขณะใช้สารสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

การปฏิบัติตนหลังทำการฉีดพ่น

1 ในกรณีที่เกษตรกรมีการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ทางผิวหนัง ให้ทำการล้างชำระด้วยน้ำสะอาดนาน ๆ อย่างน้อย 15 นาที รีบอาบน้ำฟอกสบู่ เปลี่ยนเสื้อผ้าที่สะอาดทันที

2 การซักชุดที่ฉีดพ่นควรแยกซักจากเสื้อผ้าอื่น ๆ และไม่ให้ชุดสวมใส่สำหรับฉีดพ่นสารเคมีมาใส่สวมใส่ในกรณีอื่น ๆ

การปฏิบัติตนหลังทำการฉีดพ่น

3 ชำระล้างอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ โดยแยกชำระล้างจากอุปกรณ์เครื่องมือปกติทันที

4 ไม่เข้าไปในบริเวณที่ฉีดพ่นสารเคมีในระยะเวลาที่ปลอดภัย

5 ไม่เก็บพืชผักมาขาย หรือรับประทานก่อนเวลาที่กำหนดไว้ในฉลาก

รูปที่ 5.1.7-5 องค์ความรู้ เรื่อง การปฏิบัติตนหลังใช้สารสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

รูปที่ 5.1.7-6 องค์ความรู้ เรื่อง อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

รูปที่ 5.1.7-7 องค์ความรู้ เรื่อง การตรวจคัดกรองสารเคมีในเลือด

รูปที่ 5.1.7-9 กิจกรรมถ่ายทอดความรู้และลงมือปฏิบัติการ
เรื่อง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร
และพฤติกรรมการใช้ปุ๋ย

ปัญหาอุปสรรค

1. จัดให้มีทีมเฝ้าระวังสารเคมีให้เป็นรูปธรรม ประชุมอย่างต่อเนื่อง ทุก 6 เดือน
2. เจาะเลือดควรเจาะช่วงที่มีการใช้สารเคมีในการเกษตร
3. เสนอให้มีการเก็บข้อมูล การทำงานหรือสวนไร่ให้ครอบคลุม ทำเป็นทะเบียนคุม จำนวนพื้นที่
ประเภท พืชผล จำนวนครั้งที่ใช้สารเคมี
4. การจัดสรรงบประมาณล่าช้าทำให้มีเวลาการดำเนินงานที่จำกัด

5.1.8 แผนการเฝ้าระวังป้องกันการเสื่อมโทรมของทรัพยากรดินและรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน

หลักการและเหตุผล

เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2537 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริให้พิจารณาจัดตั้งโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนฯ ในลักษณะการพัฒนาพื้นที่แบบเบ็ดเสร็จ โดยจัดหาแหล่งน้ำสำหรับอุปโภคบริโภค และทำการเกษตร ตลอดจนการพัฒนาอาชีพ รวมทั้งการฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำลำธาร ต่อมาในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2549 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานพระราชดำริให้พิจารณาช่วยเหลือราษฎรบ้านโนนปากก่อ ตำบลบ้านเหล่า อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร ในการเคลื่อนย้ายชุมชนออกจากพื้นที่ป่า ผลการดำเนินงาน ปี พ.ศ. 2555 มีการปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำ โดยปลูกเสริมในบริเวณป่าต้นน้ำเหนือพื้นที่ที่จะก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ ในเขตพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนฯ เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายทางชีวภาพให้ป่าจำนวน 1,000 ไร่ รวมทั้งเพาะชำกล้าไม้ จำนวน 25,000 กล้า เพื่อปลูกเป็นแนวกันชนและแจกจ่ายให้ราษฎร และราษฎรมีพื้นที่ทำการเกษตรและปลูกพืชได้เพิ่มขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อาจส่งผลทำให้คุณภาพของทรัพยากรดินเสื่อมโทรม จึงต้องหาแนวทางป้องกันทรัพยากรดิน ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำการปรับปรุงบำรุงดิน การแก้ไขดินที่มีปัญหาในการทำการเกษตร เพื่อถ่ายทอดข้อมูลและความรู้ให้กับเกษตรกร เจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และบุคคลที่สนใจ เพื่อให้การพัฒนาการเกษตรเป็นไปอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อการวางแผนการใช้ที่ดิน สำนวจสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน ประเมินสภาพเศรษฐกิจและสังคมต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่โครงการ
2. เพื่อป้องกันการชะล้างการพังทลายของดิน และการเสื่อมโทรมของทรัพยากรดินในพื้นที่โครงการ
3. เพื่อแนะนำ ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินในพื้นที่โครงการ
4. เพื่อประเมินกำลังผลิตของดินตามศักยภาพต่อการปลูกพืชตามชั้นความเหมาะสมของดินระดับต่าง ๆ แนวทางการแก้ไขข้อจำกัด และศึกษาวิธีการจัดการเพื่อเพิ่มผลผลิตในพื้นที่โครงการ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ สถานีพัฒนาที่ดินมุกดาหาร กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน

พื้นที่ปฏิบัติงาน พื้นที่อ่างเก็บน้ำและพื้นที่ชลประทาน

งบประมาณ 270,000 บาท

วิธีการดำเนินงาน

1. การสำรวจสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน การประเมินสภาพเศรษฐกิจและสังคม และการวางแผนการใช้ที่ดิน
 - 1.1 การสำรวจสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน การประเมินสภาพเศรษฐกิจและสังคม
 - ศึกษาพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงในช่วงระยะเวลา 5-10 ปี ที่มีการเปลี่ยนแปลง ทั้งในภาพรวมและการเปลี่ยนแปลงรายปี โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการแปลภาพถ่ายทางอากาศ ภาพถ่ายดาวเทียม จากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์
 - สำนวจภาคสนาม เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงความถูกต้องของข้อมูล
 - สัมภาษณ์เกษตรกรโดยใช้แบบสอบถามผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตัวเกษตรกรผู้ปลูกพืชในพื้นที่ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงหาแนวโน้มในการตัดสินใจในการเลือกพืชที่ปลูกของเกษตรกรในอนาคต และบันทึกจุดพิกัดโดยใช้เครื่อง GPS
 - จัดทำแผนที่สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการเขียนรายงาน

- 1.2 การวางแผนการใช้ที่ดิน
 - รวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ทั้งจากภาคสนามและข้อมูลทุติยภูมิ
 - ประเมินคุณภาพของที่ดิน และกำหนดเขตการใช้ที่ดิน
 - จัดทำแผนการใช้ที่ดิน
2. กิจกรรมการอนุรักษ์ดินและน้ำ
 - 2.1 รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์พื้นที่โครงการฯ จากแผนการใช้ที่ดิน
 - 2.2 วางแผนเพื่อจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำให้เหมาะสมตามสภาพพื้นที่และสมบัติของดิน
 - 2.3 จัดทำแปลงสาธิต และ/หรือวิธีอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสม
 - 2.4 ติดตาม บันทึกข้อมูล และจัดทำรายงาน
3. กิจกรรมการประเมินกำลังผลิตดิน และศึกษาแนวทางการจัดการดิน น้ำ เพื่อเพิ่มผลผลิตพืช
 - 3.1 กำหนดรูปแบบการปฏิบัติงานเพื่อการประเมินกำลังผลิตดิน และแนวทางการจัดการดิน น้ำ และพืช จากแผนที่ดินหรือแผนการใช้ที่ดิน
 - 3.2 ประเมินกำลังผลิตของดินตามหน่วยแผนที่ดิน โดยใช้แบบจำลองการปลูกพืช (Crop Model)
 - 3.3 ออกสำรวจและสัมภาษณ์เกษตรกรด้านการจัดการดิน เช่น ประวัติการใช้ที่ดิน การจัดการดิน การผลิตพืช ในพื้นที่ตามหน่วยแผนที่ดิน
 - 3.4 คัดเลือกพื้นที่เกษตรกร เพื่อศึกษาและนำข้อมูลผลผลิตไปเปรียบเทียบกับแบบจำลองการปลูกพืช (Crop Model) โดยมีทางเลือก 2 รูปแบบ
 - รูปแบบที่ 1 การทำแปลงทดสอบกำลังผลิตของดิน มีวิธีการ ดังนี้
 - (1) ศึกษาและวางแผนตารางปฏิทินการปลูกพืชในพื้นที่แปลงทดสอบ
 - (2) จัดทำแปลงทดสอบ วิเคราะห์หาปริมาณธาตุอาหารก่อนการปลูกพืช และเก็บข้อมูลการจัดการดินตามปฏิทินการปลูกพืชที่กำหนดไว้ เก็บตัวอย่างดิน พร้อมบันทึกการเจริญเติบโต และผลผลิต
 - รูปแบบที่ 2 การเก็บข้อมูลผลผลิตพืชตามหน่วยการผลิตของดิน ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการตามรูปแบบที่ 1 ได้ มีวิธีการดังนี้
 - (1) คัดเลือกแปลงปลูกพืชของเกษตรกรตามหน่วยการผลิตของดิน เพื่อทำการเก็บข้อมูลการจัดการแปลง และผลผลิตพืชแบบสุ่มในแปลง (Crop Cutting) จำนวน 30 แปลง
 - (2) วิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิตพืชแบบสุ่มในแปลง (Crop Cutting) ดังนี้
 - ข้าว ใช้พื้นที่เก็บเกี่ยวผลผลิต 1 ตารางเมตร
 - พืชไร่ เช่น ข้าวโพดอาหารสัตว์ อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง และสับปะรด พื้นที่เก็บเกี่ยวผลผลิต ขนาด 16 ตารางเมตร
 - (3) บันทึกข้อมูลการจัดการแปลงและข้อมูลผลผลิตพืช โดยการชั่งน้ำหนัก
 - (4) นำข้อมูลการจัดการแปลงและผลผลิตพืชเปรียบเทียบกับแบบจำลองการปลูกพืช
 - (5) จัดทำรายงานกำลังผลิตของดิน และแนวทางการจัดการดิน น้ำ และธาตุอาหารพืช

ผลการดำเนินงาน

1. กิจกรรมการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ดำเนินการคัดเลือกเกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายที่มีปัญหาการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ทำการเกษตร ซึ่งหากไม่ดำเนินการป้องกันจะเกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและปัญหาการเสื่อมโทรมของทรัพยากรดินในพื้นที่โครงการฯ และเกษตรกรมีความสนใจในการปรับเปลี่ยนการปลูกพืชที่มีปัญหาส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีความพร้อม สมควรใจในการใช้มาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ ตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะส่งผลถึงการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร

โดยสถานีพัฒนาที่ดินมุกดาหาร ได้ดำเนินการสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ การปรับปรุงบำรุงดิน พร้อมสนับสนุนกล้าพันธุ์ไม้ผลยืนต้น เช่น ทุเรียน เงาะ ปักจี้การผลิตน้ำหมักชีวภาพ เช่น ถังหมักกากน้ำตาล สารเร่ง พด. วัสดุปลูก เช่น ปุ๋ยหมัก พด. และหญ้าแฝกเพื่อปลูกขวางความลาดเทป้องกันการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่เกษตรกรรมที่ดำเนินการ เพื่อเป็นแปลงสาธิตการอนุรักษ์ดินและน้ำด้วยวิธีพืชพร้อมปลูกไม้ผลยืนต้น สำหรับเป็นต้นแบบให้แก่เกษตรกรรายอื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียงได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้การจัดการดินที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่รวมถึงลักษณะและสมบัติของดิน สามารถประยุกต์ใช้ในพื้นที่การเกษตรของตนเอง รวมถึงอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ การปรับปรุงบำรุงดินให้แก่กลุ่มเกษตรกรร่วมกันผลิตปุ๋ยหมัก พด. และน้ำหมักชีวภาพ โดยมีรายละเอียดกิจกรรม ดังนี้

1.1 กิจกรรมต่อยอดแปลงสาธิตการอนุรักษ์ดินและน้ำด้วยวิธีพืช พร้อมปลูกไม้ผลยืนต้น ปี 2564 จำนวน 1 แปลง พื้นที่ 5 ไร่ ของนางอรอุมา โพธิ์ศรีเมือง หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านค้อ อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร พิกัดแปลง Zone 48Q E 422670 N 1845147 โดยสถานีพัฒนาที่ดินมุกดาหาร ได้ลงพื้นที่ติดตามให้คำแนะนำแนวทางการจัดการและบำรุงรักษาแปลง การตัดแต่งแนวแถบหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่แปลงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน และกักเก็บความชื้นในดิน พร้อมสนับสนุนกล้าพันธุ์หญ้าแฝกสำหรับปลูกทดแทนหญ้าแฝกที่เสียหาย และปลูกเพิ่มเติมต่อยอดจากแปลงเดิม รวมถึงสนับสนุนกล้าพันธุ์ไม้ผล เช่น ทุเรียน เงาะ และไม้ยืนต้นกินใบ เช่น ผักหวานป่า เพื่อปลูกทดแทนต้นพันธุ์เดิมที่เสียหาย และปลูกเพิ่มเติมต่อยอดจากแปลงเดิม รวมถึงให้ความรู้ในการผลิตและใช้สารอินทรีย์ทางการเกษตรพร้อมสนับสนุนปักจี้การผลิตน้ำหมักชีวภาพ เช่น ถังหมัก กากน้ำตาล และสารเร่ง พด. เพื่อสนับสนุนให้เป็นแปลงสาธิต แหล่งศึกษาเรียนรู้ และสถานที่ศึกษาดูงานที่มีประสิทธิภาพของเกษตรกรนักเรียน และประชาชนในพื้นที่ต่อไป

รูปที่ 5.1.8-1 ลงพื้นที่ให้คำแนะนำการจัดการ บำรุงรักษา และตัดแต่งแนวแถบหญ้าแฝกแปลงสาธิตการอนุรักษ์ดินและน้ำด้วยวิธีพืช พร้อมปลูกไม้ผลยืนต้น ปี 2564

รูปที่ 5.1.8-2 กิจกรรมสนับสนุนกล้าพันธุ์ไม้ยืนต้นกินใบ (ผักหวานป่า) และกล้าพันธุ์ไม้ผล (ทุเรียน)แปลงสาธิตการอนุรักษ์ดินและน้ำด้วยวิธีพืช พร้อมปลูกไม้ผลยืนต้น ปี 2564

รูปที่ 5.1.8-3 กิจกรรมสนับสนุนกล้าพันธุ์หญ้าแฝกสำหรับปลูกทดแทนที่เสียหายและปลูกเพิ่มเติม
ต่อยอดจากแปลงสาธิตการอนุรักษ์ดินและน้ำด้วยวิธีพีช พร้อมปลูกไม้ผลยืนต้น ปี 2564

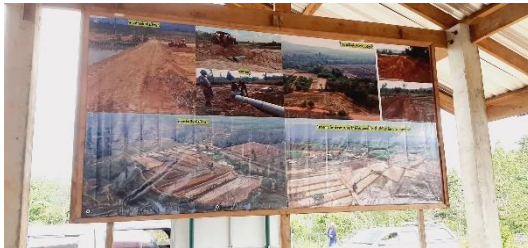
1.2 กิจกรรมต่อยอดแปลงสาธิตการอนุรักษ์ดินและน้ำด้วยวิธีพีช พร้อมปลูกไม้ผลยืนต้น ปี 2565
จำนวน 1 แปลง พื้นที่ 5 ไร่ ของนายวินิตร์ แสงงาม หมู่ที่ 8 บ้านตาเปอะ ตำบลบ้านค้อ อำเภอดำรงวิทยะฮิ
จังหวัดมุกดาหาร พิกัดแปลง Zone 48Q E 425483 N 1850924 โดยสถานีพัฒนาที่ดินมุกดาหาร ได้ลงพื้นที่
ติดตามให้คำแนะนำแนวทางการจัดการและบำรุงรักษาแปลง การตัดแต่งแนวแถบหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดิน
และน้ำในพื้นที่แปลงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน และกักเก็บความชื้นในดิน
พร้อมสนับสนุนกล้าพันธุ์หญ้าแฝกสำหรับปลูกทดแทนหญ้าแฝกที่เสียหาย และปลูกเพิ่มเติมต่อยอดจากแปลงเดิม
รวมถึงสนับสนุนกล้าพันธุ์ไม้ผล ได้แก่ มะม่วง มะพร้าว และฝรั่ง เพื่อปลูกทดแทนต้นพันธุ์เดิมที่เสียหาย
และปลูกเพิ่มเติมต่อยอดจากแปลงเดิม รวมถึงให้ความรู้ในการผลิตและใช้สารอินทรีย์ทางการเกษตร
พร้อมสนับสนุนปัจจัยการผลิตน้ำหมักชีวภาพ เช่น ถังหมัก กากน้ำตาล และสารเร่ง พด. เพื่อสนับสนุน
ให้เป็นแปลงสาธิต แหล่งศึกษาเรียนรู้ และสถานที่ศึกษาดูงานที่มีประสิทธิภาพของเกษตรกร นักเรียน และ
ประชาชนในพื้นที่ต่อไป

รูปที่ 5.1.8-4 กิจกรรมสนับสนุนกล้าพันธุ์ไม้ผล
แปลงสาธิตการอนุรักษ์ดินและน้ำด้วยวิธีพีช พร้อมปลูกไม้ผลยืนต้น ปี 2565

รูปที่ 5.1.8-5 กิจกรรมสนับสนุนกล้าพันธุ์หญ้าแฝกสำหรับปลูกหญ้าแฝกทดแทนที่เสียหายและปลูกเพิ่มเติม
ต่อยอดจากแปลงสาธิตการอนุรักษ์ดินและน้ำด้วยวิธีพืช พร้อมปลูกไม้ผลยืนต้น ปี 2565

รูปที่ 5.1.8-6 จุติรวบรวมข้อมูลการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ
ในพื้นที่บ้านตาเปอะ ตำบลบ้านค้อ อำเภอดำรงวิทยะฮิ

รูปที่ 5.1.8-7 จุดเรียนรู้ด้านการผลิตน้ำหมักชีวภาพ (พด.2) และสารไล่แมลงศัตรูพืช (พด.7)
ในพื้นที่บ้านตาเปอะ ตำบลบ้านค้อ อำเภอดำรงวิทยะฮิ

1.3 กิจกรรมแปลงสาธิตการอนุรักษ์ดินและน้ำด้วยวิธีพืช พร้อมปลูกไม้ผลยืนต้น ปี 2566
จำนวน 1 แปลง พื้นที่ 5 ไร่ ของนางสุจิตรา ตรงดี หมู่ที่ 8 บ้านตาเปอะ ตำบลบ้านค้อ อำเภอดำรงวิทยะฮิ
จังหวัดมุกดาหาร พิกัดแปลง Zone 48Q E 425595 N 1850398 โดยสถานีพัฒนาที่ดินมุกดาหาร ได้ลงพื้นที่
สนับสนุนกล้าพันธุ์หญ้าแฝก และปลูกขวางแนวลาดเทของพื้นที่ พร้อมสนับสนุนกล้าพันธุ์ไม้ผลยืนต้น ได้แก่
เงาะ ละครด มังคุด และลำไย อีกทั้งติดตั้งป้ายโครงการฯ เพื่อสนับสนุนให้เป็นแปลงสาธิต แหล่งศึกษาเรียนรู้
และสถานที่ศึกษาดูงานที่มีประสิทธิภาพของเกษตรกร นักเรียนและประชาชน ในพื้นที่ต่อไป

รูปที่ 5.1.8-8 กิจกรรมสนับสนุนกล้าพันธุ์ไม้ผล
แปลงสาธิตการอนุรักษ์ดินและน้ำด้วยวิธีพืช พร้อมปลูกไม้ผลยืนต้น ปี 2566

รูปที่ 5.1.8-9 กิจกรรมสนับสนุนพันธุ์กล้วย้าแฝกและปลูกขางแนวลาดเทของพื้นที่แปลงสาธิตการอนุรักษ์ดินและน้ำด้วยวิธีพืช พร้อมปลูกไม้ผลยืนต้น ปี 2566

รูปที่ 5.1.8-10 ป้ายแสดงแปลงสาธิตการอนุรักษ์ดินและน้ำด้วยวิธีพืช พร้อมปลูกไม้ผลยืนต้น ปี 2566

2. กิจกรรมให้ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน

สถานีพัฒนาที่ดินมุกดาหารได้ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินให้แก่กลุ่มเกษตรกรบ้านตาเปอะ หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านค้อ อำเภอดงคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 40 ราย ซึ่งเป็นเกษตรกรที่ใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณใกล้เคียงโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร ได้แก่ การผลิตสารอินทรีย์ทางการเกษตรด้วยสารเร่ง พด. และการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม การปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ การอนุรักษ์ดินและน้ำด้วยวิธีการต่าง ๆ พร้อมสาธิตการผลิตปุ๋ยหมัก พด. จำนวน 30 ตัน

รูปที่ 5.1.8-11 กิจกรรมให้ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน

รูปที่ 5.1.8-12 กิจกรรมสาธิตการผลิตปุ๋ยหมัก พด. จำนวน 30 ตัน

3. แปลงสาธิตการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ณ ศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดนใต้ร่มพระบารมี โดยสนับสนุนหญ้าแฝก จำนวน 30,000 กล้า เพื่อจัดทำแปลงสาธิตการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

รูปที่ 5.1.8-13 กิจกรรมสนับสนุนพันธุ์กล้าหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ณ ศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดนใต้ร่มพระบารมี

5.1.9 แผนการส่งเสริมและพัฒนากษेत्र

หลักการและเหตุผล

โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร เป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ทรงมีพระราชดำริให้มีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ 3 หมู่บ้าน คือ บ้านตาเปาะ บ้านโนนสมบูรณ์ และบ้านดอนช้าง ตำบลบ้านค้อ อำเภอกำชะอี จังหวัดมุกดาหาร เพื่อให้เกษตรกรได้มีน้ำกินน้ำใช้ และน้ำเพื่อทำการเกษตร โดยเน้นการส่งเสริมสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร พัฒนาอาชีพให้มีรายได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้การทำการเกษตรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีผลผลิตทางเกษตรที่เพียงพอสำหรับการบริโภคในครัวเรือนและมีรายได้อย่างต่อเนื่อง

หน่วยงานที่รับผิดชอบ สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร กรมส่งเสริมการเกษตร

พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่หมู่ที่ 8 บ้านตาเปาะ หมู่ที่ 9 บ้านโนนสมบูรณ์ และหมู่ที่ 10 บ้านด่านช้าง

งบประมาณ 300,000 บาท

วิธีการดำเนินงาน

1. การจัดเวทีชี้แจงโครงการและคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ
2. ถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร จำนวน 1 ครั้ง ครั้งละ 1 วัน เป้าหมายเกษตรกร จำนวน 20 ราย
3. การสนับสนุนปัจจัยการผลิตการทำการเกษตร จำนวน 20 ราย
4. จัดทำแปลงเรียนรู้การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าและมีประสิทธิภาพ จำนวน 1 แปลง
5. ติดตาม ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา และประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ

ผลการดำเนินงาน

1. กิจกรรมเวทีชี้แจงโครงการและคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ

สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร ดำเนินการจัดเวทีชี้แจงโครงการและคัดเลือกเกษตรกรเพื่อเข้าร่วมโครงการ ในวันที่ 7 สิงหาคม 2566 ณ ห้องประชุมอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร โดยมีเกษตรกรเป้าหมาย จำนวน 20 ราย

รูปที่ 5.1.9-1 กิจกรรมเวทีชี้แจงโครงการและคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ

2. กิจกรรมถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร หลักสูตรการทำการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร ดำเนินการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร หลักสูตร
การทำการเกษตรผสมผสานเพื่อให้เกษตรกรพัฒนาตนเองแบบเศรษฐกิจพอเพียง ในวันที่ 31 สิงหาคม 2566 ณ ไร่พงษ์โพ บ้านสานแว ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร โดยมีเกษตรกรผู้เข้าร่วมอบรม
จำนวน 20 ราย

<p>ตารางฝึกอบรม</p> <p>กิจกรรมการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร หลักสูตรการทำการเกษตรผสมผสานเพื่อให้เกษตรกรพัฒนาตนเองแบบเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ</p> <p>(โครงการส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตรในเขตชลประทาน) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖</p> <p>วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๖</p> <p>ณ ไร่พงษ์โพ บ้านสานแว ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร</p>							
๐๘.๐๐-๐๘.๓๐ น.	๐๘.๓๐-๐๙.๐๐ น.	๐๙.๐๐-๑๐.๐๐ น.	๑๐.๐๐-๑๑.๐๐ น.	๑๑.๐๐-๑๒.๐๐ น.	๑๒.๐๐-๑๓.๐๐ น.	๑๓.๐๐-๑๕.๐๐ น.	๑๕.๐๐-๑๖.๐๐ น.
ลงทะเบียน	- เปิดการอบรม - ชี้แจงโครงการ สำนักงานเกษตร จังหวัดมุกดาหาร	การดูแลรักษาไม้ผล ไม้ยืนต้น วิทยากรสำนักงาน เกษตรจังหวัด มุกดาหาร	การเลี้ยงเป็ดไข่ วิทยากรจาก สำนักงาน ปศุสัตว์จังหวัด มุกดาหาร	การเลี้ยงปลานิล วิทยากรจาก สำนักงานประมง จังหวัดมุกดาหาร	รับประทานอาหาร กลางวัน	การทำการเกษตร ผสมผสาน วิทยากรจาก โครงการพัฒนาพื้นที่ ลุ่มน้ำห้วยบางทราย ตอนบน อันเนื่องมาจาก พระราชดำริฯ	สรุปการอบรม สำนักงานเกษตร จังหวัดมุกดาหาร

รูปที่ 5.1.9-2 กำหนดการกิจกรรมถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร
หลักสูตรการทำการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

รูปที่ 5.1.9-3 กิจกรรมถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร
หลักสูตรการทำการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

รูปที่ 5.1.9-3 กิจกรรมถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร
หลักสูตรการทำเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง (ต่อ)

3. กิจกรรมสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามความต้องการของเกษตรกร จำนวน 8 รายการ ดังนี้
- (1) ดินพันธุ์เงาะ
 - (2) ดินพันธุ์ทุเรียน
 - (3) ดินพันธุ์ส้มโอ
 - (4) ดินพันธุ์ลิ้นจี่
 - (5) พันธุ์เปิดไข่
 - (6) พันธุ์ปลานิล
 - (7) อาหารเปิดไข่
 - (8) อาหารปลานิล

รูปที่ 5.1.9-4 กิจกรรมสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามความต้องการของเกษตรกร

รูปที่ 5.1.9-4 กิจกรรมสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามความต้องการของเกษตรกร (ต่อ)

4. การจัดทำแปลงการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าและมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร ดำเนินการจัดทำแปลงการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าและมีประสิทธิภาพ แก่เกษตรกรต้นแบบ จำนวน 1 แปลง ในพื้นที่ของนายสุรินทร์ เต็มแก้ว หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านค้อ อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

รูปที่ 5.1.9-5 กิจกรรมสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามความต้องการของเกษตรกร

5. ติดตาม ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา และประเมินผลการดำเนินงานโครงการ

เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอ ออกติดตาม ช่วยเหลือ แนะนำเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

รูปที่ 5.1.9-6 กิจกรรมติดตาม ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา และประเมินผลการดำเนินงานโครงการ

5.1.10 แผนอนุรักษ์และพัฒนาประมง

หลักการและเหตุผล

การดำเนินการโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ จะทำให้น้ำห้วยตาเปอะมีน้ำตลอดทั้งปี ซึ่งผลดีต่อสภาพนิเวศวิทยาในแหล่งน้ำดังกล่าว ดังนั้น เมื่อเริ่มกักเก็บน้ำทำให้การเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศทางน้ำจากสภาพน้ำไหลเป็นน้ำนิ่งจากการสร้างอ่างเก็บน้ำ อาจส่งผลกระทบต่อนิเวศวิทยาทางน้ำและการประมง เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรประมงทั้งชนิดและปริมาณสัตว์น้ำในบริเวณต้นน้ำจึงให้มีการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำในพื้นที่อ่างเก็บน้ำ ให้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นและมีความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน รวมทั้ง การให้ความรู้ด้านการทำประมงที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยกันดูแลและรักษาระบบนิเวศให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์

ผลิตพันธุ์สัตว์น้ำปล่อยในแหล่งน้ำ เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ด้านการประมงจากการพัฒนาโครงการ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดสกลนคร กองวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดกรมประมง

พื้นที่ดำเนินการ บริเวณโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร
งบประมาณ 200,000 บาท

วิธีการดำเนินงาน

1. ดำเนินการคัดเลือกพันธุ์สัตว์น้ำที่จะทำการเพาะพันธุ์
2. ดำเนินการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำชนิดพื้นถิ่นเพื่อปล่อยลงแหล่งน้ำ
3. ดำเนินการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำชนิดต่าง ๆ ลงในแหล่งน้ำ เพื่อเพิ่มผลผลิตในแหล่งน้ำร่วมกับชุมชน

โดยมีแผนการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำดังตารางที่ 5.1.10-1

4. ให้องค์ความรู้กับชุมชนเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ
5. รายงานสรุปผลการดำเนินงาน

ตารางที่ 5.1.10-1 แผนปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำบริเวณโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ

แผนปล่อยปลา	ช่วงดำเนินการ	จำนวนพันธุ์สัตว์น้ำ
ครั้งที่ 1	เดือนพฤษภาคม 2566	350,000
ครั้งที่ 2	เดือนมิถุนายน 2566	350,000
ครั้งที่ 3	เดือนกรกฎาคม 2566	350,000
ครั้งที่ 4	เดือนสิงหาคม 2566	350,000
รวม		1,400,000

ผลการดำเนินงาน

ในวันที่ 20 พฤษภาคม 2566 ดำเนินการสำรวจพื้นที่และปริมาณน้ำในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะก่อนดำเนินการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ

รูปที่ 5.1.10-1 การสำรวจพื้นที่และการประเมินปริมาณน้ำในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ

ในวันที่ 31 พฤษภาคม 2566 ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดสกลนคร ได้ดำเนินการนำพันธุ์ปลาตะเพียนขาว ขนาด 3-5 ซม. จำนวน 350,000 ตัว และปลาบึก ขนาด 10-15 ซม. จำนวน 99 ตัว รวมจำนวน 350,099 ตัว ปล่อยในพื้นที่อ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร ร่วมกับผู้นำและชุมชนบ้านตาเปาะ บ้านด่านช้าง บ้านโนนสมบูรณ์ เจ้าหน้าที่โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน พร้อมประชาสัมพันธ์ประกาศกรมประมง เรื่อง กำหนดพื้นที่และระยะเวลาฤดูสัตว์น้ำจืดมีไข่ หรือวางไข่ เลี้ยงตัวอ่อน และกำหนดเครื่องมือ วิธีการทำการประมง และเงื่อนไขในการทำการประมง พ.ศ. 2566 ให้กับผู้นำชุมชนและผู้เข้าร่วมในกิจกรรมปล่อยพันธุ์ปลา

รูปที่ 5.1.10-2 การปล่อยพันธุ์ปลาในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ
ในวันที่ 31 พฤษภาคม 2566

ในวันที่ 4 กรกฎาคม 2566 ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดสกลนคร ได้ดำเนินการนำพันธุ์ปลาตะเพียนขาว ขนาด 3-5 ซม. จำนวน 350,000 ตัว ปลอยในพื้นที่อ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร ร่วมกับผู้นำและชุมชนบ้านตาเปอะ บ้านด่านช้าง บ้านโนนสมบูรณ์ เจ้าหน้าที่โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะฯ เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน ร่วมในกิจกรรมปล่อยพันธุ์ปลา

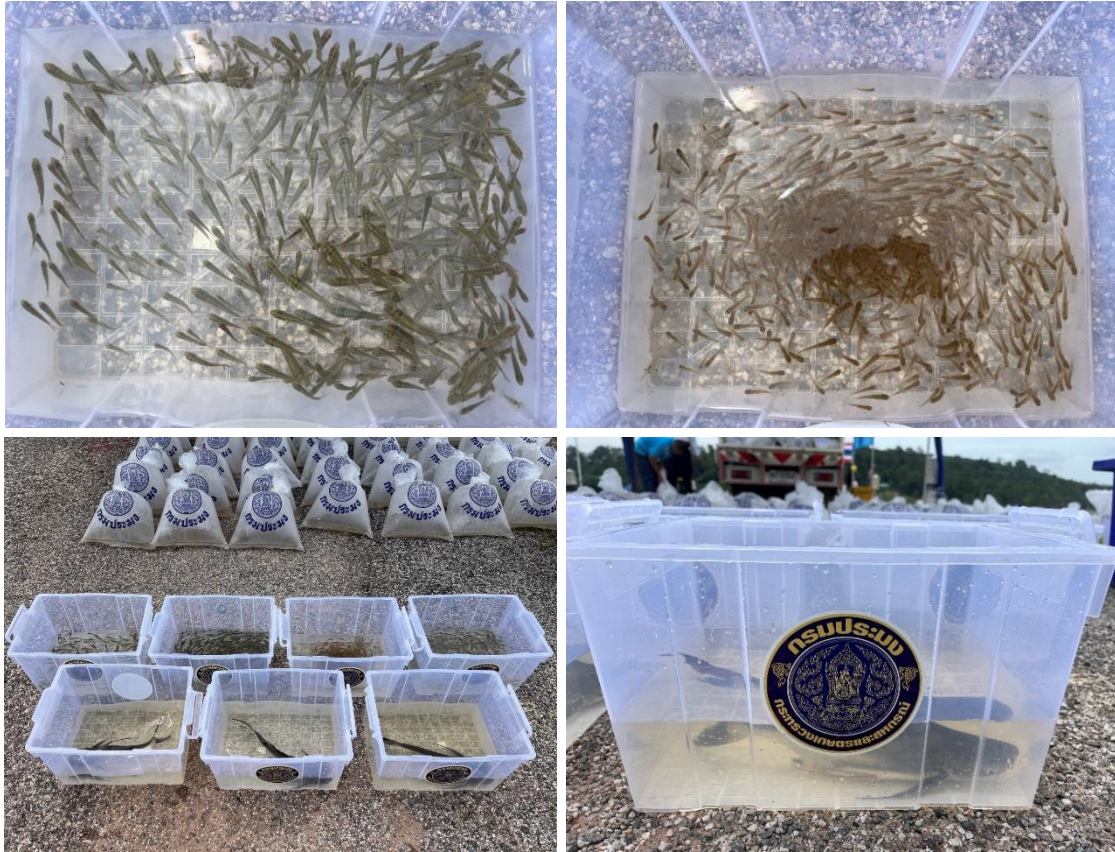

รูปที่ 5.1.10-3 การปล่อยพันธุ์ปลาในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะ
ในวันที่ 4 กรกฎาคม 2566

ในวันที่ 11 สิงหาคม 2566 กรมประมง ร่วมกับกรมชลประทาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อพร้อมด้วยตัวแทนภาคประชาชนนักเรียน ร่วมกันจัดพิธีปลุกต้นไม้ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง 12 สิงหาคม 2566 ณ โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปอะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร โดยมีนายวุฒิชัย เสาวโกมุท รองผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร เป็นประธานในพิธี และภายในงานมีกิจกรรมปลุกต้นไม้เพื่อแสดงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และกิจกรรมปล่อยปลาเพื่อเพิ่มผลผลิตของทรัพยากรสัตว์น้ำในอ่างเก็บน้ำ ซึ่งศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดสกลนครนำพันธุ์ปลากระแห จำนวน 250,000 ตัว ปลายี่สกเทศ 250,000 ตัว และปลาเทพา จำนวน 12 ตัว รวม 500,012 ตัว

รูปที่ 5.1.10-4 การปล่อยพันธุ์ปลาในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ
เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
พระบรมราชชนนีพันปีหลวง 12 สิงหาคม 2566

รูปที่ 5.1.10-4 การปล่อยพันธุ์ปลาในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ
เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
พระบรมราชชนนีพันปีหลวง 12 สิงหาคม 2566 (ต่อ)

ในวันที่ 18 สิงหาคม 2566 ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดสกลนคร ได้ดำเนินการนำพันธุ์ปลาตะเพียนขาว จำนวน 200,000 ตัว ปล่อยในพื้นที่อ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร ร่วมกับผู้นำและชุมชนบ้านตาเปาะ บ้านด่านช้าง บ้านโนนสมบูรณ์ เจ้าหน้าที่โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะฯ เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน ร่วมในกิจกรรมปล่อยพันธุ์ปลา

รูปที่ 5.1.10-5 การปล่อยพันธุ์ปลาในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ
ในวันที่ 18 สิงหาคม 2566

รูปที่ 5.1.10-5 การปล่อยพันธุ์ปลาในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ
ในวันที่ 18 สิงหาคม 2566 (ต่อ)

ตารางที่ 5.1.10-2 จำนวนพันธุ์สัตว์น้ำที่ทำการปล่อยบริเวณโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาเปาะ

แผนปล่อยปลา	ช่วงดำเนินการ	จำนวนพันธุ์สัตว์น้ำ
ครั้งที่ 1	31 พฤษภาคม 2566	ปลาตะเพียน 350,000 ตัว ปลาบึก 99 ตัว
ครั้งที่ 2	4 กรกฎาคม 2566	ปลาตะเพียน 350,000 ตัว
ครั้งที่ 3	11 สิงหาคม 2566	ปลากระแห 250,000 ตัว ปลายี่สกเทศ 250,000 ตัว ปลาเทพา 12 ตัว
ครั้งที่ 4	18 สิงหาคม 2566	ปลาตะเพียน 200,000 ตัว
รวม		1,400,111

รูปที่ 5.1.10-6 การประชาสัมพันธ์ประกาศกรมประมง
เรื่อง กำหนดพื้นที่และระยะเวลาฤดูสัตว์น้ำจืดมีไข่ หรือวางไข่ เลี้ยงตัวอ่อน
และกำหนดเครื่องมือ วิธีการทำการประมง และเงื่อนไขในการทำการประมง พ.ศ. 2566

กรมประมง...ประกาศ “ฤดูน้ำแดง 2566”
คุ้มครองฤดูสัตว์น้ำจืดมีไข่ วางไข่ และเลี้ยงตัวอ่อน ครอบคลุมพื้นที่ 77 จังหวัดทั่วประเทศ

คำนำ เพื่อให้ได้ทำการประมงทุกชนิดในบริเวณแม่น้ำ ลำคลอง ลำธาร ห้วย ทบอง บึง อ่างเก็บน้ำ เขื่อน แอ่ง และลำน้ำทุกสาย รวมทั้งน้ำใน
และพื้นที่ที่กั้นน้ำท่วมตามธรรมชาติ เว้นแต่บริเวณดังกล่าวไม่อาจเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือที่ดินของเอกชน
ยกเว้น เครื่องมือแบบชนิด ตามระยะเวลาและพื้นที่ ดังนี้

ช่วงที่ 1 16 พ.ค. - 15 ส.ค. 2566 : ในพื้นที่ 33 จังหวัด ได้แก่
เชียงราย เชียงใหม่ น่าน พะเยา เพชรบูรณ์ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน อุตรดิตถ์ ตาก กำแพงเพชร พิจิตร พิษณุโลก สุโขทัย พิจิตร เลย อุตรดิตถ์
หนองคาย บึงกาฬ นครพนม สกลนคร กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช รนอง
พังงาภูเก็ต กระบี่ ตรัง สตูล และในพื้นที่อ่างเก็บน้ำเขื่อนลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามแผนที่ท้ายประกาศนี้

ช่วงที่ 2 1 มิ.ย. - 31 ส.ค. 2566 : ในพื้นที่ 39 จังหวัด ได้แก่
หนองบัวลำภู ขอนแก่น ชัยภูมิ นครราชสีมา นครราชสีมา กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด บุรีรัมย์ ยโสธร อำนาจเจริญ
อุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ เชียงใหม่ อุทัยธานี สิงห์บุรี ลพบุรี อ่างทอง
พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี สุพรรณบุรี สระบุรี นครปฐม นนทบุรี กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ สมุทรสาคร
สมุทรสงคราม นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด
ตั้งแต่ในพื้นที่อ่างเก็บน้ำเขื่อนลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ให้อยู่ภายใต้บังคับระยะเวลาตามข้อ 1

ช่วงที่ 3 1 ก.ย. - 30 พ.ย. 2566
: ในพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่
พัทลุง สงขลา ปัตตานี นราธิวาส และยะลา

เครื่องมือ และวิธีการทำการประมง ที่อนุญาต

เปิดหัวโพง เปิดตาข่าย เปิดตาข่ายเปิดตาข่าย
เปิดตาข่ายเปิดตาข่าย เปิดตาข่ายเปิดตาข่าย เปิดตาข่ายเปิดตาข่าย
เปิดตาข่ายเปิดตาข่าย เปิดตาข่ายเปิดตาข่าย เปิดตาข่ายเปิดตาข่าย
เปิดตาข่ายเปิดตาข่าย เปิดตาข่ายเปิดตาข่าย เปิดตาข่ายเปิดตาข่าย

ตะกรัง สอริ่ง ขัน ช่อ ช่าง
กีดขวางปากทางไม่เกิน 2 เมตร และใช้ทำการประมง
ด้วยวิธีประมงด้วยเครื่องมืออื่นใด

ส้อม คันฉ่อง โข่ ตะกร้า ตะกร้า ตะกร้า ตะกร้า
ส้อม คันฉ่อง โข่ ตะกร้า ตะกร้า ตะกร้า ตะกร้า

ห้ามใช้เครื่องมือทำการประมงประเภทอื่นใดนอกเหนือจากที่อนุญาตให้ใช้ตามประกาศ
นี้ในการทำการประมง และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในประกาศนี้

บทลงโทษผู้ฝ่าฝืนใช้เครื่องมืออื่นนอกเหนือจากที่อนุญาตให้ใช้ตามประกาศ
นี้จะมีโทษปรับตั้งแต่ 5,000 - 50,000 บาท
หรือปรับจำนวน 5 เท่า ของมูลค่าสัตว์น้ำ
ที่ได้จากการทำประมงแล้วแต่จำนวนใดจะสูงกว่า

ผลิตโดย...กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กรมประมง

รูปที่ 5.1.10-7 ประกาศกรมประมง
เรื่อง กำหนดพื้นที่และระยะเวลาฤดูสัตว์น้ำจืดมีไข่ หรือวางไข่เลี้ยงตัวอ่อน
และกำหนดเครื่องมือ วิธีการทำการประมง และเงื่อนไขในการทำการประมง พ.ศ. 2566

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

ความพร้อมของพ่อแม่พันธุ์สัตว์น้ำที่เป็นพันธุ์ปลาพื้นถิ่นยังไม่สมบูรณ์หรือไม่พร้อมเพาะพันธุ์ เช่น
ปลากดเหลือง ปลากะเทย และปลาสวายขาว